

Univerzita Palackého v Olomouci

Pedagogická fakulta

Katedra společenských věd

Diplomová práce

Bc. Jan Ševčík

Pravicové politické strany na Slovensku po roce 1990

Olomouc 2018

Vedoucí práce: Mgr. David Hampl, Ph.D.

Prohlášení:

Prohlašuji a vlastnoručním podpisem stvrzuji, že jsem svoji diplomovou práci na téma „Pravicových politických stran na Slovensku po roce 1990“ vypracoval zcela sám s použitím pouze níže zmíněných knižních publikací a elektronických zdrojů.

V Olomouci dne 9. dubna 2018

Poděkování:

Na tomto místě bych chtěl poděkovat panu doktorovi Hamplovi za vedení diplomové práce, užitečné připomínky a cenné poznatky, kterými tuto práci obohatil, a za jeho otevřený a přátelský přístup.

Obsah

Úvod	5
1 Teoretické a metodologické aspekty práce	7
1.1 Synchronní a diachronní komparace.....	7
1.2 Empirické a logické metody	7
1.3 Typologie stranického systému	8
1.4 Typologie stranických rodin	10
2 Politické stranictví v rámci politického systému Slovenské republiky.....	11
2.1 Historicko-politický vývoj na Slovensku v letech 1990-1992.....	11
2.2 Historicko-politický vývoj na Slovensku v letech 1993-2017.....	14
2.3 Zákonomocná moc ve Slovenské republice	17
2.4 Výkonná moc ve Slovenské republice.....	18
2.5 Soudní moc ve Slovenské republice	19
2.6 Systém brzd a protiváh v politickém systému SR	20
2.7 Slovenský volební systém.....	21
2.8 Stranický systém Slovenské republiky	25
3 Spektrum politických stran na Slovensku s důrazem na strany pravicové	29
3.1 Politické strany na Slovensku v 19. a 20. století	29
3.2 Křesťanskodemokratické hnutí.....	30
3.3 Slovenská demokratická a křesťanská unie – Demokratická strana.....	33
3.4 Strana maďarské komunity	35
3.5 Most-Híd.....	36
3.6 Lidová strana Naše Slovensko	37
3.7 Svoboda a Solidarita	38
3.8 Obyčejní lidé a nezávislé osobnosti.....	39
3.9 Slovenská národní strana	41
3.10 Ostatní slovenské relevantní politické strany a hnutí	42
4 Komparace pravicových politických stran na Slovensku	48

4.1	Úspěšnost slovenských pravicových stran ve volbách	48
4.2	Členská základna a mládežnické organizace slovenských pravicových stran.....	51
4.3	Významné osobnosti slovenské pravice	55
4.4	Slovenská pravice u vlády	63
5	Pedagogická aplikace	70
5.1	Vzdělávací oblasti a obory.....	70
5.2	Klíčové kompetence	71
5.3	Průřezová témata.....	72
5.4	Využití tématu při výuce Občanského a společenskovedního základu	72
	Závěr.....	75
	Seznam použitých zkratk	77
	Prameny a literatura.....	80
	Elektronické zdroje.....	82
	Seznam příloh	
	Anotace	

Úvod

Cílem této diplomové práce je analýza slovenských pravicových stran od roku 1990 po současnost. V kontextu slovenského stranického systému je za použití metody diachronní komparace srovnáváno postavení slovenské politické pravice v jednotlivých časových obdobích. V diplomové práci je řešena problematika geneze a vývoje slovenských pravicových stran a hnutí a jejich participace na vládě. Práce pojednává také o tématech integrace a dezintegrace slovenské politické pravice; formování a vývoje stranického systému Slovenské republiky a participace slovenské pravice na začlenění Slovenské republiky do evropských a světových ekonomicko-politických struktur. Dílčí cíle jsou rozpracovány v pěti kapitolách, do kterých je tato diplomová práce rozdělena.

První kapitola diplomové práce se zabývá teoretickými a metodologickými přístupy použitými v práci. Vysvětlena je zde problematika jak diachronní a synchronní komparace, tak jednotlivých empirických a logických metod. Část kapitoly je vyhrazena také českým a slovenským politologům, kteří se problematice slovenského stranického systému v rámci své odborné činnosti věnují. Stručný přehled jednotlivých typologií stranického systému a stranických rodin tvoří závěrečnou část první kapitoly.

Druhá kapitola práce popisuje historicko-politický vývoj slovenského státu od roku 1990 po současnost. V rámci druhé kapitoly je řešena problematika dělby politické moci a principu brzd a rovnováh. Součástí této kapitoly je také analýza slovenského stranického a volebního systému.

O vzniku, vývoji a politickém postavení jednotlivých slovenských stran a hnutí pojednává třetí kapitola této diplomové práce. Pozornost je zde věnována jak ideologické orientaci konkrétních slovenských politických subjektů, tak úspěšnosti jednotlivých stran ve volbách. Vzhledem k povaze a zaměření práce je důraz kladen na slovenské pravicové strany a hnutí.

Obsahem čtvrté kapitoly práce je analýza relevantních slovenských pravicových stran a hnutí. Kapitola popisuje jak mládežnické organizace spolupracující s jednotlivými pravicovými subjekty a šíři členských základů pravicových stran, tak participaci slovenské pravice na vládě. Prostor v rámci čtvrté kapitoly je vyhrazen také významným osobnostem slovenské politické pravice.

Aplikace tématu diplomové práce ve výchovně-vzdělávacím procese představuje problematiku páté kapitoly. Tato kapitola pojednává o využití poznatků obsažených v této práci při výuce Společenskovedního a občanského základu na gymnáziích a středních školách. Dané

poznatky jsou v rámci páté kapitoly zařazeny do konkrétních vzdělávacích oblastí, oborů a průřezových témat. Důraz je kladen také na jednotlivé klíčové kompetence, které jsou praktickým využitím daných poznatků rozvíjeny. Příprava na hodinu Společenskovědního a občanského základu, při které je využito informací získaných z této diplomové práce, a pracovní listy se správným řešením jsou umístěny v rámci příloh.

Problematicke slovenského stranického systému se z českých autorů věnují například Lubomír Kopeček, Michal Kubát, Jakub Šedo či Vladimír Srb. Ke stěžejním monografiím patří práce profesora politologie na Masarykově univerzitě v Brně Lubomíra Kopečka Politické strany na Slovensku 1989 až 2006; Demokracie, diktatury a politické stranictví na Slovensku a Politické strany ve střední a východní Evropě. Ze slovenských politologů se problematikou slovenského stranického systému zabývají například Juraj Marušiak; Rastislav Tóth či Darina Malová. Mezi monografie zpracovávající problematiku konkrétní slovenské pravicové politické strany můžeme zařadit jak odborné publikace Lubomíra Kopečka: Slovenská demokratická koalície - vznik, geneze a charakteristika a Budoucnost slovenské křesťanské demokracie, tak monografie Juraje Marušiaka: Potrebuje SaS nového lídra? a Dedičstvo SDKÚ: pohľad zľava.

1 Teoretické a metodologické aspekty práce

Empiricko-analytický přístup představuje klíčové paradigma této diplomové práce. Nestranný, časově i obsahově jasně vymezený přístup k problematice lze považovat nejen za ústřední teoreticko-metodologický koncept této práce, ale za vůbec jeden ze základních kamenů politické vědy jako takové. Paradigmata historicko-dialetické (zdůrazňující roli historického poznání a myšlení) a ontologicko-normativní (stanovující apriori hodnotící normy) jsou považovány za nevhodné a zavádějící přístupy v souvislostech s problematikou politické vědy.¹ Následující podkapitoly pojednávají o jednotlivých metodách a postupech, které jsou použity v této diplomové práci.

1.1 Synchronní a diachronní komparace

V této práci je použito obou metod komparace – synchronní i diachronní, definovaných v roce 1911 pardubickým rodákem Vilémem Matheusiem.² Metoda diachronní komparace srovnává podobu slovenské politické pravice v jednotlivých historických obdobích, přičemž důraz je kladen na období po roce 1990. Synchronní přístup se zaměřuje na problematiku současné pravicové politické scény na Slovensku, kterou podrobně zkoumá a porovnává s pozicí pravicových stran ve vybraných evropských zemích. Zvláštní pozornost je zde věnována srovnání slovenské a české pravicové scény.³

1.2 Empirické a logické metody

Co se týče empirických metod, zahrnuje tato práce analýzu jednotlivých psaných a elektronických dokumentů. Kromě empirických metod obsahuje každá vědecká práce také metody logické, které se „vzájemně doplňují, kombinují a ve svém účinku překrývají.“⁴ Prostřednictvím analýzy, syntézy, indukce, dedukce, konkretizace, abstrakce a srovnání totiž interpretujeme získaná data a vytváříme jednotlivé hypotézy, potažmo premisy. V dalším kroku právě skrze logické metody ověřujeme pravdivost námi stanovených předpokladů. V této diplomové práci bylo z výše zmíněných metod nejčastěji využito analýzy (rozboru vlastností a

¹ ŘÍCHOVÁ, Blanka. *Přehled moderních politologických teorií*. 3. vydání. Praha: Portál, 2014, s. 19-22

² ČERMÁK, František. *Jazyk a slovník: vybrané lingvistické studie*. Praha: Karolinum, 2014, s. 17

³ CABADA, Ladislav a Michal KUBÁT. *Úvod do studia politické vědy*. 2. rozš. a dopl. vyd. Praha: Eurolex Bohemia, 2004, s. 77-78

⁴ MOLNÁR, Zdeněk. *Pokročilé metody vědecké práce*. Zeleneč: Profess Consulting, 2012. Věda pro praxi (Profess Consulting), s. 41

vztahů určitého systému, při kterém postupujeme od celku k jeho jednotlivým částem)⁵ a komparace, kdy porovnáváme dva či více subjektů, přičemž se zaměříme na shodné a rozdílné aspekty těchto subjektů.⁶

1.3 Typologie stranického systému

V rámci politologie je možné rozlišit tři základní typologie stranických systémů.⁷ V 50. letech 20. století rozdělil Maurice Duverger stranické systémy podle počtu stran. Monopartismem označil Duverger systém jedné politické strany, který je častý v totalitních a autoritativních režimech. Bipartismem nazval stranický systém, který je založen na politické soutěži mezi dvěma politickými stranami, jež se v určitých intervalech střídají u vlády.⁸ Podle autora jednokolový volební systém inklinuje k vytvoření bipartismu, zatímco dvoukolový volební systém směřuje k multipartismu. Systémy, které jsou tvořeny více než dvěma stranami, označil Duverger jako vícestranické, neboli multipartijní.⁹

Jean Blondel, na rozdíl od Maurice Duvergera, zohlednil ve své typologii také velikost jednotlivých stran, když rozlišil čtyři podoby stranického systému: bipartismus; systém dvou a půl strany; multipartismus s dominující stranou a multipartismus bez dominující strany. Zatímco bipartismus vymezil ve své typologii už Duverger, systém dvou a půl strany poprvé definoval v 60. letech 20. století Jean Blondel.¹⁰ V tomto typu stranického systému existují dva velké politické subjekty (jeden středopravý a druhý středolevý) a malá centristická strana, která „*má ovšem výrazně větší význam, než by odpovídalo jejím volebním výsledkům.*“¹¹ Neboť ani jedna z velkých stran pravidelně nedosahuje ve volbách takových výsledků, aby mohla sama vládnout a centristická pozice činí tuto třetí „pivotalní“ stranu přijatelnou pro oba její

⁵ MOLNÁR, Zdeněk. *Pokročilé metody vědecké práce*. Zeleněč: Profess Consulting, 2012. Věda pro praxi (Profess Consulting), s. 42

⁶ ŘÍCHOVÁ, Blanka. *Komparace politických systémů I. 2.* vydání. Praha: Vysoká škola ekonomická, 1999, s. 10

⁷ Stranické systémy. *Institut politického marketingu* [online]. 2017 [cit. 2017-12-05]. Dostupné z: <http://politickymarketing.com/glossary/stranicke-systemy>

⁸ STRMISKA, Maxmilián. *Politické strany moderní Evropy: analýza stranicko-politických systémů*. Praha: Portál, 2005, s. 40

⁹ M. Duverger, zakladatel politické teorie. *Listy: Dvuměsíčník pro kulturu a dialog* [online]. 2011 [cit. 2017-12-06]. Dostupné z: <http://www.listy.cz/archiv.php?cislo=151&clanek=011543>

¹⁰ Systém dvou a půl strany. *Institut politického marketingu* [online]. 2017 [cit. 2017-12-06]. Dostupné z: <http://politickymarketing.com/glossary/system-dvou-a-pul-strany>

¹¹ STRMISKA, Maxmilián. *Politické strany moderní Evropy: analýza stranicko-politických systémů*. Praha: Portál, 2005, s. 40

potenciální koaliční partnery, systém dvou a půl strany inklinuje k vytváření koalic mezi centristickou stranou a jednou z velkých stran. Multipartismem označuje Blondel takový systém, ve kterém o politickou moc soupeří více než dvě strany. Pokud jedna ze stran dlouhodobě získává ve volbách kolem 40% hlasů, mluvíme o multipartismu s dominující stranou. Pokud však žádná ze stran nedosahuje takového dominantního postavení, jedná se o multipartismus bez dominující strany.¹²

Sartoriho typologie stranického systému, na rozdíl od typologií podle Duvergera či Blondela, zohledňuje také relevanci a ideologickou vzdálenost stran, tzv. polaritu.¹³ Za irelevantní stranu považuje Giovanni Sartori takový politický subjekt, který nemá ani koaliční (vládní) potenciál, ani potenciál vyděračský (v případě antisystémových stran). Taková strana nebyla podle Sartoriho nikdy oslovena, aby vytvořila koaliční většinu a během povolebních vyjednávání nebyla považována za možného koaličního partnera.¹⁴ Na základě výše zmíněných kritérií a na základě počtu a síly politických stran rozlišuje Sartori sedm typů stranických systémů: systém státostrany - existence jediného politického subjektu, který nedovoluje vzniknout jiným politickým uskupením v dané zemi; systém hegemonní strany - systém sice umožňuje vzniknout i jiným politickým subjektům, prakticky ale veškerou politickou moc má v rukou jedna jediná politická strana; systém predominantní strany - dlouhodobá vláda jedné strany, která ve svobodné politické soutěži dominuje nad svými politickými oponenty; systém dvoustranický - ve vládě se střídají pouze dvě politické strany, zbývající politické subjekty nikterak neparticipují na politické moci; systém omezeného pluralismu - politická moc je rozdělena mezi 3 až 5 relevantních politických stran a uskupení, k sestavení vlády je ve většině případů nutná koalice minimálně dvou politických subjektů; systém extrémního pluralismu - existence 5 až 8 relevantních politických subjektů, nejednotná opozice zahrnuje také strany s vyděračským potenciálem a systém atomizovaný - politická moc je rozdělena mezi více než 8 relevantních politických subjektů, vysoký stupeň fragmentace politické scény.¹⁵

¹² STRMISKA, Maxmilián. *Politické strany moderní Evropy: analýza stranicko-politických systémů*. Praha: Portál, 2005, s. 41

¹³ Stranické systémy. *Institut politického marketingu* [online]. 2017 [cit. 2017-12-07]. Dostupné z: <http://politickymarketing.com/glossary/stranicke-systemy>

¹⁴ STRMISKA, Maxmilián. *Politické strany moderní Evropy: analýza stranicko-politických systémů*. Praha: Portál, 2005, s. 43

¹⁵ SARTORI, Giovanni. *Strany a stranické systémy: schéma pro analýzu*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2005. Klasikové společenských věd, s. 130-134

1.4 Typologie stranických rodin

Za průkopníka konceptu stranických rodin je považován belgický politolog Daniel-Louis Seiler, jehož typologie z roku 1980 se však uchytila jen ve frankofonním prostředí.¹⁶ Podle Seilera lze rozdělit politické subjekty do stranických rodin na základě určitých společných znaků - ideologie, původu či pozice na konfliktní liniích centrum-periferie, město-venkov atd., které příslušné strany v rámci jedné stranické rodiny spolu sdílejí.¹⁷ Politologové Michael Gallagher, Michael John Laver a Peter Mair vymezili členství v nadnárodních stranických strukturách jako jeden z dalších znaků, podle kterého lze zařadit stranu do určité stranické rodiny.¹⁸ Z českých autorů se problematice stranických rodin ve svých pracích věnují například Lubomír Kopeček či Vít Hloušek.¹⁹

Německý politolog Klaus von Beyme vymezuje devět stranických rodin zahrnující strany: „*liberální a radikální; konzervativní; socialistické a sociálně-demokratické; křesťansko-demokratické; komunistické; rolnické; regionální a etnické; krajně (extrémně) pravicové a ekologické.*“²⁰ Vzhledem k vysokému počtu politických stran a hnutí na Slovensku (podle údajů Ministerstva vnitra Slovenské republiky je v Registru politických stran a hnutí zaregistrováno celkem 250 politických subjektů, z nichž je 56 k roku 2016 aktivních)²¹ se tato diplomová práce věnuje především těm pravicovým a středopравicovým politickým stranám a hnutím, které k roku 2016 získaly alespoň v jedné parlamentních volbách zastoupení v Národní radě Slovenské republiky (NR SR).²²

¹⁶ HLOUŠEK, Vít a Lubomír KOPEČEK. *Politické strany: původ, ideologie a transformace politických stran v západní a střední Evropě*. Praha: Grada, 2010, s. 16

¹⁷ Party systems. *Нов български университет* [online]. [cit. 2017-12-07]. Dostupné z: https://e-edu.nbu.bg/pluginfile.php/555539/mod_resource/content/1/9-Party%20systems.pdf

¹⁸ STRMISKA, Maxmilián. *Politické strany moderní Evropy: analýza stranicko-politických systémů*. Praha: Portál, 2005, s. 31

¹⁹ Politické strany - Původ, ideologie a transformace politických stran v západní a střední Evropě. *Levné učebnice* [online]. [cit. 2018-02-07]. Dostupné z: <https://www.levneucebnice.cz/p/politicke-strany-puvod-ideologie-a-transformace-politickyh-stran-v-zapadni-a-stredni-evrope/>

²⁰ Kam zařadit Unii pro lidové hnutí (UMP)? *Global Politics* [online]. 2012 [cit. 2017-12-07]. Dostupné z: <http://www.globalpolitics.cz/clanky/ump>

²¹ Výročné správy politických strán a politických hnutí za rok 2016. *Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky* [online]. 2017 [cit. 2017-12-07]. Dostupné z: <http://www.minv.sk/?vyrocnespravyps2016>

²² História NR SR: Národná rada Slovenskej republiky v I. – VI. volebnom období. *Národná rada Slovenskej republiky* [online]. 2017 [cit. 2017-12-07].

2 Politické stranictví v rámci politického systému Slovenské republiky

Přestože stěžejní část této diplomové práce pojednává o politickém stranictví v rámci samostatného slovenského státu, nelze opomenout historicko-politický vývoj Československé (později České a Slovenské) Federativní republiky, který do značné míry ovlivnil podobu politického a stranického systému již samostatné Slovenské republiky.²³ Zatímco první podkapitola tak popisuje historicko-politickou situaci v letech 1990-1992, druhá část této kapitoly se věnuje relevantním událostem a důležitým historicko-společenským mezníkům dějin Slovenské republiky od roku 1993 až po současnost (konec roku 2017). Neméně prostoru je v této kapitole vyhrazeno také jednotlivým složkám politické moci, popisu principu brzd a rovnováh a analýze volebního a stranického systému Slovenské republiky.

2.1 Historicko-politický vývoj na Slovensku v letech 1990-1992

Pád komunistického režimu v Československé socialistické republice (ČSSR) v listopadu roku 1989 stál na počátku procesu demokratizace československého státu a československé společnosti.²⁴ Studentské demonstrace v Praze a v Bratislavě, brutální a neadekvátní zásah státních represivních složek proti demonstrujícím studentům na Albertově a dlouhotrvající nespokojenost občanů s ekonomicko-sociálně-právními poměry v totalitním státě se výraznou měrou podílely na urychlení pádu komunistického režimu.²⁵ Pod silným nátlakem společnosti a hrozbou generální stávkou byla dne 7. prosince 1990 jmenována nová československá vláda, ve které po více než 40 letech netvořili komunisté většinu.²⁶

Demokratizace a liberalizace společenských poměrů v ČSSR na konci 80. a na začátku 90. let 20. století vedly jak k obnově činností jednotlivých církví, řeholních společenství, volnočasových sdružení a společenských organizací, tak k založení (popřípadě obnově

²³ STRMISKA, Maxmilián. *Politické strany moderní Evropy: analýza stranicko-politických systémů*. Praha: Portál, 2005, s. 453

²⁴ KUBÁT, Michal. *Politické a ústavní systémy zemí středovýchodní Evropy*. 1. vydání. Praha: Eurolex Bohemia, 2004, s. 356

²⁵ Historik Jareš o Sametové revoluci: Naplánovaný převrat? Úsměvné. *Deník.cz* [online]. 2014 [cit. 2018-02-08]. Dostupné z: https://www.denik.cz/z_domova/historik-jares-o-sametove-revoluci-naplanovany-prevrat-usmevne-20141112.html

²⁶ KOVÁČ, Dušan. *Dějiny Slovenska*. 2. vyd. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2011, s. 313-314

činnosti) několika významných politických stran a hnutí.²⁷ Na slovenské straně se jednalo o Křesťanskodemokratické hnutí (KDH, založené v roce 1990), Slovenskou národní stranu (SNS, 1989) a Veřejnost proti násilí (VPN, 1989),²⁸ z relevantních politických stran a hnutí působících na území Čech, Moravy a Slezka nelze opomenout Občanské forum (OF, 1989),²⁹ Hnutí za samosprávnou demokracii – Společnost pro Moravu a Slezsko (HSD-SMS, 1990)³⁰ a na Komunistické straně Československa již nezávislou stranu lidovou a sociální demokracii.³¹

Klíčovou roli v prvních polistopadových letech hrála na Slovensku Veřejnost proti násilí.³² Podobně jako v případě Občanského fora, se ani v souvislosti s VPN nedá jednoznačně mluvit o politické straně s jednotným programem, ale spíše o platformě sdružující několik opozičních antikomunistických směrů a usilující o otevřený dialog a nastolení opravdové demokracie ve společnosti. Veřejnost proti násilí, stejně jako Občanské forum v české části společného státu, představovala po pádu komunistického režimu nejsilnější politické uskupení na Slovensku. Silné politické postavení VPN se projevilo zejména při volbách v roce 1990 (viz příloha č. 1). Zatímco ve Slovenské národní radě (SNR), nejvyšším legislativním orgánu na slovenském území, získali poslanci VPN téměř třetinu všech poslaneckých křesel, ve Federálním shromáždění (parlamentu České a Slovenské Federativní Republiky) obsadili kandidáti za VPN 19 křesel ve Sněmovně lidu Federálního shromáždění a 33 křesel ve Sněmovně národů Federálního shromáždění.³³

Sestavením nové slovenské vlády byl pověřen Vladimír Mečiar, předseda vítězné VPN. Společně s KDH a Demokratickou stranou vytvořila VPN vládnoucí trojkoalici, která měla v SNR většinu 86 křesel. Spor Vladimíra Mečiara s vedením VPN (zejména s Fedorem Gálem) započal již v lednu 1991 a týkal se především odlišných názorů na kompetence jednotlivých postů a orgánů VPN. Tento spor předznamenal konec hnutí, které stejně jako Občanské forum

²⁷ ARBE, Samuel. *10 kapitol o vývoji a občianskej spoločnosti na Slovensku*. 1. vydání. Bratislava: PDCS, o. z., 2012, s. 23-25

²⁸ STRMISKA, Maxmilián. *Politické strany moderní Evropy: analýza stranicko-politických systémů*. Praha: Portál, 2005, s. 459-460

²⁹ Tamtéž, s. 443

³⁰ Historie strany. *Moravané - politická strana* [online]. 2017 [cit. 2017-12-08]. Dostupné z: <http://www.moravane.cz/o-nas/historie-strany>

³¹ KUBÁT, Michal. *Politické a ústavní systémy zemí středovýchodní Evropy*. 1. vydání. Praha: Eurolex Bohemia, 2004, s. 110 a 114

³² STRMISKA, Maxmilián. *Politické strany moderní Evropy: analýza stranicko-politických systémů*. Praha: Portál, 2005, s. 460-461

³³ Tamtéž, s. 461

v sobě zahrnovalo několik ideologických proudů.³⁴ Mečiar založil v rámci VPN platformu nazvanou Za demokratické Slovensko (ZDS). Ta se po odvolání Mečiara z funkce předsedy vlády slovenským parlamentem od hnutí odtrhla a přejmenovala na Hnutí za demokratické Slovensko (HZDS). Společensko-politický význam VPN oslabené o většinu svých původních členů, kteří společně s Vladimírem Mečiarem hnutí opustili, prudce upadal. Při volbách do Slovenské národní rady v roce 1992 VPN získala pouze 4,04% hlasů, nepřekročila tak 5% požadovanou hranici pro vstup do parlamentu a v důsledku volebního neúspěchu ještě v tentýž roce zanikla. Naproti tomu Mečiarovo HZDS se na dalších 14 let stalo nejsilnější politickou stranou na Slovensku.³⁵

Polistopadová Česká a Slovenská Federativní Republika měla opravdu krátký, jen něco málo přes 3 roky trvajícím, život. Se znovunabytí svobodou na konci roku 1989 se hlavním společensko-ekonomicko-politickým tématem staly česko-slovenské vztahy a podoba nového státoprávního uspořádání společného státu. Do parlamentních voleb v roce 1992 se politické reprezentace Čechů a Slováků z větší části neúspěšně snažily o vyřešení vnitrostátní krize a nalezení kompromisů v jednotlivých sporných politických otázkách (kompetence národních parlamentů a federální vlády, název a znak společného státu, podoba nové ústavy a má-li společný stát mít ústavu jednu či tři – jednu federální a a po jedné pro každou z republik). Po volbách v roce 1992 se ochota vyřešit stávající krizi setrváním v rámci jednoho společného státu dramaticky snížila a to zejména na Slovensku. Obě vítězné strany, jak Občanská demokratická strana, která v koalici s Křesťanskou demokratickou stranou získala ve volbách do České národní rady téměř 30% hlasů, tak HZDS, které ve volbách do SNR obdrželo 37,3% hlasů, měly o budoucím státoprávním uspořádání České a Slovenské Federativní Republiky odlišné představy.³⁶

Zatímco ODS trvala na federaci, HZDS prosazovala model konfederace či unie. Několik společných setkání delegací zastupujících obě vítězné politické strany ke zlepšení napjaté politické situace nevedlo.³⁷ Naopak s přibývajícím časem sílil hlas slovenských nacionálně

³⁴ Posledný snem VPN. Dávny politický rozkol stále doznieva. *Žurnál Pravda* [online]. 2016 [cit. 2017-11-25]. Dostupné z: <https://zurnal.pravda.sk/neznama-historia/clanok/385098-posledny-snem-vpn-davny-politicky-rozkol-stale-doznieva/>

³⁵ KOVÁČ, Dušan. *Dějiny Slovenska*. 2. vyd. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2011, s. 318

³⁶ Tamtéž, s. 321

³⁷ Rozpad za šest měsíců.: Jak politici v roce 1992 expresně domluvili rozdělení federace. *Český rozhlas* [online]. 2017 [cit. 2017-11-25]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/veda-technologie/historie/rozpad-za-sest-mesicu-jak-politici-v-roce-1992-expresne-domluvili-rozpad_1707170830_ace

laděných politiků (především z HZDS) usilujících o samostatný slovenský stát. Rozpad České a Slovenské Federativní Republiky podpořily dvě klíčové události: odmítnutí Václava Klause stát se federálním premiérem a nezvolení Václava Havla prezidentem ČSFR. Jediného prezidentského kandidáta nepodpořila početná skupina poslanců HZDS.³⁸ 17. července 1992 vyhlásila SNR Deklaraci o svrchovanosti Slovenské republiky. Pro přijetí deklarace hlasovalo 113 poslanců SNR. V ten samý den Václav Havel abdikoval na post prezidenta ČSFR. O měsíc později se premiéři Václav Klaus a Vladimír Mečiar dohodli v brněnské vile Tugendhat na datu rozdělení ČSFR. 3. září 1992 byla přijata nová slovenská ústava a 1. ledna 1993 vznikla samostatná Slovenská republika. Ačkoliv se rozpad ČSFR týkal všech obyvatel společného státu a většina Čechů a Slováků si podle výzkumů veřejného mínění rozdělení státu ani nepřála, k vyhlášení celostátního referenda nikdy nedošlo.³⁹

2.2 Historicko-politický vývoj na Slovensku v letech 1993-2017

Před vznikem Slovenské republiky byla poslanci SNR přijata Ústava Slovenské republiky, která v čl. 1, ods. 1 charakterizuje nově vzniklou Slovenskou republiku jako „svrchovaný, demokratický a právní stát, který se neváže na žádnou ideologii ani náboženství.“⁴⁰ Ústava, která byla dne 1. 9. 1992 schválena 114 poslanci SNR (z celkově 134 přítomných), byla do roku 2017 celkem devatenáctkrát novelizována. Přijaté ústavní zákony souvisely mj. se zavedením přímé volby prezidenta republiky, rozšířením pravomocí ombudsmana a Nejvyššího kontrolního úřadu (NKÚ) a v neposlední řadě se vstupem Slovenské republiky do Evropské unie a Severoatlantické aliance.⁴¹

Dominantní politickou stranou na Slovensku v 90. letech 20. století byla HZDS, která zvítězila ve volbách do NR SR v letech 1992, 1994, 1998 a 2002 (viz příloha č. 1 a 2). Strana založená v roce 1991 Vladimírem Mečiarom do značné míry ovlivňovala jak domácí, tak zahraniční politiku Slovenské republiky.⁴² Hned první rok existence samostatného slovenského

³⁸ VODIČKA, Karel. *Příčiny rozdělení Československa: analýza po 10 letech* [online]. [cit. 2017-11-25]. Dostupné z: <http://www.vodicka.net/historcas2.pdf>

³⁹ KOVÁČ, Dušan. *Dějiny Slovenska*. 2. vyd. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2011, s. 322-323

⁴⁰ Ústavní zákon č. 460/1992 Zb.: Ústava Slovenskej republiky. *Zákony pre ľudí* [online]. [cit. 2017-11-25]. Dostupné z: <http://www.zakonypreludi.sk/zz/1992-460>

⁴¹ Ústava Slovenskej republiky a jej dvadsatpet rokov (1992-2017). *Národná rada Slovenskej republiky* [online]. Bratislava: Kancelária Národnej rady Slovenskej republiky, 2017 [cit. 2017-11-25]. Dostupné z: https://www.nrsr.sk/web/Static/sk-SK/NRSR/Doc/publikacie-ine_Ustava_SR_1992_2017.pdf

⁴² STRMISKA, Maxmilián. *Politické strany moderní Evropy: analýza stranicko-politických systémů*, s. 472

státu přinesl několik důležitých politických rozhodnutí: 19. ledna se Slovenská republika stala členem Organizace spojených národů, 8. února začala na Slovensku platit nová měna - slovenská koruna (1. ledna 2009 byla nahrazena eurem), o týden později byl prezidentem Slovenské republiky zvolen bývalý ministr financí ČSFR Michal Kováč a 30. června byla Slovenská republika přijata do Rady Evropy.⁴³

Na jednu stranu se 90. léta 20. století nesla ve znamení procesu demokratizace slovenské společnosti zahrnující mj. vznik nových politických stran, obnovu za komunistického režimu zakázaných spolků a sdružení a znovunabytí svobody projevu a náboženského vyznání.⁴⁴ Na druhou stranu se toto historické období vyznačovalo vysokým počtem skupin organizovaného zločinu aktivně působících na území nově vzniklého státu, ne zcela průhledným procesem privatizace a vysokou mírou kriminality. Závažným problémem bylo především propojení jednotlivých skupin organizovaného zločinu s orgány státní správy počínaje úředníky, policisty, soudci a konče politiky.⁴⁵

Autoritativní styl vlády Vladimíra Mečiara a jeho HZDS přivedl Slovenskou republiku v polovině 90. let 20. století téměř do mezinárodní politické izolace. Domácí i zahraniční kritika mu vyčítala „*nestandardní postupy v parlamentu a soupeření s tehdejší hlavou státu Michalem Kováčem*.“⁴⁶ Komentátor deníku Sme Peter Morvay vyčetl Mečiarově straně „*omezování demokracie, porušování zákonů, rozparcelování státu pro stranickou klientelu, vyhrocený nacionalismus, orientaci na východ a zneužívání tajných služeb proti politickým protivníkům*.“⁴⁷ Přestože HZDS zvítězila v parlamentních volbách i v roce 1998, vládu se jí sestavit nepodařilo. Jedinou stranou, která byla ochotna jít s HZDS do vlády, byla SNS. Koalice HZDS a SNS však nedisponovala dostatečným počtem mandátů. Vládu tak vytvořila Slovenská demokratická koalice (SDK) se Stranou demokratické levice (SDL), Stranou maďarské koalice (SMK) a Stranou občanského porozumění (SOP). První vláda Mikuláše Dzurindy, která měla

⁴³ KOVÁČ, Dušan. *Dějiny Slovenska*. 2. vyd. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2011, s. 325-327

⁴⁴ ARBE, Samuel. *10 kapitol o vývoji a občianskej spoločnosti na Slovensku*. 1. vydání. Bratislava: PDCS, o. z., 2012, s. 23-25

⁴⁵ Slovenská polícia vyřešila mafiánské vraždy z 90. let. *Česká televize* [online]. 2013 [cit. 2017-11-25]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/svet/1086183-slovenska-policie-vyresila-mafianske-vrazdy-z-90-let>

⁴⁶ Mečiar posedlý mocí: Zprvu společný stát, posléze rozbití federace. *Česká televize* [online]. 2012 [cit. 2017-11-25]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/svet/1155986-meciar-posedly-moci-zprvu-spolecny-stat-posleze-rozbiti-federace>

⁴⁷ Mečiarova HZDS po 22 letech skončila. Zánik byl nevyhnutelný, říká komentátor. *Český rozhlas* [online]. 2014 [cit. 2017-11-25]. Dostupné z: <https://www.irozhlas.cz/node/5906981>

v parlamentu ústavní většinu v podobě 93 ze 150 poslaneckých křesel (viz příloha č. 2) a kterou tvořily jak strany levicové, tak strany hlásící se k pravici, prosadila v roce 1999 přímou volbu prezidenta. V České republice byla přímá volba prezidenta schválena až o 13 let později.⁴⁸

Během osmiletého působení proevropsky orientovaného Mikuláše Dzurindy z SDK (později SDKÚ-DS) v pozici premiéra (1998-2006) se Slovenská republika stala členem významných mezinárodních organizací: Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD), Severoatlantické aliance a Evropské unie.⁴⁹ Zatímco během první poloviny 90. let 20. století se proces evropské a transatlantické integrace Slovenské republiky téměř nedotknul, v prvních letech nového tisíciletí tomu bylo zcela naopak. Obraz Slovenské republiky, který byl v 90. letech značně poškozen autoritativní vládou Vladimíra Mečiara a HZDS, se tak v zahraničí značně zlepšil.⁵⁰

Nicméně ani Dzurindova SDK (později SDKÚ-DS) se nevyhnula řadě skandálů a vnitrostranických neshod.⁵¹ Ty vyvrcholily Kauzou Gorila, v níž mělo podle spisů slovenské tajné služby docházet v letech 2005 a 2006 k uplácení vysoce postavených politiků a úředníků druhé Dzurindovy vlády (2002-2006) finanční skupinou Penta.⁵² Do rozsáhlé korupční aféry, která se poprvé dostala na veřejnost až v roce 2011, byli zapojeni politici z vícero parlamentních stran.⁵³ Byla to však právě SDKÚ-DS, která v souvislosti s Kauzou Gorila ztratila z parlamentních stran nejvíce voličů a v předčasných volbách do NR SR v roce 2012 propadla, když získala pouze 6,09 % hlasů (viz příloha č. 3).⁵⁴ Odchod SDKÚ-DS z politické scény podtrhl naprostý neúspěch strany v parlamentních volbách v roce 2016, ve kterých tato kdysi

⁴⁸ STRMISKA, Maxmilián. *Politické strany moderní Evropy: analýza stranicko-politických systémů*. Praha: Portál, 2005, s. 466

⁴⁹ Medzinárodné organizácie a Slovensko. *EuroEkonom* [online]. 2016 [cit. 2017-11-26]. Dostupné z: <http://www.euroekonom.sk/medzinarodne-organizacie-a-slovensko/>

⁵⁰ Slovensko. *Euroskop* [online]. 2018 [cit. 2017-11-26]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/455/sekce/slovensko/>

⁵¹ Vzostupy a pády Mikuláša Dzurindu. *Správy Pravda* [online]. 2014 [cit. 2017-11-26]. Dostupné z: <https://spravy.pravda.sk/domace/clanok/319883-vzostupy-a-pady-dzurindu/>

⁵² Kauza Gorila po pěti letech. Slovenská policie stále tápe. *E15* [online]. 2016 [cit. 2017-11-26]. Dostupné z: <http://zpravy.e15.cz/zahranicni/politika/kauza-gorila-po-peti-letech-slovenska-policie-stale-tape-1326947>

⁵³ Slovenská Gorila. Korupčně-zpravodajská aféra slovenské politiky. *Český rozhlas* [online]. 2012 [cit. 2017-11-26]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/cro6/stop/_zprava/1018130

⁵⁴ Konec pravice na Slovensku. Na sjezd SDKÚ nepřijela třetina vedení. *Česká televize* [online]. 2014 [cit. 2017-11-26]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/svet/1015069-konec-pravice-na-slovensku-na-sjezd-sdku-neprijela-tretina-vedeni>

nejsilnější slovenská pravicová politická strana získala pouhých 0,26 % hlasů.⁵⁵

Dominantním politickým subjektem na Slovensku je od roku 2006 Směr – Sociální demokracie (SMER-SD). Stranu založil v roce 1999 Robert Fico po svém odchodu z SĎĽ. O pět let později se SMER-SD spojil s třemi menšími levicovými stranami Sociálně demokratickou alternativou, Sociálnědemokratickou stranou Slovenska a SĎĽ.⁵⁶ SMER-SD zvítězil ve volbách do NR SR v letech 2006, 2010, 2012 a 2016 (viz příloha č. 3) a s výjimkou období 2010-2012 vládne na Slovensku nepřetržitě již od roku 2006.⁵⁷ Nicméně čtyři roky klesající preference současně nejsilnější politické strany na Slovensku (zatímco v roce 2012 se pohyboval SMER-SD v průzkumech veřejného mínění dokonce nad 50%, o pět let později preference slovenských sociálních demokratů klesly téměř až na 25%)⁵⁸ a zejména neúspěch SMERu-SD v krajských volbách v roce 2017, ve kterých strana obhájila pouze dvě hejtmanská křesla z šesti, ukazují na slábnoucí pozici slovenských sociálních demokratů.⁵⁹

2.3 Zákonodárná moc ve Slovenské republice

Pátá hlava Ústavy Slovenské republiky (dále jen Ústavy) definuje zákonodárnou moc. Podle čl. 72 Ústavy je jediným zákonodárným orgánem Slovenské republiky jednokomorová Národní rada Slovenské republiky. Ta je na základě čl. 73 Ústavy tvořena 150 poslanci volenými na čtyřleté období. Tentýž článek Ústavy popisuje poslance NR SR jako „*zástupce občanů, kteří vykonávají svůj mandát podle svého svědomí a přesvědčení a nejsou vázáni příkazy.*“⁶⁰ Poslanci jsou voleni ve „*všeobecných, rovných, přímých volbách tajným hlasováním.*“⁶¹ Poslancem NR SR může být zvolen každý občan, který má volební právo,

⁵⁵ *VýsledkyVolieb.sk* [online]. [cit. 2018-03-31]. Dostupné z: <https://www.vysledkyvolieb.sk/>

⁵⁶ Vznik, ideologická podstata a profilácia strany SMER – Sociálna demokracia. *Prešovská univerzita v Prešove: Univerzitná knižnica* [online]. [cit. 2017-11-26]. Dostupné z: <https://www.pulib.sk/web/kniznica/elpub/dokument/Olostiak8/subor/Palfi.pdf>.

⁵⁷ Slovenská pravice je v rozkladu. Ničí ji vlastní spory a nejednotnost. *Český rozhlas* [online]. 2013 [cit. 2017-11-26].

⁵⁸ Sociológ o poklese Smeru: Nemusí to byť definitívne a fatálne. *Denník N* [online]. 2016 [cit. 2017-11-26]. Dostupné z: <https://dennikn.sk/494202/sociolog-poklese-smeru-nemusi-byt-definitivne-fatalne/>

⁵⁹ Takovou porážku Smer nezažil. Nemůže předstírat, že jde o náhodu, říká šéfredaktor Denníku N. *Český rozhlas* [online]. 2017 [cit. 2017-11-26]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-svet/takovou-porazku-smer-nezazil-nemuze-predstirat-ze-jde-o-nahodu-rika-sefredaktor_1711051142_ako

⁶⁰ Piata hlava. *Úrad vlády Slovenskej republiky* [online]. 2011 [cit. 2017-11-27]. Dostupné z: <http://archiv.vlada.gov.sk/old.uv/8581/piata-hlava.html>

⁶¹ Tamtéž.

dosáhl věku 21 let a trvale žije na území Slovenské republiky. Poslanec je po dobu výkonu mandátu chráněn imunitou, bez souhlasu parlamentu jej nelze vzít do vazby, ani jej trestně či disciplinárně stíhat.⁶²

Funkce poslance NR SR je neslučitelná s „výkonem funkce soudce, prokurátora, veřejného ochránce práv, poslance Evropského parlamentu a příslušníka ozbrojených sil či ozbrojeného sboru.“⁶³ Článek 81 Ústavy stanovuje podmínky pro zánik mandátu poslance NR SR. Mezi tyto podmínky patří například: vzdání se mandátu, rozpuštění NR SR, uplynutí čtyřletého volebního období či odsouzení poslance za úmyslný trestný čin. Podle čl. 84 Ústavy je NR SR usnášeníschopná, je-li přítomna nadpoloviční většina všech poslanců parlamentu. Návrh zákona je schválen, hlasuje-li pro něj nadpoloviční většina přítomných poslanců (v případě mezinárodní smlouvy je zapotřebí souhlasu nadpoloviční většiny všech poslanců NR SR). K přijetí změny ústavy, vyhlášení všelidového hlasování o odvolání prezidenta či vyhlášení války se vyžaduje souhlas ústavní, třipětinové, většiny všech poslanců. Mezi kompetence NR SR patří podle čl. 86 Ústavy například: vytváření zákonů a kontrola jejich dodržování, schvalování státního rozpočtu, vyhlášení referenda či volba předsedy NKÚ.⁶⁴

2.4 Výkonná moc ve Slovenské republice

Šestá hlava Ústavy vymezuje pravomoce prezidenta republiky (čl. 101 – 107) a vlády (čl. 108-123), kteří představují orgány výkonné moci ve Slovenské republice. Za prezidenta Slovenské republiky může být zvolen každý slovenský občan, který „je volitelný za poslance NR SR a v den volby dosáhl věku 40 let.“⁶⁵ Prezidentské pětileté volební období může tataž osoba zastávat maximálně dvakrát.⁶⁶ Článek 102 Ústavy upravuje pravomoce prezidenta Slovenské republiky, mezi které patří zastupování Slovenské republiky v zahraničí, vykonávání funkce hlavního velitele ozbrojených sil, podepisování zákonů, vyjmenování a odvolání členů vlády či soudců Ústavního soudu nebo vyhlášení referenda.⁶⁷

⁶² KUBÁT, Michal. *Politické a ústavní systémy zemí středovýchodní Evropy*. 1. vydání. Praha: 2004, s. 363

⁶³ Piata hlava. *Úrad vlády Slovenskej republiky* [online]. 2011 [cit. 2017-11-27]. Dostupné z: <http://archiv.vlada.gov.sk/old.uv/8581/piata-hlava.html>

⁶⁴ Tamtéž.

⁶⁵ Šiesta hlava. *Úrad vlády Slovenskej republiky* [online]. 2011 [cit. 2017-11-27]. Dostupné z: <http://archiv.vlada.gov.sk/old.uv/8582/siesta-hlava.html>

⁶⁶ KUBÁT, Michal. *Politické a ústavní systémy zemí středovýchodní Evropy*. Praha: 2004, s. 366

⁶⁷ Šiesta hlava. *Úrad vlády Slovenskej republiky* [online]. 2011 [cit. 2017-11-27]. Dostupné z: <http://archiv.vlada.gov.sk/old.uv/8582/siesta-hlava.html>

Prvním prezidentem Slovenské republiky byl poslanci NR SR zvolen v roce 1993 Michal Kováč (navržený HZDS), kterého ve druhém kole voleb volilo 106 poslanců NR SR. Jednalo se o jediného prezidenta v dějinách Slovenské republiky, který byl zvolen v nepřímé volbě.⁶⁸ V roce 1998 se sice konaly ještě jedny nepřímé volby prezidenta Slovenské republiky, ale žádný z kandidátů nebyl zvolen. První vláda Mikuláše Dzurindy, která vzešla z parlamentních voleb v roce 1998, disponovala v NR SR ústavní většinou (93 poslaneckých křesel), díky čemuž se jí podařilo prosadit přímou volbu prezidenta. Kromě vládnoucí koalice SDK, SMK, SDE a SOP podporovali ústavní změnu také KDH a prezident Michal Kováč. V první přímé volbě prezidenta Slovenské republiky byl v roce 1999 zvolen kandidát vládní koalice Rudolf Schuster, který v druhém kole voleb obdržel více než 57% hlasů a porazil předsedu HZDS Vladimíra Mečiara.⁶⁹ Druhým slovenským prezidentem zvoleným přímou volbou se stal v letech 2004 a 2009 Ivan Gašparovič. V doposud posledních prezidentských volbách v roce 2014 uspěl nezávislý kandidát Andrej Kiska (viz příloha č. 4).

2.5 Soudní moc ve Slovenské republice

Výkonná a zákonodárná moc jsou ovlivňovány činností soudní moci, která společně s exekutivou a legislativou tvoří tři složky státní moci. Justice může prostřednictvím Ústavního soudu zakázat fungování konkrétní politické strany, je-li činnost této strany v rozporu s Ústavou Slovenské republiky.⁷⁰ V roce 2006 rozpustil Nejvyšší soud krajně pravicovou Slovenskou pospolitost vedenou Mariánem Kotlebou, současným předsedou LS-NS. Slovenská pospolitost představuje doposud jediný slovenský politický subjekt, jehož činnost byla zakázána soudem.⁷¹ Soudní moc rozhoduje také o platnosti jednotlivých voleb, které může vyhlásit za neplatné a nařídít jejich opakování.⁷²

Sedmá hlava Ústavy vymezuje kompetence Ústavního soudu (čl. 124 – 140) a obecných

⁶⁸ Rok 1993: Samostatné Slovensko si zvolilo svojho prezidenta. *Vtedy.sk* [online]. 2015 [cit. 2017-11-30]. Dostupné z: <https://www.vtedy.sk/volby-prezident-sr>

⁶⁹ Cesta k přímé volbě prezidenta na Slovensku. *Czech-Slovak Political Science Students' Union* [online]. [cit. 2017-11-30]. Dostupné z: <http://cpssu.org/view.php?cislocclanku=2004032001>

⁷⁰ Štátna moc. *NAS - Politológia* [online]. 2011 [cit. 2018-03-23]. Dostupné z: <https://naska.webnode.sk/statna-moc/>

⁷¹ Prečo súd zakázal Kotlebovu Slovenskú pospolitosť?. *Teraz.sk* [online]. 2016 [cit. 2018-03-23]. Dostupné z: <http://www.teraz.sk/slovensko/sud-zakazal-kotlebovu-slovensku-pospolit/186579-clanok.html>

⁷² Štátna moc. *NAS - Politológia* [online]. 2011 [cit. 2018-03-23]. Dostupné z: <https://naska.webnode.sk/statna-moc/>

soudů (čl. 141 – 148). Ústavní soud (ÚS), který je Ústavou definován jako „*nezávislý soudní orgán ochrany ústavnosti*“,“⁷³ rozhoduje, zda jsou jednotlivé zákony, vyhlášky, všeobecně závazné nařízení a právní předpisy v souladu s Ústavou Slovenské republiky. Proti rozhodnutí ÚS se nelze odvolat. ÚS tvoří třináct soudců, které jmenuje na návrh NR SR na dobu dvanácti let prezident republiky. Soudcem ÚS se může stát každý občan Slovenské republiky, který „*je volitelný do NR SR, dosáhl věku 40 let, má vysokoškolské právnické vzdělání a je nejméně 15 let činný v právnickém povolání*.“⁷⁴ Soudci ÚS nemohou zastávat žádnou funkci v jiných orgánech veřejné moci, nemohou být členy politických stran a hnutí a nemohou podnikat či současně vykonávat jiné zaměstnání kromě profese ústavního soudce. Soudci ÚS mají stejně jako poslanci NR SR imunitu. Bez souhlasu ÚS nemůže být soudce ÚS vzat do vazby či trestně stíhán. ÚS také rozhoduje o ústavnosti a zákonnosti parlamentních a jiných voleb.⁷⁵

V souvislosti s přijetím Ústavního zákona č. 90/2001 byla vytvořena Soudní rada. Tento ústavní orgán tvoří 18 soudců jmenovaných (v některých případech i volených) na 5 let, přičemž osm soudců Soudní rady je vybráno slovenskými soudci, tři NR SR, tři prezidentem a tři vládou. Důvodem zřízení Soudní rady byla podle Kopečka snaha o posílení nezávislosti slovenského soudnictví.⁷⁶ Mezi kompetence Soudní rady patří mimo jiné: rozhodování o přeložení soudců, volba a odvolání členů disciplinárních senátů či předkládání návrhů kandidátů na soudce prezidentovi republiky. Členem Soudní rady se může stát každý občan Slovenské republiky, který je bezúhonný, má vysokoškolské právnické vzdělání a nejméně 15 let praxe v daném oboru.⁷⁷

2.6 Systém brzd a protiváh v politickém systému SR

Princip brzd a protiváh definoval ve svém díle O duchu zákonů Charles Montesquieu. Pojmenoval tak systém složený z dílčích mechanismů, jež mají zabránit tomu, aby se žádná ze tří složek politické moci nestala natolik dominantní, aby ohrozila „*demokratickou povahu*

⁷³ Siedma hlava. *Úrad vlády Slovenskej republiky* [online]. 2011 [cit. 2017-12-08]. Dostupné z: <http://archiv.vlada.gov.sk/old.uv/8583/siedma-hlava.html>

⁷⁴ Tamtéž.

⁷⁵ Tamtéž

⁷⁶ KUBÁT, Michal. *Politické a ústavní systémy zemí středovýchodní Evropy*. 1. vydání. Praha: Eurolex Bohemia, 2004, s. 370

⁷⁷ 90/2001 Z.z. zmena Ústavy Slovenskej republiky. *Nové ASPI* [online]. [cit. 2017-12-08]. Dostupné z: <https://www.noveaspi.sk/products/lawText/1/51131/1/2>

*politického zřízení.*⁷⁸ Podle čl. 2 Ústavy Slovenské republiky mohou „*státní orgány jednat pouze na základě ústavy, v jejích mezích a v rozsahu a způsobu, který stanoví zákon.*“⁷⁹ Neslučitelnost poslaneckého mandátu s povoláním soudce, jmenování soudců ÚS prezidentem (na návrh NR SR) či imunita poslanců před trestním stíháním (pokud NR SR nerozhodne o vydání daných poslanců k trestnímu stíhání) představují jedny z mechanismů chránící složky zákonodárné a výkonné moci před uzurpací moci ze strany jurisdikce. NR SR, jakožto jediný orgán zákonodárné moci, může být rozpuštěn prezidentem za zákonem stanovených podmínek. Parlament může vyslovit vládě nedůvěru, vyhlásit referendum o odvolání prezidenta či prezidenta obvinít za úmyslné porušení Ústavy nebo vlastizrady. Prezident může také vetovat parlamentem schválený zákon. Prezidentovo veto však může být přehlasováno nadpoloviční většinou všech členů NR SR (minimálně 76 poslanců). Každý poslanec NR SR „*má ústavní právo interpelovat vládu, člena vlády nebo vedoucího jiného ústředního orgánu státní správy, v jehož čele nestojí člen vlády.*“⁸⁰

2.7 Slovenský volební systém

Zákon 180/2014 o podmienkach výkonu volebného práva a o zmene a doplnení niektorých zákonov (dále jen Zákon 180/2014) stanovuje, že aktivní právo volit má každý občan Slovenské republiky, který ke dni voleb dosáhl věkové hranice 18 let.⁸¹ Podle čl. 30 Ústavy „*cizinci s trvalým pobytem na území Slovenské republiky mají právo volit a být voleni do orgánů samosprávy obcí a do orgánů samosprávy vyšších územních celků.*“⁸² Tentýž článek Ústavy definuje čtyři atributy volebního práva a to jeho všeobecnost, přímost, rovnost a tajné hlasování, prostřednictvím kterého je volební právo realizováno.⁸³ Zákon 180/2014 rozlišuje

⁷⁸ Brzdy a rovnováhy. *Iuridictum* [online]. [cit. 2017-12-08]. Dostupné z: https://iuridictum.pecina.cz/w/Brzdy_a_rovnov%C3%A1hy

⁷⁹ Prvá hlava. *Úrad vlády Slovenskej republiky* [online]. 2011 [cit. 2017-12-08]. Dostupné z: <http://archiv.vlada.gov.sk/old.uv/8577/prva-hlavaaf32.html?menu=1281>

⁸⁰ KUBÁT, Michal. *Politické a ústavní systémy zemí středovýchodní Evropy*. 1. vydání. Praha: Eurolex Bohemia, 2004, s. 365

⁸¹ 180/2014 Z.z. ZÁKON z 29. mája 2014 o podmienkach výkonu volebného práva a o zmene a doplnení niektorých zákonov. *Nové ASPI* [online]. [cit. 2017-12-14]. Dostupné z: https://www.noveaspi.sk/products/lawText/1/82251/1/2#c_285

⁸² Druhá hlava. *Úrad vlády Slovenskej republiky* [online]. 2011 [cit. 2017-12-14]. Dostupné z: <http://archiv.vlada.gov.sk/old.uv/8578/druha-hlava8813.html?menu=1282>

⁸³ Tamtéž.

volby: prezidenta Slovenské republiky, do NR SR, do Evropského parlamentu, do orgánů samosprávných krajů a do orgánů samosprávy obcí.⁸⁴

Podle Kopečka souviselo zavedení přímé volby prezidenta ve Slovenské republice v roce 1999 jak s neúspěšnou snahou poslanců NR SR zvolit prezidenta nepřímou volbou v roce 1998, tak s cíli politických stran SDK a SMK, které měly zavedení přímé volby prezidenta ve svých programech pro parlamentní volby v roce 1998.⁸⁵ Od 29. ledna do 9. července 1998 se konalo hned pět kol voleb prezidenta, ani v jednom z nich však žádný z navrhovaných kandidátů neuspěl. Poslanci NR SR tak byl zvolen jen jediný prezident a to Michal Kováč (navržený HZDS) v roce 1993, kdy pro něj hlasovalo 106 ze 148 poslanců.⁸⁶ Od roku 1999 volí prezidenta Slovenské republiky přímo občané. Kandidát na tento post musí sehnat buď podporu 15 poslanců, nebo 15 000 podpisů občanů Slovenské republiky.⁸⁷ „Prezidentem se stává kandidát, který získá ve volbách nadpoloviční většinu platných hlasů voličů. Když ani jeden kandidát nezíská potřebnou většinu, koná se do 14 dnů druhé kolo voleb. Do něj postupují dva kandidáti, kteří získali nejvyšší počet hlasů v prvním kole. Zvolen je ten z nich, který získá vyšší počet hlasů.“⁸⁸

Ve Slovenské republice, stejně jako v České republice od roku 2013, je prezident republiky volen dvoukolovým většinovým systémem.⁸⁹ Podle Hlouška tento volební systém nutí politické strany a hnutí ke vzájemné spolupráci, neboť ve většině případů si kandidáti nevystačí pouze se svými kmenovými voliči. Důležitost spolupráce je zvláště vidět ve druhém kole voleb, kde mohou neúspěšní kandidáti z prvního kola vyzvat své voliče, aby ve druhém kole hlasovali pro určitého kandidáta. Nevýhody tohoto volebního systému spatřuje Hloušek ve vyšších finančních nákladech a nižší účasti voličů spojených s druhým kolem voleb, ke

⁸⁴ 180/2014 Z.z. ZÁKON z 29. mája 2014 o podmienkach výkonu volebného práva a o zmene a doplnení niektorých zákonov. *Nové ASPI* [online]. [cit. 2017-12-14]. Dostupné z: https://www.noveaspi.sk/products/lawText/1/82251/1/2#c_285

⁸⁵ KUBÁT, Michal. *Politické a ústavní systémy zemí středovýchodní Evropy*. 1. vydání. Praha: Eurolex Bohemia, 2004, s. 367

⁸⁶ Prehľad výsledkov prezidentských volieb od roku 1993. *TERAZ Slovensko* [online]. 2014 [cit. 2017-12-14]. Dostupné z: <http://www.teraz.sk/slovensko/prehľad-vysledky-prezidentske-volby/75255-clanok.html>

⁸⁷ KUBÁT, Michal. *Politické a ústavní systémy zemí středovýchodní Evropy*. 1. vydání. Praha: Eurolex Bohemia, 2004, s. 373

⁸⁸ Tamtéž, s. 373

⁸⁹ Poprvé v historii volí prezidenta občané, cesta k přímé volbě ale byla složitá. *Český rozhlas* [online]. 2013 [cit. 2018-02-07]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/poprvé-v-historii-volí-prezidenta-obcane-cesta-k-prime-volbe-ale-byla-slozita_201301111906_mkaspar

kterému v takto nastaveném volebním systému často dochází.⁹⁰ Přímou volbou byli k roku 2017 zvoleni tři prezidenti Slovenské republiky: Rudolf Schuster v roce 1999, Ivan Gašparovič v letech 2004 a 2009 a Andrej Kiska v roce 2014 (viz příloha č. 4).⁹¹

Při volbách do NR SR se užívá poměrného volebního systému s 5% uzavírací klauzuli (dvou a tříčlenné koalice musí překročit hranici 7%, v případě čtyř a vícečlenných volebních koalic je uzavírací klauzule stanovena na 10%).⁹² Výška volební klauzule při parlamentních volbách se v jednotlivých státech liší (např. v Nizozemku je jen 0,67%, v Turecku 10%).⁹³ Při volbách do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky musí politická strana či politické hnutí překročit pětiprocentní hranici, v případě dvojčlenné koalice je výška uzavírací klauzule stanovena na 10%, tříčlenné koalice musí získat minimálně 15% hlasů a čtyř a vícečlenné koalice alespoň 20%.⁹⁴ Volební klauzule u koalic při volbách do NR SR je tak nižší než uzavírací klauzule volebních koalic ve volbách do PS PČR. Při prvních volbách do slovenského parlamentu v roce 1990 byla uzavírací klauzule jak pro strany, tak pro koalice stanovena na 3%.⁹⁵ Volit poslance NR SR má právo každý občan Slovenské republiky, který dosáhl věku 18 let a trvale pobývá na území Slovenské republiky. Území republiky tvoří jeden volební obvod, tudíž „*voliči na území celého Slovenska vybírají ze stejných kandidátů.*“⁹⁶

Na základě Zákona 180/2014 jsou poslanci Evropského parlamentu ve Slovenské republice voleni prostřednictvím poměrného volebního systému s 5% uzavírací klauzuli. Volby do Evropského parlamentu probíhají jednou za pět let ve všech členských státech Evropské unie

⁹⁰ HLOUŠEK, Vít, Lubomír KOPEČEK a Jakub ŠEDO. *Politické systémy*. 1. vydání. Brno: Barrister & Principal, 2011, s. 168-170

⁹¹ Cesta k přímé volbě prezidenta na Slovensku. *Czech-Slovak Political Science Students' Union* [online]. [cit. 2017-12-14]. Dostupné z: <http://cpssu.org/view.php?cisloclanku=2004032001>

⁹² KUBÁT, Michal. *Politické a ústavní systémy zemí středovýchodní Evropy*. 1. vydání. Praha: Eurolex Bohemia, 2004, s. 373

⁹³ Svobodní a Zelení ve sněmovně? Vyzkoušejte si, co udělá posun pětiprocentní hranice. *Český rozhlas* [online]. 2017 [cit. 2017-12-19]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/volby/svobodni-a-zeleni-ve-snemovne-vyzkoustejete-si-co-udela-posun-petiprocentni_1709271045_zlo

⁹⁴ Organizace a průběh voleb do PS. *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky* [online]. Praha [cit. 2017-12-19]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/hp.sqw?k=300>

⁹⁵ KUBÁT, Michal. *Politické a ústavní systémy zemí středovýchodní Evropy*. 1. vydání. Praha: Eurolex Bohemia, 2004, s. 372

⁹⁶ ŠTĚDRONĚ, Bohumír. *Politika a politický marketing*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2013. Beckova edice ekonomie, s. 188

zároveň.⁹⁷ Aktivní volební právo na území Slovenské republiky mají jak slovenští občané s trvalým pobytem na Slovensku, tak občané jiných států Evropské unie s trvalým pobytem ve Slovenské republice. Poslancem Evropského parlamentu může být podle Zákona 180/2014 zvolen občan Slovenské republiky, nebo jiného státu Evropské unie, starší 21 let.⁹⁸ Současný počet europoslanců (750 + předseda Evropského parlamentu) vychází z Lisabonské smlouvy z roku 2009. Podle ní je Slovenská republika v Evropském parlamentu zastoupena třinácti poslanci. Česká republika má po posledních volbách do Evropského parlamentu 21 poslanců.⁹⁹ Volby do Evropského parlamentu se ve Slovenské republice konaly v letech 2004, 2009 a 2014, přičemž historicky nejúspěšnější slovenskou politickou stranou je Směr – sociální demokracie, která získala celkem 12 mandátů (viz příloha č. 5).

Volby do orgánů samosprávných krajů upravuje Zákon 303/2001 o volbách do orgánů samosprávných krajov a o doplnení Občianskeho súdneho poriadku, podle kterého se v „každém samosprávném kraji vytvoří jedno či vícemandátové volební obvody, ve kterých se volí poslanci zastupitelstva poměrně k počtu obyvatel samosprávného kraje.“¹⁰⁰ Kandidát na poslance krajského zastupitelstva může kandidovat buď za určitou politickou stranu či politické hnutí, nebo jako nezávislý kandidát. Kandidáti s nejvyšším počtem platných hlasů jsou zvoleni za poslance zastupitelstva samosprávného kraje. Na pozici župana (hejtmana neboli předsedy samosprávného kraje) mohou kandidovat jak kandidáti nominovaní politickou stranou či politickým hnutím, tak nezávislí kandidáti, které protřednictvím petice podpoří nejméně tisíc občanů. Při volbách předsedů samosprávných krajů představuje každý kraj jeden volební obvod.¹⁰¹ Při krajských volbách v roce 2017 byli předsedové samosprávných krajů poprvé voleni pouze v jednom kole, kdy se zvoleným předsedou stal kandidát s nejvyšším počtem

⁹⁷ Volby do Evropského parlamentu. *Euroskop: Věcně o Evropě* [online]. [cit. 2018-02-07]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/632/sekce/volby-do-evropskeho-parlamentu/>

⁹⁸ 180/2014 Z.z. ZÁKON z 29. mája 2014 o podmienkach výkonu volebného práva a o zmene a doplnení niektorých zákonov. *Nové ASPI* [online]. [cit. 2017-12-14]. Dostupné z: https://www.noveaspi.sk/products/lawText/1/82251/1/2#c_285

⁹⁹ Kolik poslanců zasedne v Evropském parlamentu po volbách 2014 a odkud budou? *Zpravodajství Evropský parlament* [online]. 2013 [cit. 2017-12-19]. Dostupné z: <http://www.europarl.europa.eu/news/cs/headlines/eu-affairs/20130214STO05853/kolik-poslancu-zasedne-v-evropskem-parlamentu-po-volbach-2014-a-odkud-budou>

¹⁰⁰ 303/2001 Z.z. o volbách do orgánů samosprávných krajov. *Nové ASPI* [online]. [cit. 2017-12-20]. Dostupné z: <https://www.noveaspi.sk/products/lawText/1/51660/1/2>

¹⁰¹ KUBÁT, Michal. *Politické a ústavní systémy zemí středovýchodní Evropy*. 1. vydání. Praha: Eurolex Bohemia, 2004, s. 373

platných hlasů.¹⁰² V předchozích volbách do orgánů samosprávných krajů (v letech 2001, 2005, 2009 a 2013) byli předsedové krajů voleni ve dvoukolovém většinovém volebním systému. V případě, že v prvním kole voleb nezískal žádný z kandidátů nadpoloviční počet hlasů, bylo vypsané druhé kolo voleb. Do něj postoupili „*ti dva kandidáti, kteří v prvním kole voleb získali nejvyšší počet platných hlasů.*“¹⁰³

Na základě Zákona 346/1990 o volbách do orgánů samosprávy obcí má v komunálních volbách právo volit každý obyvatel Slovenské republiky (tedy včetně cizinců), není-li ve výkonu trestu odnětí svobody nebo není-li zbaven svéprávnosti. Volby do orgánů samosprávy obcí se konají jednou za čtyři roky. Podle § 9 Zákona 346/1990 se „*pro volby do obecních (městských) zastupitelstev v každé obci vytvoří vícemandátové volební obvody, ve kterých se volí poslanci obecního (městského) zastupitelstva poměrně k počtu obyvatel obce, nejvíce však 12 poslanců v jednom volebním obvodu.*“¹⁰⁴ První volby do orgánů samosprávy obcí se uskutečnily v roce 2002, další komunální volby proběhly v letech 2006, 2010 a 2014.¹⁰⁵ Starostu (primátora) volí přímo občané, zvolen je kandidát s nejvyšším počtem hlasů.¹⁰⁶

2.8 Stranický systém Slovenské republiky

S pádem komunistického režimu v listopadu roku 1989 skončila v československém státě více než čtyřicetiletá existence hegemonického systému jedné strany, kdy veškerou politickou moc soustředila KSČ (na Slovensku KSS, která však byla KSČ přímo podřízena). Ostatní politické strany, které nebyly komunistickým režimem zakázány (na Slovensku se jednalo o Stranu svobody a Stranu slovenské obrody), sice ve volbách společně s KSČ kandidovaly na společné kandidátce Národní fronty, jejich skutečný politický vliv však byl

¹⁰² Volební místnosti na Slovensku se uzavřely. Hlasy voličů se budou sčítat během noci na neděli. *Český rozhlas* [online]. 2017 [cit. 2017-12-20]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-svet/volebni-mistnosti-na-slovensku-se-uzavrely-vysledky-se-ocekavaji-v-noci-na_1711042200_pla

¹⁰³ 303/2001 Z.z. o volbách do orgánů samosprávných krajů. *Nové ASPI* [online]. [cit. 2017-12-20]. Dostupné z: <https://www.noveaspi.sk/products/lawText/1/51660/1/2>

¹⁰⁴ 346/1990 Zb. o volbách do orgánů samosprávy obcí. *Nové ASPI* [online]. [cit. 2017-12-20]. Dostupné z: <https://www.noveaspi.sk/products/lawText/1/38699/1/2>

¹⁰⁵ Volby a referendá. *Štatistický úrad Slovenskej republiky* [online]. [cit. 2017-12-20]. Dostupné z: <http://volby.statistics.sk/index.html>

¹⁰⁶ KUBÁT, Michal. *Politické a ústavní systémy zemí středovýchodní Evropy*. 1. vydání. Praha: Eurolex Bohemia, 2004, s. 374

marginální.¹⁰⁷ Pro volby do SNR a obou komor Federálního shromáždění v roce 1990 byla stěžejní konfliktní linie komunismus-antikomunismus. KSS získala ve volbách do SNR 13,3% hlasů a skončila po VPN, KDH a SNS až čtvrtá.¹⁰⁸ Vládní koalici tak vytvořily politické subjekty VPN, KDH, Demokratická strana (DS) a Maďarská nezávislá iniciativa (MNI), které se vymezovaly jako antikomunistické.¹⁰⁹

Přes existenci federálních orgánů (Federálního shromáždění a federální vlády) se slovenský stranický systém po roce 1989 vyvíjel nezávisle na českém stranickém systému. Spojenectví některých českých a slovenských politických subjektů (například českých stran KDS a ČSL se slovenským KDH, nebo existence celostátní Strany zelených) neměly dlouhého trvání a nedosáhly výraznějšího úspěchu. S obnovou pluralitního stranického systému po listopadu 1989 souvisel také vznik celé řady nových politických stran a obnova stran tradičních. Podle Kopečka se po roce 1989 více prosadily ty politické subjekty, které se „*deklarovaly jako nové politické strany*.“¹¹⁰ Sociálnědemokratická strana Slovenska (SDSS) a DS, které díky jejich působení v předkomunistickém období lze zařadit mezi historické politické subjekty, nedosáhly takového politického významu jako před rokem 1948. SDSS se do slovenského parlamentu samostatně nikdy nedostala, DS byla úspěšná s 4,4% získanými hlasy jen v parlamentních volbách v roce 1990 s 3% uzavírací klauzuli.¹¹¹ Strana svobody získala ve stejných volbách jen 1,77% hlasů voličů, o dva roky později 0,3% a v následujících letech strana v parlamentních volbách již nekandidovala.¹¹²

Podle Kopečka představovala konfliktní linie mečiarismus-antimečiarismus zásadní štepící linii slovenské politiky 90. let 20. století, narozdíl od české politiky, které dominovala konfliktní linie pravice-levice.¹¹³ Antimečiarovský blok tvořily strany nesouhlasící s politikou

¹⁰⁷ STRMISKA, Maxmilián. *Politické strany moderní Evropy: analýza stranicko-politických systémů*. Praha: Portál, 2005, s. 458

¹⁰⁸ Volby a referendá. *Štatistický úrad Slovenskej republiky* [online]. [cit. 2017-12-20]. Dostupné z: <http://volby.statistics.sk/index.html>

¹⁰⁹ LEŠKA, Dušan. Hlavné etapy formovania systému politických strán na Slovensku po roku 1989. *Sociológia* [online]. 2013, (1), 88 [cit. 2017-12-27]. Dostupné z: <https://www.sav.sk/journals/uploads/03041249Le%C5%A1ka%20-%20OK.pdf>

¹¹⁰ STRMISKA, Maxmilián. *Politické strany moderní Evropy: analýza stranicko-politických systémů*. Praha: Portál, 2005, s. 460

¹¹¹ Tamtéž, s. 459

¹¹² Parlamentné voľby 1990 na Slovensku. *Výsledky volieb* [online]. [cit. 2017-12-27]. Dostupné z: <https://www.vysledkyvolieb.sk/parlamentne-volby/1990/vysledky>

¹¹³ KUBÁT, Michal. *Politické a ústavní systémy zemí středovýchodní Evropy*. Praha: 2004, s. 374

a metodami, které HZDS v čele s předsedou Vladimírem Mečiarom prosazovaly. Antimečiarovský tábor tvořily strany KDH, SDSS, SMK, DS, DÚ a zejména SDK.¹¹⁴ HZDS (později ĽS–HZDS) vytvořila společně s SNS tzv. nacionálně-populistický blok. V roce 1992 vytvořila HZDS vládní koalici s SNS, o dva roky později s SNS a Sdružením dělníků Slovenska (ZRS) a v roce 2006 vládla HZDS společně s SNS a Směrem.¹¹⁵ Význam konfliktní linie mečiarismus – antimečiarismus začal upadat po parlamentních volbách v roce 1998, kdy se HZDS poprvé dostala do opozice a do politické izolace.¹¹⁶

Významnou roli hrál na konci 20. století také etnický konflikt mezi politiky zastupující maďarskou menšinu na Slovensku a slovenskou politickou elitou, který mimo jiné vedl ke sloučení jednotlivých politických uskupení hájících zájmy maďarské menšiny do Strany maďarské koalice (SMK).¹¹⁷ SMK i její političtí předchůdci disponovaly v 90. letech 20. století nízkým koaličním potenciálem, přičemž vládní HZDS a SNS (v letech 1992 – 1998) zastávaly na konfliktní linii centrum – periferie pozici obhájců „slovenských zájmů.“¹¹⁸

Použijeme-li Sartoriho typologii stranických systémů, můžeme současný stranický systém Slovenské republiky charakterizovat jako extrémní pluralismus. Politická moc je rozdělena mezi 8 relevantních politických subjektů. Kromě početního kritéria splňuje slovenský stranický systém další znaky extrémního pluralismu a to zastoupení antisystémových stran v parlamentu a nejednotnou opozici.¹¹⁹ Kromě Kotlebovy Lidové strany – Naše Slovensko lze za antisystémový politický subjekt považovat také stranu Borise Kollára Sme Rodina.¹²⁰

¹¹⁴ KOPEČEK, Lubomír. *Politické strany na Slovensku 1989 až 2006*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2007, s. 327

¹¹⁵ LEŠKA, Dušan. Hlavné etapy formovania systému politických strán na Slovensku po roku 1989. *Sociológia* [online]. 2013, (1), 88 [cit. 2017-12-27]. Dostupné z: <https://www.sav.sk/journals/uploads/03041249Le%C5%A1ka%20-%20OK.pdf>

¹¹⁶ STRMISKA, Maxmilián. *Politické strany moderní Evropy: analýza stranicko-politických systémů*. Praha: Portál, 2005, s. 466

¹¹⁷ KUBÁT, Michal. *Politické a ústavní systémy zemí středovýchodní Evropy*. 1. vydání. Praha: Eurolex Bohemia, 2004, s. 374

¹¹⁸ LEŠKA, Dušan. Hlavné etapy formovania systému politických strán na Slovensku po roku 1989. *Sociológia* [online]. 2013, (1), 88 [cit. 2017-12-27]. Dostupné z: <https://www.sav.sk/journals/uploads/03041249Le%C5%A1ka%20-%20OK.pdf>

¹¹⁹ SARTORI, Giovanni. *Strany a stranické systémy: schéma pro analýzu*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2005. Klasikové společenských věd, s. 136-138

¹²⁰ Volby 2016: Profily politických strán. *Aktualne.sk* [online]. [cit. 2017-12-27]. Dostupné z: <https://aktualne.centrum.sk/volby-2016/profily-politickych-stran/>

Přestože počet relevantních politických stran participujících na politické moci se od založení Slovenské republiky pohybuje v rozmezí od 6 do 8 subjektů (viz příloha č. 2 a 3), lze v některých časových obdobích mluvit o slovenském stranickém systému jako o systému splňujícím kritéria umírněného pluralismu či systému pohybujícím se na rozhraní umírněného pluralismu a pluralismu extrémního.¹²¹ Například ve druhé polovině 90. let 20. století se dokázala opozice vůči vládnoucím HZDS a SNS navzdory protikladnému postavení na konfliktní linii centrum – periferie integrovat a vytvořit antimečiarovský blok, který zahrnoval jak křesťanskodemokratické strany, levicové a liberální politické subjekty, tak strany zastupující maďarskou menšinu na Slovensku.¹²² K obdobné situaci také došlo v souvislosti s volbami do NR SR v roce 2010, kde se proti doposud vládnoucímu Směru-SD dokázala prosadit pravicová opozice složená z SaS, KDH, Most-Híd a SDKÚ-DS.¹²³

Co se týče Duvergerovy typologie, splňuje slovenský stranický systém po roce 1990 kritéria vícestranického (multipartijního) systému. V případě Blondelovy typologie není zařazení slovenského stranického systému ke konkrétnímu typu tak jednoznačné jako v případě Duvergerovy typologie. Po většinu období od roku 1990 po současnost můžeme stranický systém Slovenské republiky charakterizovat jako vícestranický systém bez dominující strany. Výjimku však představují roky 1992-1998 a 2010-2016. V prvním časovém období bychom za dominující stranu mohli považovat HZDS, v tom druhé pak SMER-SD.¹²⁴

¹²¹ BUŘILOVÁ, Jana. *Slovenský stranický systém a jeho typologizace* [online]. Brno, 2008 [cit. 2017-12-05]. Dostupné z: https://is.muni.cz/th/65348/fss_m/diplomka_verze_3.1.2009.pdf. Diplomová práce. Masarykova univerzita v Brně. Vedoucí práce Doc. PhDr. Lubomír Kopeček, Ph.D.

¹²² STRMISKA, Maxmilián. *Politické strany moderní Evropy: analýza stranicko-politických systémů*. Praha: Portál, 2005, s. 465

¹²³ Slovenské volby vyhrál Fico, většinu ale získala opozice. *iDnes* [online]. [cit. 2017-12-27]. Dostupné z: https://zpravy.idnes.cz/slovenske-volby-vyhral-fico-vetsinu-ale-ziskala-opozice-meciar-po-letech-konci-19w-/zahranicni.aspx?c=A100612_215935_zahranicni_aha

¹²⁴ Stranické systémy. *Institut politického marketingu* [online]. 2017 [cit. 2017-12-05]. Dostupné z: <http://politickymarketing.com/glossary/stranicke-systemy>

3 Spektrum politických stran na Slovensku s důrazem na strany pravicové

Na území Slovenské republiky mohou působit politické subjekty, které nejsou v rozporu s Ústavou Slovenské republiky, právními normami Evropské unie a Zákonem č. 85/2005 o politických stranách a politických hnutích, který stanovuje „*podmínky vzniku a zániku strany, povinnosti a práva strany, hospodaření a financování strany a sankce za nesplnění povinností*.“¹²⁵ Cílem této kapitoly není podat ucelený přehled všech politických stran a hnutí, které v rámci samostatné Slovenské republiky působily, ale provést analýzu těch politických subjektů, které můžeme označit za relevantní. Podle Sartoriho se jedná o politické strany a hnutí, které disponují buď koaličním (vládním) potenciálem, nebo potenciálem vyděračským (u tzv. antisystémových politických subjektů).¹²⁶

3.1 Politické strany na Slovensku v 19. a 20. století

Historicky první slovenské politické strany vznikly v 2. polovině 19. století v rámci uherského stranického systému, ve kterém se vymezovaly proti uherskému centru (konfliktní linie periferie – centrum) s cílem posílit národní, jazyková a kulturní práva slovenského národa. Mezi nejstarší slovenské politické strany patří SNS a krajně pravicová Hlinkova slovenská lidová strana (HSLŠ), která s výjimkou voleb v roce 1920 představovala nejúspěšnější slovenský politický subjekt v období První Československé republiky. Pozice HSLŠ ještě posílila po mnichovské dohodě a vyhlášení slovenské autonomie. Přestože během Slovenského státu existovaly kromě Hlinkovy slovenské lidové strany ještě dva povolené politické subjekty (Německá strana na Slovensku a Maďarská strana na Slovensku), téměř veškerou politickou moc měla v rukou HSLŠ.¹²⁷ Slovenský stranický systém v období Slovenského státu můžeme na základě Sartoriho typologie klasifikovat jako systém s hegemonní stranou.¹²⁸

¹²⁵ Zákon č. 85/2005 Z. z.: Zákon o politických stranách a politických hnutiach. *Zákony pre ľudí* [online]. [cit. 2017-12-29]. Dostupné z: <http://www.zakonypreludi.sk/zz/2005-85>

¹²⁶ SARTORI, Giovanni. *Strany a stranické systémy: schéma pro analýzu*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2005. Klasikové společenských věd, s. 126-127

¹²⁷ STRMISKA, Maxmilián. *Politické strany moderní Evropy: analýza stranicko-politických systémů*. Praha: Portál, 2005, s. 455-459

¹²⁸ Stranické systémy. Institut politického marketingu [online]. 2017 [cit. 2018-03-31]. Dostupné z: <http://politickymarketing.com/glossary/stranicke-systemy>

Ve volbách do Ústavodárného shromáždění Československé republiky v roce 1946 kandidovaly na Slovensku jen čtyři politické strany: krajně levicová Komunistická strana Slovenska (KSS), levicová Strana práce (SP) a dva pravicové subjekty - Demokratická strana (DS) a Strana svobody (SSI). Většina předválečných politických stran včetně HSLS byla zakázána. Stranický systém na Slovensku v letech 1948 – 1989 lze podle Sartoriho klasifikace charakterizovat jako systém hegemonní strany. Veškerá důležitá politická rozhodnutí činila KSČ prostřednictvím své územní organizace KSS, přestože kromě KSS na území Slovenska existovaly ještě další dvě strany – Strana slovenské obrody a Strana svobody.¹²⁹ S pádem komunistického režimu v listopadu roku 1989 započal proces obnovy činnosti slovenských tradičních politických stran (DS, SDSS či SNS) a zakládání stran nových (KDH, Spolužití, Maďarská občanská strana či Maďarské křesťanskodemokratické hnutí).¹³⁰ Konec politického monopolu KSS (potažmo KSČ) znamenal návrat k svobodné soutěži politických stran.¹³¹

3.2 Křesťanskodemokratické hnutí

Křesťanskodemokratické hnutí (KDH) představuje podle Kopečka „nejvýznamnější slovenský křesťanskodemokratický subjekt v polistopadové historii.“¹³² KDH bylo založeno v roce 1990. Za prvního předsedu strany byl zvolen známý katolický disident Ján Čarnogurský. První sněm v Nitře, na kterém bylo hnutí založeno, byl jen vyvrcholením procesu zakládání stovek křesťanskodemokratických klubů po celém Slovensku, ke kterému docházelo již od listopadu roku 1989.¹³³ Prvotním impulsem se stala výzva Jána Čarnogurského a dalších křesťanských disidentů, aby Slováci zakládali křesťanskodemokratické kluby. Rok po založení KDH (Čarnogurský trval na názvu Křesťanskodemokratické hnutí, slovo strana bylo podle něj během komunistického režimu zprofanováno) mělo hnutí již kolem 50 tisíc členů.¹³⁴

¹²⁹ STRMISKA, Maxmilián. *Politické strany moderní Evropy: analýza stranicko-politických systémů*. Praha: Portál, 2005, s. 455-459

¹³⁰ KOPEČEK, Lubomír. *Politické strany na Slovensku 1989 až 2006*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2007, s. 105-106

¹³¹ STRMISKA, Maxmilián. *Politické strany moderní Evropy: analýza stranicko-politických systémů*, s. 459

¹³² KOPEČEK, Lubomír. *Budoucnost slovenské křesťanské demokracie*. Středoevropské politické studie[online]. Brno: Mezinárodní politologický ústav, 2000, 2(1) [cit. 2018-02-08]. ISSN 1212-7817. Dostupné z: <https://journals.muni.cz/cepsr/article/view/3814/5472>

¹³³ Tamtéž

¹³⁴ Prečo má v názve hnutie a nie stranu? 25 rokov od vzniku KDH. *Denník N* [online]. 2015 [cit. 2017-12-30]. Dostupné z: <https://dennikn.sk/51550/kdh-vzniklo-s-revoluciou-pred-25-rokmi/>

Podle Kopečka lze u KDH v prvních letech její existence „vypozorovat prosazování dvou do určité míry protikladných tradic, které odrážely dvojí zakotvení strany. Za prvé se v KDH projevoval vliv tradice poválečné západoevropské křesťanské demokracie založené na opuštění historické konfesně-náboženské orientace a naopak na snaze vyplnit co možná největší prostor v politickém spektru. Součástí této strategie, jejíž typickým reprezentantem byla německá Křesťanskodemokratická unie (CDU), bylo získání voličů nejenom silně věřících, ale i těch se slabým či žádným vztahem k víře nebo církvi. Za druhé to byla historická tradice slovenského politického katolicismu založená na silné akcentaci katolicko-konzervativních hodnot a národní orientace. Z této katolicko-národní orientace plynul silný důraz až na ortodoxní výklad křesťanských myšlenek, odmítání ideologické konfuze (zvláště liberalismu) a určitá skepse k integračnímu směřování Slovenska na Západ.“¹³⁵

Konflikt mezi těmito dvěma protikladnými tradicemi vedl v 90. letech 20. století k napětí uvnitř hnutí, které ještě umocňoval spor o podobu československého státoprávního uspořádání. V důsledku odlišných představ o podobě budoucího Československa se v březnu roku 1992 odtrhla od KDH skupina poslanců vedená Jánem Klepáčem a založila Slovenské křesťanskodemokratické hnutí (SKDH), které se „ukázalo jen jako konzervativnější a nacionalističtější obdoba KDH.“¹³⁶ Přes vnitřní spory představovala KDH v 90. letech 20. století jeden z nejúspěšnějších politických subjektů na Slovensku (viz příloha č. 1 a 2), zatímco nově vzniklé SKDH (později Křesťansko sociální unie – KSU) neuspělo v parlamentních volbách v letech 1992 (3,1% hlasů) a 1994 (2,1%) a v roce 1998 se sloučilo s početnější SNS.

Při volbách do NR SR v roce 1998 kandidovala KDH na kandidátce Slovenské demokratické koalice (SDK), která vznikla sloučením pěti politických subjektů jako reakce na novelu volebního zákona prosazenou vládnoucí koalicí jen čtyři měsíce před parlamentními volbami. Na základě novely musely všechny strany, které tvořily volební koalici, překročit hranici 5% potřebnou pro vstup do NR SR. Ze 42 mandátů, které SDK ve volbách získala (viz příloha č. 2), připadlo 16 z nich poslancům, kteří do SDK přišli z KDH. Spor mezi přívrženci SDK jakožto jedné integrované strany zahrnující vícero platform (křesťanskodemokratickou, liberální či sociálnědemokratickou platformu) a stoupenci obnovy původních nezávislých stran

¹³⁵ KOPEČEK, Lubomír. *Politické strany na Slovensku 1989 až 2006*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2007, s. 303-304

¹³⁶ KOPEČEK, Lubomír. *Budoucnost slovenské křesťanské demokracie. Středoevropské politické studie*[online]. Brno: Mezinárodní politologický ústav, 2000, 2(1) [cit. 2017-12-30]. ISSN 1212-7817. Dostupné z: <https://journals.muni.cz/cepsr/article/view/3814/5472>

vyústil v roce 2000 v založení SDKÚ jedenácti čelními představiteli SDK (Mikuláš Dzurinda, Milan Kňažko, Ivan Šimko a jiní). SDKÚ se deklarovala jako nástupce SDK. Zatímco někteří poslanci se do samostané KDĽ vrátili (Vladimír Palko, František Mikloško), jiní bývalí členové křesťanských demokratů (Mikuláš Dzurinda, Ivan Šimko) v nově vzniklé SDKÚ zůstali. Ve volbách do NR SR v roce 2002 kandidovala KDĽ již jako samostatný subjekt.¹³⁷

V parlamentních volbách v letech 2002, 2006, 2010 a 2012 se volební zisky KDĽ pohybovaly v rozmezí od 14 do 16 mandátů (viz přílohy č. 2 a 4). Volby do NR SR v roce 2016 však skončily pro KDĽ neúspěchem, když hnutí poprvé ve své historii nezískalo parlamentní zastoupení. Politolog Juraj Marušiak uvádí tři důvody neúspěchů křesťanských demokratů v doposud posledních parlamentních volbách: „*absence vlastních témat ve veřejné diskuzi a personálního potenciálu lídrů hnutí, příliš pravicová orientace KDĽ (křesťanskodemokratické strany v Itálii, Německu či Rakousku se orientují daleko více vlevo) a ignorace signálů o ztrátě důvěry mezi voliči, které přinesly prezidentské volby v roce 2014.*“¹³⁸ V červnu roku 2016 byl na sněmu KDĽ v Ružomberku zvolen nový předseda hnutí – Alojz Hlina, který ve funkci vystřídal Jána Figeľa.¹³⁹ Volby do orgánů samosprávných krajů na podzim roku 2017 skončily pro mimoparlamentní KDĽ nečekaným úspěchem. Křesťanští demokraté získali po Směru-SD druhý největší počet poslanců (46) a zaznamenali tak lepší výsledek než ostatní pravicové strany, se kterými KDĽ v krajských volbách vytvořila koalici.¹⁴⁰

Kopeček charakterizuje KDĽ jako „*pravostředovou křesťanskodemokratickou konzervativní stranu, která z mainstreamu současné křesťanskodemokratické stranické rodiny mírně vybočuje svým zvýšeným důrazem na eticko-morální hodnoty v konzervativně-katolickém duchu a euroskepticismem. Nevylučuje to ale její přiřazení do této rodiny.*“¹⁴¹ V Cestě pro

¹³⁷ KOPEČEK, Lubomír. Budoucnost slovenské křesťanské demokracie. *Středoevropské politické studie*[online]. Brno: Mezinárodní politologický ústav, 2000, 2(1) [cit. 2017-12-30]. ISSN 1212-7817. Dostupné z: <https://journals.muni.cz/cepsr/article/view/3814/5472>

¹³⁸ VOLBY 2016: Tri hlavné dôvody, prečo sa KDĽ nedostalo do parlamentu. *Aktualne.sk* [online]. 2016 [cit. 2017-12-30]. Dostupné z: <https://aktualne.centrum.sk/slovensko/politika/strane-kdh-volby-zabuchli-dvere-parlamentu-pred-nosom-preco-tak-vlastne-stalo.html>

¹³⁹ Predsedom KDĽ sa stal Hlina, nového šéfa má aj SMK. *Denník N* [online]. [cit. 2017-12-30]. Dostupné z: <https://dennikn.sk/484037/hlina-predseda-kdh-novy-sef-smk/>

¹⁴⁰ Skutočným víťazom je KDĽ, po Smere je druhé najsilnejšie, SaS je hlboko za nimi. *Denník N* [online]. [cit. 2017-12-30]. Dostupné z: <https://dennikn.sk/932179/skutocnym-vitazom-je-kdh-po-smere-je-druhe-najsilnejšie-sas-je-hlboko-za-nimi/>

¹⁴¹ KOPEČEK, Lubomír. *Politické strany na Slovensku 1989 až 2006*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2007, s. 325

Slovensko, základním programu KDH schváleném na sněmu hnutí v Nitře v roce 2015, je kladen důraz na křesťanské hodnoty včetně cyrilometodějské tradice, podporu a ochranu rodiny, otevření se lidem nejenom křesťanského vyznání, posílení soudržnosti mezi různými sociálními skupinami či odmítnutí spolupráce se subjekty propagující nenávisť, rasismus a populismus.¹⁴² V listopadu roku 2016 na sněmu v Popradu schválilo vedení KDH programový dokument nazvaný Nový listopad, ve kterém se zaměřilo především na nejchudší a nejslabší sociální skupiny ve společnosti.¹⁴³ V novém programu usiluje KDH o podporu sociálních pracovníků v romských osadách, zřízení Banky pro chudé, ochranu kvalitní zemědělské půdy, finanční podporu novomanželů, zachování křesťanských tradic a hodnot a „*dřívější odchod do důchodu pro ženy a matky*“.¹⁴⁴

3.3 Slovenská demokratická a křesťanská unie – Demokratická strana

Slovenská demokratická a křesťanská unie – Demokratická strana (SDKÚ-DS) vznikla v roce 2000 sloučením modernistického křídla KDH vedeného Mikulášem Dzurindou a Ivanem Šimkem s liberálně orientovanou Demokratickou unií (DÚ). SDKÚ-DS představovala nejsilnější pravicový politický subjekt na Slovensku v období od roku 2002 do parlamentních voleb v roce 2012 (viz přílohy č. 2 a 4). Kromě modernistického křídla KDH a stranické elity DÚ vstoupili do SDKÚ-DS i zástupci sociálních demokratů a Strany zelených na Slovensku, čímž se prohloubila ideologická různorodost SDKÚ-DS. Ta zejména v prvních letech své existence musela řešit názorové neshody týkající se politického směřování strany. SDKÚ-DS se oficiálně profilovala jako „*unie pravo-středových politických proudů s křesťanskodemokratickým, konzervativním a liberálním zakotvením*“.¹⁴⁵ SDKÚ-DS se považovala za přímého nástupce SDK a přestože se programově vymezovala jako liberálně-konzervativní, křesťanskodemokratická strana, měla podle Kopečka strana nejbližší k liberální

¹⁴² Cesta pre Slovensko: Základný program KDH. *KDH* [online]. [cit. 2017-12-30]. Dostupné z: http://kdh.sk/wp-content/uploads/2015/03/programCesta_web.pdf

¹⁴³ KDH schválilo nový program. Zameria sa na najslabších a najchudobnejších. *Aktualne.sk* [online]. 2016 [cit. 2017-12-30]. Dostupné z: <https://aktualne.centrum.sk/slovensko/politika/startovacie-byty-banka-chudobnych-kdh-schvaluje-novy-program.html>

¹⁴⁴ *Nový november: Akčný programový dokument KDH* [online]. [cit. 2017-12-30]. Dostupné z: <http://novynovember.sk/>

¹⁴⁵ KUBÁT, Michal. *Politické a ústavní systémy zemí středovýchodní Evropy*. 1. vydání. Praha: Eurolex Bohemia, 2004, s. 377

stranické rodině. V roce 2006 došlo ke sloučení SDKÚ s malou pravicovou Demokratickou stranou (DS). Od té doby nese strana současný název SDKÚ-DS.

Na rozdíl od KDH se SDKÚ-DS vyjadřuje v problematice interupcí opatrně. Patrné to bylo především při sporu mezi konzervativním KDH a liberálním ANO v druhé vládě Mikuláše Dzurindy ohledně schválení smlouvy s Vatikánem o výhradě svědomí, kdy SDKÚ-DS zaujala de facto neutrální postoj. Liberální charakter strany se projevoval také v důrazu na posílení prvků přímé demokracie a v ekonomických otázkách, kde SDKÚ-DS prosazovala „*minimum zásahů států do ekonomiky, striktně odmítala korporativismus a naopak preferovala pluralismus, jež má zajistit volnou soutěž a zabránit nadměrnému vlivu některých zájmových skupin.*“¹⁴⁶

Přestože SDKÚ-DS volby do NR SR nikdy nevyhrála (viz přílohy č. 2 a 4), podílela se na vládě Slovenské republiky v letech 2000-2006 (v souvislosti se vznikem SDKÚ-DS v roce 2000 přešla část poslanců za SDK do této nově vzniklé strany)¹⁴⁷ a 2010-2012. K prvnímu vážnému vnitrostranickému rozkolu v rámci SDKÚ-DS došlo v listopadu roku 2003, kdy stranu opustila skupina poslanců kolem Ivana Šimka a vytvořila nový politický subjekt Svobodné fórum.¹⁴⁸ Výrazně však stranu poškodila až Kauza Gorila a dlouhodobé neshody mezi pravicovými koaličními partnery ve vládě Ivety Radičové.¹⁴⁹ A právě nejednotnost vládní koalice při hlasování o navýšení pravomocí záchranného fondu eurozóny, které premiérka Iveta Radičová spojila s hlasováním o důvěře vládě, vyústila v pád vládní koalice SDKÚ-DS, Svobody a Solidarity (SaS), KDH a Most-Híd. Poslanci SaS, druhé nejsilnější strany ve vládě, návrh vládní koalice nepodpořili.¹⁵⁰

SDKÚ-DS v parlamentních volbách v letech 2002, 2006 a 2010 získala vždy minimálně 15% hlasů a zastávala pozici nejsilnější slovenské pravicové strany. Prvním signálem výrazné

¹⁴⁶ KOPEČEK, Lubomír. *Politické strany na Slovensku 1989 až 2006*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2007, s. 392 a 395

¹⁴⁷ Tamtéž, s. 381

¹⁴⁸ Vzostupy a pády Mikuláša Dzurindu. *Správy Pravda* [online]. 2014 [cit. 2017-11-26]. Dostupné z: <https://spravy.pravda.sk/domace/clanok/319883-vzostupy-a-pady-dzurindu/>

¹⁴⁹ Konec pravice na Slovensku. Na sjezd SDKÚ nepřijela třetina vedení. *Česká televize* [online]. 2014 [cit. 2017-11-26]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/svet/1015069-konec-pravice-na-slovensku-na-sjezd-sdku-neprijela-tretina-vedeni>

¹⁵⁰ Slovenští poslanci nepodpořili euroval, vláda Radičové padla. *E15.cz* [online]. 2011 [cit. 2018-01-02]. Dostupné z: <http://zpravy.e15.cz/zahranicni/politika/slovensti-poslanci-nepodporili-euroval-vlada-radicove-padla-707750>

ztráty voličské důvěry pro SDKÚ-DS byly parlamentní volby v roce 2012, ve kterých skončila strana vedená Mikulášem Dzurindou se ziskem 6,09% až pátá. Společně s dalšími čtyřmi pravicovými subjekty (KDH, OĽaNO, Most-Híd a SaS) se SDKÚ-DS octila v opozici. V doposud posledních volbách do NR SR v roce 2016 strana zcela propadla. Na zisku pouhých 0,26% lze vidět výsledek marginalizace politického vlivu SDKÚ-DS. Proces marginalizace SDKÚ-DS započal s pádem vlády Ivety Radičové a vyšetřováním jednotlivých kauz, ve kterých tato v minulosti nejsilnější slovenské pravicová strana hrála svoji roli.¹⁵¹

3.4 Strana maďarské komunity

Vznik Strany maďarské komunity (SMK) v roce 1998 souvisel s novelou volebního zákona, která stanovila 5% uzavírací klauzuli pro každou stranu sdruženou v koalici. Původně chtěly všechny tři politické strany zastupující maďarskou menšinu na Slovensku – Spolužití, Maďarské křesťanskodemokratické hnutí (MKDH) a Maďarská občanská strana (MOS), kandidovat samostatně. Se schválením novely volebního zákona, kterou navrhla vládní koalice HZDS, SNS a ZRS, se předsedové nacionalistického Spolužití, konzervativního MKDH a liberálního MOS dohodli na vytvoření jedné společné strany – Strany maďarské koalice.¹⁵²

Podle Kopečka lze SMK zařadit do etnické a regionální stranicko-politické rodiny, neboť je „*primárně založena na etnické bázi*“ a ve svém volebním programu se zaměřuje především na maďarské obyvatelstvo jižních regionů Slovenské republiky.¹⁵³ A právě výlučným zaměřením na region jižního Slovenska a na maďarskou národnostní menšinu se SMK nejvíce odlišuje od druhé relevantní strany zastupující zájmy maďarského etnika - strany Most-Híd. Ta se, na rozdíl od SMK, ve svém programu zaměřuje i na slovenské voliče a na všechny regiony Slovenské republiky.¹⁵⁴ SMK představuje pravostředovou politickou formaci vycházející z liberálních, konzervativních i křesťanskodemokratických hodnot.¹⁵⁵ Ve svém volebním programu z roku 2016 nazvaném Společná vůle usiluje SMK o rozvoj regionů s důrazem na region jižního Slovenska, rozvoj infrastruktury jižního Slovenska, podporu

¹⁵¹ *VýsledkyVolieb.sk* [online]. [cit. 2018-03-31]. Dostupné z: <https://www.vysledkyvolieb.sk/>

¹⁵² KOPEČEK, Lubomír. *Politické strany na Slovensku 1989 až 2006*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2007, s. 464-466

¹⁵³ Tamtéž, s. 479

¹⁵⁴ V čom spočíva rozdiel medzi Mostom a SMK?. *Madari.sk* [online]. 2013 [cit. 2018-03-31]. Dostupné z: <http://madari.sk/otazky-a-odpovede/domaca-politika/v-com-spociva-rozdiel-medzi-mostom-a-smk>

¹⁵⁵ KUBÁT, Michal. *Politické a ústavní systémy zemí středovýchodní Evropy*. 1. vydání. Praha: Eurolex Bohemia, 2004, s. 379

místních výrobců, prohlubování evropské integrace, zachování maďarských národních tradic a vyučování v maďarském jazyce.¹⁵⁶

Strana maďarské koalice uspěla doposud ve třech volbách do NR SR: v letech 1998 - 15 poslanceckých mandátů, 2002 - 20 mandátů a 2006 - 20 mandátů. Zatímco ve volebním období 1998-2002 byla SMK společně s SDK, SDL a SOP součástí široké pravolevé koalice, v letech 2002-2006 vytvořila Strana maďarské koalice společně s SDKÚ, KDH a ANO středopravou koalici. Po volbách do NR SR v roce 2006 skončila SMK v opozici. V posledních třech parlamentních volbách SMK pětiprocentní uzavírací klauzuli nepřekročila a skončila mimo parlament.¹⁵⁷ Na podzim roku 2012 došlo na kongrese SMK ke změně názvu strany na Stranu maďarské komunity.¹⁵⁸

3.5 Most-Híd

Most-Híd představuje středopravicový politický subjekt, který usiluje o zlepšení vztahů mezi majoritním slovenským obyvatelstvem a maďarskou minoritou žijící na území Slovenské republiky.¹⁵⁹ Neboť se strana zaměřuje na problematiku práv příslušníků národnostních menších a slovensko-maďarskou spolupráci, můžeme Most-Híd zařadit do etnické a regionální stranicko-politické rodiny. Zařazení strany do konkrétní stranické rodiny však není tak jednoznačné jako v případě SMK, která se profiluje jako čistě etnická strana slovenských Maďarů.¹⁶⁰

Most-Híd založili bývalí členové SMK Béla Bugár, László Nagy, Gábor Gál, Tibor Bastrnák a Zsolt Simon v červnu roku 2009. Za předsedu strany byl v téže roce zvolen Béla Bugár. Most-Híd sebe prezentuje jako občanskou stranu založenou na principech spolupráce, občanské rovnosti, tolerance a pochopení, přičemž „*Slovenskou republiku vnímá jako*

¹⁵⁶ Spoločná vôľa: Volebný program Strany maďarskej komunity. *Strana maďarskej komunity* [online]. [cit. 2018-01-02]. Dostupné z: <https://drive.google.com/file/d/0B-uFWu08PUj0bUI2NDFjSHI4cUk/view>

¹⁵⁷ Volby a referendá. *Štatistický úrad Slovenskej republiky* [online]. [cit. 2017-12-18]. Dostupné z: <http://volby.statistics.sk/index.html>

¹⁵⁸ SMK už nie je Strana maďarskej koalície. Po novom je to Strana maďarskej komunity. *Aktualne.sk* [online]. 2012 [cit. 2018-03-07]. Dostupné z: <https://aktualne.centrum.sk/smk-uz-nie-je-strana-madarskej-koalicie-povom-je-to-strana-madarskej-komunity/slovensko/politika/>

¹⁵⁹ Politické strany sa predstavujú: Strana Most-Híd. *Teraz Slovensko* [online]. 2016 [cit. 2018-01-02]. Dostupné z: <http://www.teraz.sk/slovensko/politicke-strany-profil-most-hid/183966-clanok.html>

¹⁶⁰ MESEŽNIKOV, Grigorij, Zora BÚTOROVÁ, Oľga GYÁRFÁŠOVÁ a Miroslav KOLLÁR, ed. *Slovenské volby '10: Šanca na zmenu*. Bratislava: Inštitút pre verejné otázky, 2011, s. 71

mnohonárodnostní, vícejazyčnou a multikulturní zemi. ¹⁶¹

Ve volebním programu z roku 2016 nazvaném *Občanská vize* se Most-Híd zaměřuje především na boj proti korupci, snížení nezaměstnanosti, rozvoj regionů a posílení práv všech národnostních menšin.¹⁶² Na rozdíl od SMK se volební program strany Most-Híd neomezuje jen na region jižního Slovenska a na etnickou skupinu maďarské menšiny žijící na Slovensku.¹⁶³ Most-Híd poprvé kandidoval do NR SR v roce 2010. V parlamentních volbách získal 14 mandátů a vytvořil společně s SDKÚ-DS, KDH a SaS vládu. Součástí vládní koalice (se Směrem a SNS) je Most-Híd také od roku 2016. V parlamentních volbách v témže roce získala strana vedena Bélou Bugárem 11 mandátů (viz příloha č. 3).

3.6 Lidová strana Naše Slovensko

Podle Hanse-Georga Betze je pro krajně pravicové politické strany typická radikální opozice vůči současnému politickému, sociálnímu i kulturnímu systému zemí západní Evropy, aniž by tyto strany útočily na samotnou podstatu těchto systémů. Extrémně pravicové strany, které Hans-Georg Betz označuje jako pravicově-populistické, zdůrazňují „zdravý rozum“, právo a řád, brání tradiční hodnoty a vymezují se proti feminizmu a liberalismu. V čele krajně pravicové strany stojí obvykle charismatický a populární předseda, který se snaží o důkladnou centralizaci strany. Extrémně pravicové strany „*při získávání hlasů pracují s populismem a jsou schopny efektivně využívat politický marketing.*“¹⁶⁴

Do krajně pravicové stranické rodiny můžeme zařadit také Lidovou stranu – Naše Slovensko (ĽSNS), která výše zmíněné typické znaky pro krajně pravicovou stranu splňuje.¹⁶⁵ ĽSNS, která byla založena v únoru roku 2010, programově i personálně navazuje na Slovenskou pospolitost – Národní stranu, kterou Nejvyšší soud Slovenské republiky v roce

¹⁶¹ Politické strany sa predstavujú:: Strana Most-Híd. Teraz Slovensko [online]. 2016 [cit. 2018-01-02]. Dostupné z: <http://www.teraz.sk/slovensko/politicke-strany-profil-most-hid/183966-clanok.html>

¹⁶² Béla Bugár: Program rozhoduje. *MOST-HÍD* [online]. 2016 [cit. 2018-01-02]. Dostupné z: <http://www.most-hid.sk/sk/bela-bugar-program-rozhoduje>

¹⁶³ *Občianska vízia: Most-Híd* [online]. [cit. 2018-01-19]. Dostupné z: <http://obcianskavizia.sk/>

¹⁶⁴ HLOUŠEK, Vít a Lubomír KOPEČEK. Politické strany: původ, ideologie a transformace politických stran v západní a střední Evropě. Praha: Grada, 2010, s. 213

¹⁶⁵ Slováci do parlamentu dostali i krajní pravici. Kdo je Marian Kotleba a kdo jeho voliči?. *Česká televize* [online]. 2016 [cit. 2018-03-23]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/svet/1716625-slovaci-do-parlamentu-dostali-i-krajni-pravici-kdo-je-marian-kotleba-a-kdo-jeho-volici>

2006 rozpustil.¹⁶⁶ Ve volebním programu Lidové strany – Naše Slovensko pro volby do NR SR v roce 2016 strana navrhovala: „*snížení počtu poslanců NR SR ze 150 na 100; vystoupení Slovenské republiky ze Severoatlantické aliance a vypsání referenda o vystoupení Slovenské republiky z Evropské unie; zrušení financování politických stran ze státního rozpočtu; zavedení rovné 15% daně; založení Domoobrany, která ochrání slušné lidi tam, kde selže policie; zavedení policejních cvičení v černých osadách; určení důchodového věku na 60 let; povolání armády na státní hranice a obnovení ochrany státních hranic; obnovení zbrojní výroby; zpřísnění trestů za ničení životního prostředí či obnovení slovenské koruny.*“¹⁶⁷

Předsedou ĽSNS je od jejího vzniku Marián Kotleba, který předtím jedenáct let vedl nacionalistické hnutí Slovenská pospolitost – Národní strana.¹⁶⁸ Ve svých prvních parlamentních volbách v roce 2010 získala ĽSNS 1,33% hlasů, o dva roky později pak 1,58%. V roce 2016 byla Lidová strana – Naše Slovensko v parlamentních volbách poprvé úspěšná, obdržela 8,04 % hlasů, získala 14 poslaneckých mandátů, a stala se tak pátou nejsilnější parlamentní stranou.¹⁶⁹ V současném stranickém systému Slovenské republiky, který můžeme podle Sartoriho typologie klasifikovat jako extrémní pluralismus, jsou ĽSNS společně s hnutím Sme Rodina považovány za antisystémové strany, které disponují tzv. vyděračským potenciálem. Přes malý koaliční potenciál Lidové strany – Naše Slovensko, ovlivňuje tato strana prostřednictvím vyděračského potenciálu chování ostatních parlamentních politických subjektů.¹⁷⁰

3.7 Svoboda a Solidarita

Stranu Svoboda a Solidarita (SaS) lze charakterizovat jako pravicovou liberální stranu, která prosazuje svobodu občanů „*do té míry, že nebude zasahovat do svobody jiných a solidaritu tak, že stát bude každému občanovi po celý jeho život garantovat bezpodmínečné*

¹⁶⁶ Obnovená činnosť SP-NS!. *Blog SP: .. informácie, ktoré potrebujete* [online]. 2009 [cit. 2018-01-19]. Dostupné z: <https://pospolitost.wordpress.com/2009/03/11/obnovena-cinnost-sp-ns/>

¹⁶⁷ 10 bodov za naše Slovensko: Volebný program politickej strany Kotleba - Ľudová strana Naše Slovensko. *Kotleba - Ľudová strana Naše Slovensko: Odvahou proti systému!* [online]. 2016 [cit. 2018-01-19]. Dostupné z: <http://www.naseslovensko.net/wp-content/uploads/2015/01/Volebn%C3%BD-program-2016.pdf>

¹⁶⁸ Kde v politike začína? *HN Focus* [online]. 2017 [cit. 2018-01-02]. Dostupné z: <https://focus.hnonline.sk/politika-s-spolocnost/clanok/1054401-kde-v-politike-zacinal>

¹⁶⁹ Voľby a referendá. *Štatistický úrad Slovenskej republiky* [online]. [cit. 2017-12-18]. Dostupné z: <http://volby.statistics.sk/index.html>

¹⁷⁰ SARTORI, Giovanni. *Strany a stranické systémy: schéma pro analýzu*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2005. Klasikové společenských věd, s. 130-134

*životní minimum a základní zdravotní péči.*¹⁷¹ Podle politologa Miroslava Kusého sice SaS prosazuje odluku církve od státu, dekriminalizaci marihuany a uzákonění registrovaného partnerství osob stejného pohlaví, na druhou stranu euroskepticismus, odmítání pomoci slabším evropským státům a další názory SaS se neslučují s hodnotami evropských liberálních stran. Kusý si všímá, že volební program SaS obsahuje i množství konzervativních prvků a proklamovaná svoboda, kterou má strana i v názvu, není v politické praxi SaS podle Miroslava Kusého často vidět.¹⁷²

SaS vznikla v roce 2009. Předsedou strany se v témže roce stal ekonom Richard Sulík, který svůj post předsedy SaS obhájil na sněmech strany v letech 2013 a 2016.¹⁷³ V programu strany pro volby do NR SR v roce 2016 se SaS zaměřila na snížení daní; zavedení tzv. superhrubé mzdy, která bude odpovídat čistému příjmu zaměstnance; zpřehlednění daňového systému; uzákonění registrovaného partnerství pro osoby stejného i rozdílného pohlaví; legalizace pěstování až třech rostlin marihuany; zrušení Vatikánských smluv; uzákonění výhrady ve svědomí a rozvodů dohodou mezi manželi či zrušení bezplatné vlakové přepravy.¹⁷⁴

Ve volbách do NR SR v roce 2010 získala SaS 22 poslaneckých mandátů a po Směru a SDKÚ-DS se stala třetí nejsilnější parlamentní stranou. Ve volebním období 2010-2012 vytvořila SaS společně s SDKÚ-DS, KDH a stranou Most-Híd volební koalici. Strana uspěla i v parlamentních volbách v letech 2012 (11 poslaneckých mandátů) a 2016 (21 křesel v NR SR), v obou případech však zůstala v opozici (viz příloha č. 3).

3.8 Obyčejní lidé a nezávislé osobnosti

Za předchůdce strany Obyčejní lidé a nezávislé osobnosti (OĽaNO) je považováno hnutí Obyčejní lidé, které kandidovalo ve volbách do NR SR v roce 2010 na kandidátce Svobody a Solidarity. Všichni čtyři členové hnutí (Igor Matovič, Martin Fecko, Jozef Viskupič a Erika

¹⁷¹ Profil strany Sloboda a Solidarita (SaS). *Teraz.sk* [online]. 2016 [cit. 2018-01-03]. Dostupné z: <http://www.teraz.sk/slovensko/profil-strany-sloboda-a-solidarita-sas/130662-clanok.html>

¹⁷² Sloboda možno, solidarita menej. Je SaS ešte liberálna strana? *Aktualne.sk* [online]. 2015 [cit. 2018-01-03]. Dostupné z: <https://aktualne.centrum.sk/sloboda-mozno-solidarita-menej-je-sas-este-liberalna-strana/slovensko/politika/>

¹⁷³ Profil strany Sloboda a Solidarita (SaS). *Teraz.sk* [online]. 2016 [cit. 2018-01-03]. Dostupné z: <http://www.teraz.sk/slovensko/profil-strany-sloboda-a-solidarita-sas/130662-clanok.html>

¹⁷⁴ Volebný program: Parlamentné voľby 2016: aby sa doma oplátilo žiť, pracovať a podnikat'. *Sloboda a Solidarita* [online]. 2015 [cit. 2018-01-03]. Dostupné z: http://www.sas.sk/program/file/4330/SaS_volebny_program.pdf

Jurinová) byli zvoleni do parlamentu, přestože kandidovali na posledních čtyřech místech kandidátky SaS.¹⁷⁵ Působení členů Obyčejních lidí v rámci poslaneckého klubu Svobody a Solidarity však vyústilo v konflikt mezi poslanci SaS a členy hnutí, kteří „navrhovali zákony, jež byly v rozporu s názory jejich koaličních partnerů.“¹⁷⁶ Předseda hnutí Igor Matovič byl poté z poslaneckého klubu SaS vyloučen, když odmítl společně hlasovat s koaličními partnery v otázce dvojitého občanství.¹⁷⁷

Vznik samostatné strany podmínil Igor Matovič tím, že neprojde změna volebního zákona, která by zaručila nezávislým kandidátům kandidovat v parlamentních volbách. Změna však schválena nebyla, a proto Igor Matovič společně s dalšími členy hnutí Obyčejní lidé založil v roce 2011 stranu OĽaNO, jejíž ideologické zařazení je obtížné, neboť sdružuje jak kandidáty vyznávající liberální hodnoty, tak křesťanské konzervativní politiky či environmentální aktivisty.¹⁷⁸ V programu pro volby do NR SR v roce 2016 OĽaNO zdůrazňovala změnu financování zdravotnictví; urychlenou dostavbu chybějících úseků dálnic; podporu povinných státnic ze slovenského jazyka na pedagogických oborech; vydávání slovenské literatury a podporu kulturních akcí ve školství; zvýšení platů učitelů o 10%; „omezení pěstování technických plodin a povinnou předškolní výchovu pro děti ze sociálně znevýhodněného prostředí.“¹⁷⁹ OĽaNO získalo 16 mandátů v parlamentních volbách v roce 2012 a 19 poslaneckých křesel ve volbách do NR SR v roce 2016. V obou případech však skončilo v opozici (viz příloha č. 3). Ve volbách do Evropského parlamentu v roce 2014 byl zvolen jeden poslanec za koalici OĽaNO, Občanské konzervativní strany a Konzervativních demokratů Slovenska (viz příloha č. 5).

¹⁷⁵ SPÁČ, Peter. *Populist political parties in East-Central Europe*. Eds. Havlík, V. a A. Pinková. Brno: Mezinárodní politologický ústav Masarykovy univerzity, 2012, s. 237

¹⁷⁶ BÍRÓ-NAGY, András, Zora BÚTOROVÁ, Marta GALAZKA, Oľga GYÁRFÁŠOVÁ, Grigorij MESEŽNIKOV, Dániel RÓNA, Peter SPÁČ a Marcin WASZAK. *Alternative Politics? The Rise of New Political Parties in Central Europe*. Bratislava: Inštitút pre verejné otázky, 2013, s. 68

¹⁷⁷ SPÁČ, Peter. *Populist political parties in East-Central Europe*. Eds. Havlík, V. a A. Pinková. Brno: Mezinárodní politologický ústav Masarykovy univerzity, 2012, s. 237

¹⁷⁸ BÍRÓ-NAGY, András, Zora BÚTOROVÁ, Marta GALAZKA, Oľga GYÁRFÁŠOVÁ, Grigorij MESEŽNIKOV, Dániel RÓNA, Peter SPÁČ a Marcin WASZAK. *Alternative Politics? The Rise of New Political Parties in Central Europe*. Bratislava: Inštitút pre verejné otázky, 2013, s. 71

¹⁷⁹ Program za ľudské a rozumné Slovensko. *OBYČAJNÍ LUDIA* [online]. 2017 [cit. 2018-01-03]. Dostupné z: http://www.obycajniludia.sk/wp-content/uploads/2016/03/PROGRAM_OLANO_bez_orezek_B.pdf

3.9 Slovenská národní strana

Slovenská národní strana (SNS) vznikla 6. června roku 1871 a představuje tak vůbec nejstarší politický subjekt na Slovensku.¹⁸⁰ Do odtržení konzervativně-katolického křídla SNS, které se v roce 1913 transformovalo do Hlinkovy slovenské lidové strany, byla SNS jedinou politickou stranou na Slovensku. Zatímco v 19. a na počátku 20. století SNS sdružovala rozličné ideologické proudy usilující o emancipaci slovenského národa, v období první Československé republiky se Slovenská národní strana orientovala především na voliče evangelického vyznání.¹⁸¹ Oproti tomu HSLŠ, nejsilnější slovenská politická strana od vzniku společného státu až do konce druhé světové války, se zaměřovala na konzervativní katolické voliče.¹⁸² Po nedobrovolném sloučení Slovenské národní strany s HSLŠ na konci roku 1938, byla SNS obnovena až po pádu komunistického režimu. Prvním předsedou obnovené strany byl na ustavujícím sněmu v Žilině v roce 1990 zvolen Vítázoslav Moric. Kopeček považuje „*návaznost polistopadové SNS na její historické předchůdkyně za značně diskutabilní. SNS se jim sice blíží nacionálním zaměřením, ovšem jiné atributy kontinuity (personální, organizační aj.) chybí.*“¹⁸³

Podle Kopečka SNS splňuje charakteristiky krajně pravicové politické strany: důraz na nastolení práva a řádu, obrana tradičních a národních hodnot, vymezení se vůči liberalismu či razantní a populistické řešení v problematice vztahů majoritního slovenského obyvatelstva k maďarské a romské minoritě.¹⁸⁴ SNS sebe prezentuje jako „*národně orientovanou, středopravou stranu opírající se o evropsko-křesťanský hodnotový systém, s třemi programovými pilíři – národním, křesťanským a sociálním a navazující na cyrilometodějskou a štúrovskou státoporní tradici.*“¹⁸⁵

Ve stranickém programu SNS jsou akcentovány hodnoty národního povědomí,

¹⁸⁰ Najstaršia politická strana na Slovensku oslavuje 142 rokov. *Teraz Slovensko* [online]. 2013 [cit. 2018-01-08]. Dostupné z: <http://www.teraz.sk/slovensko/sns-slovensko-vznik-historia/48395-clanok.html>

¹⁸¹ KOPEČEK, Lubomír. *Politické strany na Slovensku 1989 až 2006*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2007, s. 413

¹⁸² Hlinka a Tiso – slovenští nacionalisté? *Česká televize* [online]. 2008 [cit. 2018-01-08]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/archiv/1457829-hlinka-a-tiso-slovensti-nacionaliste>

¹⁸³ KOPEČEK, Lubomír. *Politické strany na Slovensku 1989 až 2006*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2007, s. 414

¹⁸⁴ Tamtéž, s. 483

¹⁸⁵ Profil SNS. *Slovenská národní strana* [online]. 2017 [cit. 2018-01-08]. Dostupné z: <http://www.sns.sk/onas/profil/>

vlastenectví či hrdosti na slovenský jazyk a slovenskou kulturu. Důležitou roli v programu SNS hrají také víra, vlast a duchovní a kulturní dědictví. Slovenská národní strana usiluje o „*technickou modernizaci hospodářství; vytváření podmínek pro zakládání rodin, ochranu duchovního i hmotného dědictví, eurosuverenismus, který respektuje svrchovanou vůli a kompetence národních vlád a národních parlamentů či zachování práva národního veta v klíčových bodech národní suverenity a hodnot.*“¹⁸⁶

S výjimkou voleb do NR SR v letech 2002 a 2012 uspěla SNS ve všech parlamentních volbách od roku 1990 (viz přílohy č. 1, 2 a 4). V letech 1994 – 1998 byla SNS společně s HZDS, Rolnickou stranou Slovenska a Sdružením dělníků Slovenska součástí vládní koalice, v období 2006 – 2010 se SNS podílela na vládě společně se Směrem a HZDS a od roku 2016 je SNS součástí vlády společně se Směrem, stranou Most-Híd a Síti (viz příloha č. 3).

3.10 Ostatní slovenské relevantní politické strany a hnutí

Slovenská demokratická koalice (SDK) vznikla sloučením stran tzv. Modré koalice (Demokratické strany, Demokratické unie a Křesťanskodemokratického hnutí) se Stranou zelených na Slovensku a Sociálnědemokratickou stranou Slovenska v červenci roku 1997. Přes odlišnou ideově-programovou orientaci jednotlivých subjektů tvořících SDK a vzájemné osobní antipatie a spory mezi čelními představiteli jednotlivých stran, podařilo se antimečiarovské opozici vytvořit jednotnou stranu pro volby do NR SR v roce 1998. Idea vytvoření volební koalice byla s ohledem na novelu volebního zákona, kterou Mečiarova vláda schválila čtyři měsíce před parlamentními volbami a která v porovnání se starším znění volebního zákona znevýhodňovala při volbách koalice, zamítnuta. SDK tak do voleb do NR SR kandidovala jako volební strana.¹⁸⁷ Jednotlivé strany delegovaly na společnou kandidátku SDK své kandidáty na poslance, kteří se však museli pro parlamentní volby vzdát členství ve svých mateřských stranách. Zatímco skupina poslanců kolem Mikuláše Dzurindy počítala s existencí SDK i v povolebním období, druhá část členů strany považovala SDK jen za dočasné volební politické uskupení.

Předsedou SDK byl zvolen Mikuláš Dzurinda z KHD, které představovalo s přibližně 30 tisíci členy a volebními preferencemi pohybujícími se mezi 10 až 15% nejsilnější subjekt

¹⁸⁶ Profil SNS. *Slovenská národná strana* [online]. 2017 [cit. 2018-01-08]. Dostupné z: <http://www.sns.sk/onas/profil/>

¹⁸⁷ KOPEČEK, Lubomír. *Politické strany na Slovensku 1989 až 2006*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2007, s. 327-332

strany.¹⁸⁸ Čtyři posty místopředsedů SDK si rovnoměrně rozdělily čtyři zbývající subjekty strany. Na ustavujícím sněmu v Trnavě podepsali zástupci všech pěti subjektů sdružených v SDK dohodu o volební podpoře strany SDK, ve které slíbili, že do parlamentních voleb v roce 1998 budou jejich strany kandidovat v rámci SDK. Dohoda sice upravovala pravomoc jednotlivých subjektů v rámci společné strany během voleb do NR SR, nikterak však neřešila povolební budoucnost SDK a vztah SDK k mateřským stranám po parlamentních volbách.¹⁸⁹

SDK v parlamentních volbách v roce 1998 získala i díky poměrně úspěšné předvolební kampani, ke které se připojilo mnoho známých slovenských osobností z kulturního, společenského či sportovního prostředí, 26,3% hlasů a skončila tak o necelé procento hlasů za vítězným HZDS. Mečiarova strana však díky svému nízkému koaličnímu potenciálu vládu nesestavila (jedinou parlamentní stranou, která byla s HZDS ochotna spolupracovat, byla SNS). Vládní koalici tak vytvořila SDK společně s SDL, Stranou občanského porozumění (SOP) a SMK. SDK získala ve vládě devět míst z celkového počtu dvaceti.¹⁹⁰

Podle Kopečka nelze „*SDK pro rozmanitost identit stran, které ji tvořily, přiřadit do žádné ze stranických rodin.*“¹⁹¹ Na druhou stranu právě díky různorodosti jednotlivých subjektů, které SDK tvořily, se strana neorientovala jen na určitou skupinu voličů. Na základě průzkumu z října 1997 byla SDK nejpřijatelnější pro voliče DÚ (volilo by ji 95% příznivců DÚ). Velké podpoře se však SDK těšila také u bývalých voličů KDĽ (90%), DS (85%) a SDSS (83%). Z voličů Strany zelených na Slovensku by SDK podle průzkumu podpořilo jen 62% dotázaných. Různorodost SDK se odrážela také v hlasování o zásadních tématech. Pro schválení návrhu musela být dosažena nadpoloviční většina hlasů v každé platformě strany.¹⁹²

¹⁸⁸ KOPEČEK, Lubomír. Budoucnost slovenské křesťanské demokracie. *Středoevropské politické studie*[online]. Brno: Mezinárodní politologický ústav, 2000, 2(1) [cit. 2017-12-30]. ISSN 1212-7817. Dostupné z: <http://journals.muni.cz/cepsr/article/view/3814/5472>

¹⁸⁹ KOPEČEK, Lubomír. Slovenská demokratická koalice - vznik, geneze a charakteristika. *Středoevropské politické studie* [online]. Brno: Mezinárodní politologický ústav, 1999, 6(3) [cit. 2017-12-30]. ISSN 1211-3247. Dostupné z: <http://www.politologickycasopis.cz/userfiles/file/1999/3/1999-3-2-Kope%C3%BCek-Slovensk%E2%80%A0%20demokratick%E2%80%A0%20koalice%20vznik,%20geneze%20a%20charakteristik a.pdf>

¹⁹⁰ KOPEČEK, Lubomír. *Politické strany na Slovensku 1989 až 2006*. Brno: 2007, s. 341

¹⁹¹ Tamtéž, s. 348-349

¹⁹² KOPEČEK, Lubomír. Slovenská demokratická koalice - vznik, geneze a charakteristika. [cit. 2017-12-30]. Dostupné z: <http://www.politologickycasopis.cz/userfiles/file/1999/3/1999-3-2-Kope%C3%BCek-Slovensk%E2%80%A0%20demokratick%E2%80%A0%20koalice%20vznik,%20geneze%20a%20charakteristik a.pdf>

SDK se vymezovala, přes odlišné ideologické zakotvení jednotlivých politických subjektů, které ji tvořily, proti způsobu vlády HZDS a její koaličních partnerů. Podle politiků SDK se jednotlivé kroky a činy tehdejší vlády pohybovaly „na hranici demokratického a právního státu a někdy i za ní.“¹⁹³ Prioritním cílem vlády SDK, SDL, SOP a SMK bylo ukončení mezinárodní politické izolace Slovenské republiky, do které se země dostala při předchozí vládě Vladimíra Mečiara, a vstup Slovenské republiky do Evropské unie a Severoatlantické aliance.¹⁹⁴ Přestože o vstupu do Evropské unie existoval na Slovensku mezi jednotlivými politickými stranami konsenzus, voliči opozice podle Institutu pro veřejné otázky podporovali tento krok více než příznivci vládnoucích stran. Vstup Slovenské republiky do Evropské unie podporovalo 92% stoupců SDK, 91% příznivců SOP a 89% voličů SMK.¹⁹⁵

Přes porážku Roberta Fica ve druhém kole prezidentských voleb v roce 2014 (viz příloha č.4) a neúspěch strany v krajských volbách v roce 2017, představuje Směr – sociální demokracie (SMER-SD) v posledních více než deseti letech nejsilnější politickou stranu na Slovensku.¹⁹⁶ Strana zvítězila v posledních čtyřech volbách do NR SR (v letech 2006, 2010, 2012 a 2016) a s výjimkou období 2010-2012 se od roku 2006 nepřetržitě podílí na vládě (viz příloha č. 3). Mezi priority strany SMER-SD pro období 2016-2020 patří: posílení potravinové soběstačnosti a energetické bezpečnosti Slovenské republiky; zvýšení minimální mzdy; snížení nezaměstnanosti; finanční podpora mladých rodin a seniorů; zvýšení platů zaměstnanců; modernizace školského a zdravotnického sektoru a prosazení „*důstojných a férových podmínek zaměstnanců*.“¹⁹⁷ Stranu založil v roce 1999 její současný předseda a bývalý člen Strany demokratické levice Robert Fico. V roce 2003 se Směr sloučil se Stranou občanského porozumění (SOP), v roce 2004 došlo ke splynutí Strany demokratické levice, Sociálnědemokratické strany Slovenska a Sociálnědemokratické alternativy se stranou Roberta

¹⁹³ KOPEČEK, Lubomír. *Politické strany na Slovensku 1989 až 2006*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2007, s. 327

¹⁹⁴ ŠTĚDRŮŇ, Bohumír. *Politika a politický marketing*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2013. Beckova edice ekonomie, s. 194

¹⁹⁵ Větší podpora NATO, ale i EU. *Hospodářské noviny* [online]. 1998 [cit. 2018-01-02]. Dostupné z: <http://archiv.ihned.cz/c1-951516-vetsi-podpora-nato-ale-i-eu>

¹⁹⁶ Po Sobotkovi padne i Fico? Slovenská sociální demokracie řeší volební průšvih. *EuroZprávy.cz* [online]. 2017 [cit. 2018-01-12]. Dostupné z: <http://zahranicni.eurozpravy.cz/eu/206382-po-sobotkovi-padne-i-fico-slovenska-socialni-demokracie-resi-volebni-prusvih/>

¹⁹⁷ PRIORITY PROGRAMU STRANY SMER - SD PRE ROKY 2016 - 2020. *Smer - sociálna demokracia* [online]. [cit. 2018-01-12]. Dostupné z: <http://strana-smer.sk/priority-programu-strany-smer-sd-pre-roky-2016-2020-0>

Fica, která ještě v témže roce přijala nový název: Směr – sociální demokracie.¹⁹⁸ Podle Kopečka nelze stranu SMER-SD zařadit do jedné konkrétní stranické rodiny, lze ji však označit jako stranu protestní a populistickou.¹⁹⁹

Hnutí za demokratické Slovensko (od roku 2010 Lidová strana – Hnutí za demokratické Slovensko, ĽS–HZDS) sdružovalo od svého založení v roce 1991 „několik značně odlišných politických proudů – sociálnědemokratický, křesťanskodemokratický, (neo)liberální a národně tradicionalistický.“²⁰⁰ Impulsem ke vzniku nového politického subjektu byl spor premiéra a významného člena VPN Vladimíra Mečiara s vedením Veřejnosti proti násilí (v čele s Fedorem Gálem), který vyústil v odvolání Mečiara z pozice premiéra. V rámci VPN vznikla promečiarovská platforma Za demokratické Slovensko (ZDS), která nejenže sdružovala Mečiarovy stoupence v jeden subjekt, ale hrála také stěžejní úlohu při organizaci veřejných mítinků na podporu odvolaného premiéra. 27. dubna 1991 na mimořádném sněmu VPN v Košicích došlo k rozdělení hnutí, kdy „většina regionálních struktur VPN a přibližně 40% poslanců za VPN“ přešlo do nového subjektu s názvem Hnutí za demokratické Slovensko (HZDS).²⁰¹ V čele hnutí stál od jeho zrodu až do roku 2013 jeho zakladatel Vladimír Mečiar.²⁰² Vztah k HZDS, k jeho předsedovi a k politice hnutí rozdělil slovenský stranický systém v 90. letech 20. století na dva názorové tábory – promečiarovský (HZDS a jeho koaliční partneři – SNS, ZRS či RSS) a antimečiarovský, do kterého patřila většina ostatních politických subjektů napříč politickým spektrem. HZDS mělo „po většinu 90. let ve slovenské politice dominantní postavení, za které vděčilo charismatu svého lídra, své schopnosti propojit nejrůznější zájmy, osoby a politické proudy a v neposlední řadě společenské poptávce po ideologicky nejasném, ale politicky široce koncipovaném subjektu, který uspokojí rozmanitá společenská očekávání.“²⁰³ HZDS zvítězilo v roce 1992 jak ve volbách do SNR, tak ve volbách do

¹⁹⁸ STRMISKA, Maxmilián. *Politické strany moderní Evropy: analýza stranicko-politických systémů*. Praha: Portál, 2005, s. 473

¹⁹⁹ KOPEČEK, Lubomír. *Politické strany na Slovensku 1989 až 2006*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2007, s. 295

²⁰⁰ STRMISKA, Maxmilián. *Politické strany moderní Evropy: analýza stranicko-politických systémů*. Praha: Portál, 2005, s. 472

²⁰¹ KOPEČEK, Lubomír. *Politické strany na Slovensku 1989 až 2006*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2007, s. 144

²⁰² Konec jedné éry: Mečiarova HZDS zanikla. *Česká televize* [online]. 2014 [cit. 2018-01-13]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/svet/1054188-konec-jedne-ery-meciarova-hzds-zanikla>

²⁰³ KOPEČEK, Lubomír. *Politické strany na Slovensku 1989 až 2006*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2007, s. 180

Sněmovny lidu a Sněmovny národů Federálního shromáždění a v období 1992-1994 vytvořilo společně s SNS vládní koalici (viz příloha č. 1). Hnutí se stalo nejúspěšnějším politickým subjektem také ve volbách do NR SR v letech 1994, 1998 a 2002 (viz příloha č. 2). V historii samostatné Slovenské republiky se HZDS podílelo dvakrát na vládě. Hnutí za demokratické Slovensko vytvořilo vládní koalici s SNS, ZRS a RSS v letech 1994-1998. V období 2006-2010 vládlo HZDS společně se Směrem a SNS (viz příloha č. 2 a 3).

Ze slovenských politických subjektů hlásících se ke komunistické ideologii se nejvíce prosadila Komunistická strana Slovenska (KSS), která vznikla sloučením dvou menších komunistických stran v roce 1992. KSS požaduje vystoupení Slovenské republiky ze Severoatlantické aliance; zavedení progresivního zdanění; obnovu státních podniků a bank či větší podporu zemědělského sektoru.²⁰⁴ Přestože strana kandidovala ve všech parlamentních volbách od roku 1992, pouze třikrát získala KSS více než 2% hlasů. Ve volbách do NR SR v roce 2002 avšak KSS získala 6,32% hlasů voličů. S 11 získanými mandáty se tak KSS dostala vůbec poprvé do parlamentu a její poslanci působili v opozici. V žádných z následujících parlamentních voleb však už strana neuspěla a procentuální zisky KSS v posledních třech volbách do NR SR nepřekročily 1%.²⁰⁵ Podle Kopečka stojí za jediným úspěchem slovenských komunistů „*protestní hlasování skupiny slovenských voličů nespokojených s výsledky a dopady ekonomické transformace.*“²⁰⁶ Na rozdíl od slovenských komunistů uspěla česká KSČM ve všech sedmi volbách do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky, přičemž s výjimkou posledních voleb v roce 2017 získala strana vždy minimálně 20 mandátů.²⁰⁷

Strana demokratické levice (SDL) představovala podle Kopečka nejvlivnější slovenskou levicovou stranu v 90. letech 20. století. Vznik strany je spjat s reformně orientovaným křídlem KSS v čele s Peterem Weissem, které prosadilo změnu názvu strany: v říjnu roku 1990 na Komunistickou stranu Slovenska - Stranu demokratické levice (KSS-SDL) a v lednu 1991 na Stranu demokratické levice (SDL) a odklon od komunistické a marxisticko-leninské ideologie. Cílem reformistů, kteří měli ve straně převahu nad „*zastánci ortodoxní komunistické linie*“, bylo vytvoření „*moderní levicové strany evropského typu, která*

²⁰⁴ 14. Komunistická strana Slovenska. *Aktualne.sk* [online]. 2016 [cit. 2018-01-13]. Dostupné z: <https://aktualne.centrum.sk/volby-2016/profilu-politickych-stran/kss.html>

²⁰⁵ Volby a referendá. *Štatistický úrad Slovenskej republiky* [online]. [cit. 2018-01-13]. Dostupné z: <http://volby.statistics.sk/index.html>

²⁰⁶ KOPEČEK, Lubomír. *Politické strany na Slovensku 1989 až 2006*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2007, s. 244

²⁰⁷ *Volby.cz* [online]. Český statistický úřad, 2018 [cit. 2018-03-31]. Dostupné z: <https://volby.cz/>

bude ostatními stranami akceptovaná jako konstruktivní opoziční síla.“²⁰⁸ Zastánci komunistického směřování strany SDE opustili a založili dvě komunistické strany, které se v roce 1992 sloučily v KSS. Co se ideové a programové orientace strany týče, kladla SDE důraz na podporu sociálně-tržního hospodářství, smíšeného vlastnictví, vzdělání, sociální spravedlnosti a ochrany přírody.²⁰⁹ SDE uspěla ve čtyřech parlamentních volbách v letech 1990, 1992, 1994 a 1998, přičemž v letech 1998 – 2002 vytvořila společně s SDK, SOP a SMK vládní koalici (viz přílohy č. 1 a 2). Ve volbách do NR SR v roce 2002 SDE propadla, získala pouze 1,36% hlasů voličů a v roce 2004 splynula se Směrem – sociální demokracií.²¹⁰

Stěžejní úlohu v procesu formování demokratického politického systému v období po listopadu 1989 sehrála Veřejnost proti násilí (VPN). Hnutí, které sdružovalo několik antikomunistických subjektů napříč politickým spektrem, požadovalo po vládnoucí komunistické straně otevřený dialog a demokratizaci celé společnosti. Užší vedení VPN tvořili Ján Budaj, Milan Kňažko, Fedor Gál, Peter Zajac či Milan Bútora. Ve volbách do SNR v roce 1990 získalo hnutí téměř třetinu všech poslaneckých křesel (viz příloha č. 1), úspěchu VPN dosáhla i ve volbách do federálních orgánů v témže roce. Rozpor mezi Vladimírem Mečiarom a vedením VPN vyústil v odchod Mečiara a části poslanců, kteří založili samostatný politický subjekt HZDS. V roce 1992 změnila VPN název na Občanskou demokratickou unii (ODÚ) a pod tímto názvem kandidovala v parlamentních volbách v roce 1992. ODÚ však získala jen čtyři procenta hlasů, do parlamentu se nedostala a krátce po volbách zanikla.²¹¹

V rámci stranického systému Slovenské republiky existuje několik politických stran a hnutí, které uspěly v jediných parlamentních volbách a v následujících letech buď zanikly, nebo se sloučily s jiným subjektem. Mezi takové politické strany patří například: liberálně orientovaná Aliance nového občana (ANO), Demokratická unie Slovenska (DEÚS), Strana občanského porozumění (SOP) či krajně levicové Sdružení dělníků Slovenska (ZRS).²¹² Strana Sít' a hnutí Sme Rodina se do NR SR dostaly v roce 2016 vůbec poprvé.²¹³

²⁰⁸ KOPEČEK, Lubomír. *Politické strany na Slovensku 1989 až 2006*. Brno: 2007, s. 185-187

²⁰⁹ Tamtéž, s. 204

²¹⁰ Tamtéž, s. 202

²¹¹ Slovenská obdoba OF - hnutí Veřejnost proti násilí. *Česká televize* [online]. 2009 [cit. 2018-01-13]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/ct24/svet/1372391-slovenska-obdoba-hnuti-verejnost-proti-nasili>

²¹² KOPEČEK, Lubomír. *Politické strany na Slovensku 1989 až 2006*. Brno: 2007, s. 116-117

²¹³ Volby na Slovensku se ztrátou vyhrál Ficův Smer. Do parlamentu jde i radikál Kotleba. *Česká televize* [online]. 2016 [cit. 2018-01-13]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/svet/1715854-volby-na-slovensku-se-ztratou-vyhral-ficuv-smer-do-parlamentu-jde-i-radikal-kotleba>

4 Komparace pravicových politických stran na Slovensku

Čtvrtá kapitola diplomové práce si klade za cíl prostřednictvím obou metod komparace analyzovat volební úspěšnost, velikost členské základny, podíl na vládě a významné osobnosti relevantních pravicových politických stran a hnutí na Slovensku v časovém období 1990 – 2017. Co se týče komparace volební úspěšnosti jednotlivých slovenských pravicových subjektů, největší pozornost je v této kapitole věnována výsledkům voleb do NR SR jakožto jediného legislativního orgánu Slovenské republiky.²¹⁴

4.1 Úspěšnost slovenských pravicových stran ve volbách

K prvním svobodným volbám po pádu komunistického režimu v roce 1990 přišlo více než 95% oprávněných voličů, což představuje historicky nejvyšší účast ve volbách do slovenského parlamentu.²¹⁵ Z pravicových politických subjektů byla v roce 1990 ve volbách do SNR, obou komor Federálního shromáždění a obecních zastupitelstev nejúspěšnější KDH. V komunálních volbách získali křesťanští demokraté těžící z „*obrovské polistopadové autority katolické církve a z počáteční vysoké popularity svého předsedy*“ dokonce více mandátů než VPN, které zvítězilo v parlamentních i federálních volbách.²¹⁶ Kromě voleb do NR SR v roce 1990 uspěla KDH i v dalších sedmi parlamentních volbách, přičemž v roce 1998 kandidovali poslanci KDH na kandidátce SDK. V devíti dosud konaných volbách do NR SR neuspěli křesťanští demokraté jen v roce 2016, a KDH tak představuje historicky nejúspěšnější slovenský pravicový subjekt po roce 1990 (viz přílohy č. 1, 2 a 4).

Druhou nejúspěšnější slovenskou pravicovou stranou v parlamentních volbách je SNS, která uspěla v sedmi z devíti voleb do NR SR. SNS a KDH zároveň představují jediné dvě slovenské relevantní politické strany, které kandidovaly ve všech devíti dosud konaných parlamentních volbách (viz přílohy č. 1, 2 a 4). Přestože mezi slovenskými politickými subjekty nalezneme kromě KDH a SNS dalších třináct pravicových stran a hnutí, které se minimálně

²¹⁴ PALOVSKÝ, Tomáš. Postavení Národní rady Slovenské Republiky v politickém systému Slovenska. *Středoevropské politické studie – Central European Political Studies Review* [online]. 2013, 5.(1) [cit. 2018-01-25]. ISSN 1212-7817. Dostupné z: <https://journals.muni.cz/cepsr/article/view/3935/5332>

²¹⁵ HÚSKOVÁ, Alexandra. Volby v roku 1990 vyhrala Verejnost' proti násiliu, bodovali aj komunisti. *Bratislava 24* [online]. 2016 [cit. 2018-01-26]. Dostupné z: <http://bratislava.dnes24.sk/volby-v-roku-1990-vyhrala-verejnost-proti-nasiliu-bodovali-aj-komunisti-230175>

²¹⁶ KOPEČEK, Lubomír. Budoucnost slovenské křesťanské demokracie. *Středoevropské politické studie* [online]. Brno: Mezinárodní politologický ústav, 2000, 2(1) [cit. 2018-02-08]. ISSN 1212-7817. Dostupné z: <https://journals.muni.cz/cepsr/article/view/3814/5472>

v jedné parlamentních volbách dostaly do NR SR, žádné slovenské pravicové straně se doposud nepodařilo parlamentní volby vyhrát. První volby do SNR po pádu komunistického režimu v roce 1990 vyhrála Veřejnost proti násilí. V parlamentních volbách v letech 1992, 1994, 1998 a 2002 zvítězilo Hnutí za demokratické Slovensko vedené Vladimírem Mečiarom a v letech 2006, 2010, 2012 a 2016 získal nejvíce mandátů Směr vedený Robertem Ficem. Co se týče procentuálního rozdílu mezi vítězným subjektem a nejsilnější pravicovou stranou v jednotlivých parlamentních volbách, nejlepšího výsledku dosáhla v roce 2002 SDKÚ, která za vítěznou HZDS zaostala o 4,41%. V ostatních parlamentních volbách činil procentuální rozdíl mezi vítězným subjektem a nejsilnější pravicovou stranou minimálně 10%, přičemž ve volbách do NR SR v roce 2012 ztratila KDH na vítězný Směr dokonce 35,59%.²¹⁷

Z výše zmíněných údajů vyplývá, že ve slovenském stranickém systému již od roku 1990 chybí silný pravicový subjekt, jenž by ve stranické soutěži dokázal plnohodnotně soupeřit s nejsilnější stranou v zemi, ať už se jedná o HZDS v minulosti, nebo o Směr v současné době. Vypovídající je též vysoký procentuální rozdíl mezi nejsilnější pravicovou stranou a vítězem voleb. Absence silné pravicové strany a značný odstup pravicových subjektů od vítězných stran v jednotlivých parlamentních volbách do jisté míry souvisí s vysokým stupněm fragmentace slovenské pravicové scény. S výjimkou voleb do NR SR v roce 1998, uspěly v každých parlamentních volbách od roku 1990 minimálně čtyři pravicové subjekty (viz příloha č. 1, 2 a 3). Slovenská pravice je nejen silně fragmentovaná, ale vzhledem k vnitřním sporům, štěpení stran a vzniku nových pravicových subjektů také nejednotná.²¹⁸ Jako silnou pravicovou stranu můžeme označit českou Občanskou demokratickou stranu (ODS), která nejenže vyhrála volby do České národní rady v roce 1992 a do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky v letech 1996 a 2006, ale ve všech parlamentních volbách v období 1992 – 2010 získala minimálně 20% hlasů.²¹⁹ Takového volebního zisku se žádné slovenské pravicové straně v parlamentních volbách nepodařilo nikdy dosáhnout.²²⁰

Výraznější úspěchy zaznamenala slovenská pravice ve volbách do Evropského parlamentu. Ve vůbec prvních volbách (pro Slovenskou republiku) do Evropského parlamentu

²¹⁷ Volby a referendá. Štatistický úrad Slovenskej republiky [online]. [cit. 2018-02-09]. Dostupné z: <http://volby.statistics.sk/index.html>

²¹⁸ Slovenská pravice je v rozkladu. Ničí ji vlastní spory a nejednotnost. Český rozhlas [online]. 2013 [cit. 2018-02-09].

²¹⁹ *Volby.cz* [online]. Český statistický úřad, 2018 [cit. 2018-02-09]. Dostupné z: <https://volby.cz/>

²²⁰ Volby a referendá. Štatistický úrad Slovenskej republiky [online]. [cit. 2018-02-09]. Dostupné z: <http://volby.statistics.sk/index.html>

v roce 2004 získaly pravicové strany SDKÚ-DS, KDH a SMK shodně po třech mandátech a z celkových 15 křesel obsadily dohromady 9. Počet křesel pro Slovenskou republiku pro volby do Evropského parlamentu v letech 2009 a 2014 byl snížen na 13 a slovenská pravice v nich získala 7 mandátů v roce 2009 a 9 křesel v doposud posledních volbách v roce 2014. Historicky nejúspěšnějšími slovenskými pravicovými stranami ve třech dosud konaných volbách do Evropského parlamentu jsou KDH a SDKÚ-DS, které celkem obsadily po sedmi mandátech. SMK obsadila v Evropském parlamentu dohromady 6 křesel, dalších pět pravicových subjektů (SNS, OĽaNO, Most-Híd, SaS a koalice NOVA, OKS a KDS) uspělo pouze v jedné volbě a shodně získaly po jednom mandátu. Úspěch slovenské pravice ve volbách do Evropského parlamentu ještě podtrhuje fakt, že kromě výše zmíněných pravicových subjektů uspěly z ostatních slovenských stran jen dva subjekty a to ĽS–HZDS a SMER-SD (viz příloha č. 5).

SMK a KDH představují historicky nejúspěšnější slovenské pravicové strany ve volbách do orgánů samosprávy obcí, které se konají od roku 1990 pravidelně jednou za čtyři roky. SMK dlouhodobě dosahuje nejlepších výsledků v Trnavském, Nitrianském a Banskobystrickém samosprávném kraji, v regionech s početnou maďarskou menšinou. Ve volbách do orgánů samosprávných krajů kandidují slovenské relevantní pravicové subjekty (KDH, Most-Híd, SNS, OĽaNO, SaS, NOVA a jiné) ve většině případů v rámci společných pravicových koalic, takže rozdělit případné poslanecké mandáty podle jednotlivých stran je v některých případech nemožné. Podíl získaných poslaneckých křesel pro pravicové koalice v jednotlivých krajských volbách se v letech 2001, 2005, 2009, 2013 a 2017 pohyboval mezi 35 až 42%. Co se však týče samostatně kandidujících pravicových stran a hnutí získala SMK ve všech pěti dosud konaných volbách do orgánů samosprávných krajů ze všech pravicových subjektů největší počet poslanců. V roce 2001 SMK obsadila dokonce 60 poslaneckých křesel z celkového počtu 401. Na základě výše zmíněných údajů lze na druhou stranu poukázat na poměrně nízký koaliční potenciál Strany maďarské koalice. Až do roku 2017 se pravicovým koalicím nepodařilo ani v jedné krajských volbách získat více než dvě křesla županů (hejtmanů) z celkového počtu osmi.²²¹ Volby županů v roce 2017 skončily pro slovenskou pravici nečekaným úspěchem, když koalice KDH, OĽaNO a SaS (v některých krajích podpořena stranami NOVA, OKS a jinými menšími pravicovými subjekty) získala hned pět křesel županů, konkrétně v Bratislavském, Košickém, Prešovském, Trnavském a Žilinském samosprávném kraji. Pravolevá koalice vládnoucích stran SMER-SD, SNS a Most-Híd uspěla

²²¹ Volby a referendá. Štatistický úrad Slovenskej republiky [online]. [cit. 2018-02-10]. Dostupné z: <http://volby.statistics.sk/index.html>

jen v Nitrianském a Trenčianském kraji. V Banskobystrickém kraji vystřídal Mariána Kotlebu, předsedu krajně pravicové LSNS, na pozici župana nezávislý kandidát Ján Lunter.²²²

4.2 Členská základna a mládežnické organizace slovenských pravicových stran a hnutí

Podle údajů z roku 2016, které jednotlivé slovenské strany a hnutí zveřejnily před volbami do NR SR, měli ze slovenských pravicových stran a hnutí nejpočetnější členskou základnu křesťanští demokraté - 11 700 členů. SMK disponovala deseti tisíci registrovanými členy. Členskou základnu strany Most-Híd tvořilo 5 350 straníků, SNS mělo 5 150 členů.²²³ Zatímco v roce 2011 evidovala SDKÚ-DS 7 117 členů, o pět let později to bylo jen 2 900 členů. Na výrazném poklesu počtu členů SDKÚ-DS se podepsala postupná ztráta politické moci v minulosti nejsilnější slovenské pravicové strany. SaS, nejúspěšnější pravicový subjekt v parlamentních volbách v roce 2016, evidovala v roce 2016 jen 166 členů strany.²²⁴ Krajně pravicová LSNS měla před dosud posledními parlamentními volbami 45 zaregistrovaných členů strany, parlamentní subjekt OĽaNO dokonce jen čtyři. Paradoxně tak malé pravicové strany typu Slovenské občanské koalice (SKOK) či Šance měly před volbami do NR SR v roce 2016 více členů než SaS a OĽaNO, dva nejúspěšnější pravicové subjekty ve volbách. Nejpočetnější členskou základnu ze všech slovenských stran a hnutí měla dlouhodobě nejsilnější slovenská politická strana – SMER-SD.²²⁵

Politické mládežnické organizace na Slovensku mají dlouhodobou tradici. K založení prvních organizací mládeže přidružených k určité politické straně došlo již v období První československé republiky. V letech 1939-1945 byla na Slovensku povolena jediná politická mládežnická organizace – Hlinkova mládež. V období komunismu zastřešoval v Československu veškerou práci s mládeží Československý svaz mládeže, po roce 1968 přejmenovaný na Svaz socialistické mládeže. S pádem komunistického režimu v listopadu roku

²²² Krajské volby na Slovensku. Vládní Smer propadl, Kotleba jako župan končí. *Český rozhlas* [online]. [cit. 2018-02-10]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-svet/krajske-volby-na-slovensku-vladni-smer-propadl-kotleba-jako-zupan-konci_1711050630_mos

²²³ Volby 2016: Profily politických strán. *Aktuálne.sk* [online]. 2016 [cit. 2018-02-11]. Dostupné z: <https://aktualne.centrum.sk/volby-2016/profily-politickych-stran/>

²²⁴ Ako vyzerajú členské základne politických strán v SR? *Aktuality.sk* [online]. [cit. 2018-02-11]. Dostupné z: <https://www.aktuality.sk/clanok/302504/ako-vyzeraju-clenske-zakladne-politickych-stran-v-sr/>

²²⁵ Volby 2016: Profily politických strán. *Aktuálne.sk* [online]. 2016 [cit. 2018-02-11]. Dostupné z: <https://aktualne.centrum.sk/volby-2016/profily-politickych-stran/>

1989 a formováním pluralitního politického a stranického systému začaly na Slovensku po padesáti letech nesvobody vznikat politické mládežnické organizace, které nebyly vázané na žádnou z totalitních stran. Zatímco některé z nich již zanikly: Mladá demokratická levice, Sociálnědemokratická mládež Slovenska, Mladá demokratická unie nebo Mladí za demokratické Slovensko, jiné fungují nepřetržitě od svého vzniku: Křesťanskodemokratická mládež Slovenska či Mládež Slovenské národní strany. Co se týče věkového rozmezí, většina politických mládežnických organizací na Slovensku sdružuje mladé lidi od 15 do 35 let. „*Ideové rozmístění slovenských mládežnických organizací odpovídá rozmístění politických stran na ideové ose. K levicovým hodnotám se hlásí jen Mladí sociální demokraté, k pravicovým Občansko-demokratická mládež, Nová generace a Křesťanskodemokratická mládež Slovenska a myšlenky liberalismu zastupují Mladí liberálové.*“²²⁶

Křesťanskodemokratická mládež Slovenka (KDMS) představuje mládežnickou organizaci KDH. Vznikla 5. května 1990 v Žilině a je považována za „*nejstarší politickou mládežnickou organizaci na Slovensku.*“²²⁷ KDMS ve svém programu zdůrazňuje hodnoty svobody, spravedlnosti, solidarity a subsidiarity. Kromě podpory neformálního vzdělávání mladých lidí v podobě nejrůznějších přednášek, diskuzí s odborníky či kampaní spolupracuje KDMS s dalšími slovenskými mládežnickými organizacemi (Nová generace, Občansko-demokratická mládež či Via Nova) a s křesťanskodemokratickými mládežnickými organizacemi v ostatních zemích Evropské unie včetně České republiky (partnerství s Mladými lidovci a Mladými křesťanskými demokraty). KDMS je členem Mládeže Evropské lidové strany a má zastoupení také v orgánech KDH.²²⁸ Odhadovaný počet členů KDMS je 300.²²⁹

Podobně širokou členskou základnu jako KDMS má i Mládež Slovenské národní strany (MSNS), která od svého založení v roce 2002 úzce spolupracuje s SNS. Co se týče politického programu, jak SNS, tak její mládežnická organizace usilují o „*zdůraznění významu národního povědomí, posílení národní identity a ochranu kulturního dědictví a přírodního bohatství.*“²³⁰ Pozornost MSNS je věnována také romské problematice, kde členové Mládeže Slovenské národní strany vidí největší nedostatek současného sociálního systému státu v nespravedlivém rozdělování sociálních dávek. Mezi návrhy na legislativní změny ze strany MSNS patří

²²⁶ ŠTEFANČÍK, Radoslav. *Politické mládežnické organizácie na Slovensku*. Bratislava: IUVENTA, 2010, s. 51

²²⁷ Tamtéž, s. 56

²²⁸ *Křesťanskodemokratická mládež Slovenska* [online]. 2018 [cit. 2018-02-11]. Dostupné z: <http://kdms.sk/>

²²⁹ ŠTEFANČÍK, Radoslav. *Politické mládežnické organizácie na Slovensku*. Bratislava: IUVENTA, 2010, s. 56

²³⁰ Tamtéž, s. 56

například zavedení monitorovacích náramků pro recidivisty, snížení hranice trestní odpovědnosti či zavedení „*statistik kriminálních činů zvlášt' pro romské etnikum*.“²³¹

Parlamentní strana Most-Híd disponuje kromě ženské organizace IDEA také přidruženou mládežnickou organizací IUVEN.²³² IUVEN nabízí mladým sympatizantům strany Most-Híd například odborné školení, semináře, přednášky, možnost podílet se na organizaci nejrůznějších akcí – charitativních, veřejných akcí pro mládež, sportovních utkání či kulturních událostí. Podle vedení mládežnické organizace vytváří IUVEN prostor pro „*všechny mladé lidi do 32 let, kteří mají zájem angažovat se v politice, chtějí být aktivní ve veřejném životě a vyznávají hodnoty a cíle strany Most-Híd*.“²³³

Via Nova – ICS (VN) představuje přibližně s tisíci členy jednu z největších politických mládežnických organizací na Slovensku.²³⁴ Občanské sdružení VN vzniklo v roce 2007 jako „*partnerská organizace Strany maďarské koalice*“.²³⁵ Do té doby tvořila mládež SMK jednu ze složek samotné politické strany. Za vznikem VN stála neochota části mladých příznivců SMK, kteří se aktivně podíleli na chodu a propagaci strany ve volebním období 2002-2006, vstoupit do politické strany. VN tak měla vytvořit prostor pro „*mladé voliče sympatizující s politikou SMK bez ambicí vstoupit do politické strany*.“²³⁶ VN pro své členy (v některých případech i pro širokou veřejnost) pořádá letní tábory, kulturní představení, festivaly či charitativní akce, přičemž úzce spolupracuje s dalšími politickými mládežnickými organizacemi zejména v Maďarsku a Rakousku. Via Nova – ICS zdůrazňuje „*lásku k vlasti, úctu k tradicím, věrnost křesťanským hodnotám a to všechno v mladém duchu, inovativně a ve vlastním, maďarském, jazyce. Základním cílem organizace je spojit maďarskou komunitu a zachovat její identitu v jižních oblastech Slovenska*.“²³⁷

Na tradici Liberální mládeže Slovenska, mládežnické organizace spolupracující v letech 2002-2005 s parlamentní stranou ANO, navazují Mladí liberálové (ML). Ti se do podvědomí

²³¹ Mládež SNS sa zaoberá rómskou problematikou. *WebNoviny* [online]. [cit. 2018-02-14]. Dostupné z: <https://www.webnoviny.sk/mladez-sns-sa-zaobera-romskou-problematikou/>

²³² *Most-Híd* [online]. [cit. 2018-02-14]. Dostupné z: <http://www.most-hid.sk/>

²³³ Čo je IUVEN? *Most-Híd* [online]. [cit. 2018-02-14]. Dostupné z: <http://iuven.most-hid.sk/o-nas/>

²³⁴ Via Nova ICS- Mládežnícka organizácia „Via Nova ICS“. *SME blog* [online]. [cit. 2018-02-16]. Dostupné z: <https://kulmon.blog.sme.sk/c/372856/via-nova-ics-mladeznicka-organizacia-via-nova-ics.html>

²³⁵ ŠTEFANČÍK, Radoslav. *Politické mládežnícke organizácie na Slovensku*. Bratislava: IUVENTA, 2010, s. 59

²³⁶ Tamtéž, s. 60

²³⁷ Via Nova ICS- Mládežnícka organizácia „Via Nova ICS“. *SME blog* [online]. [cit. 2018-02-16]. Dostupné z: <https://kulmon.blog.sme.sk/c/372856/via-nova-ics-mladeznicka-organizacia-via-nova-ics.html>

slovenské veřejnosti dostali až spolupráci se stranou SaS. V parlamentních volbách v roce 2010 byli dva členové ML Stanislav Fořt a Richard Švihura zvoleni do NR SR na kandidátce SaS. Na rozdíl od ostatních politických mládežnických organizací na Slovensku, vznikli ML dříve než politická strana, se kterou spolupracují. Členové ML se navíc přímo podíleli na samotném vzniku strany Svoboda a Solidarita.²³⁸

Zatímco v letech 2000-2014 představovala Nová generace (NG) mládežnickou organizaci SDKÚ-DS včleněnou přímo do organizační struktury strany, od října roku 2014 působí tato politická mládežnická organizace jako občanské sdružení zcela samostatně. Důvodem odchodu NG z SDKÚ-DS byl nesouhlas se „*setrváním Pavola Freša na pozici předsedy strany, kdy ho většina nejvyššího orgánu strany odmítla.*“²³⁹ NG ve svém programu klade důraz na hodnoty prosperity, svobody a zodpovědnosti a na „*ochranu práv a svobod jednotlivce i na zodpovědnost za komunitu (rodinu, obec, region, stát) a propojení dvou pravicových ideologií – liberalismu a konzervatismu.*“²⁴⁰

Občansko-demokratická mládež (ODM) vznikla v roce 1991 jako mládežnická organizace Demokratické strany. Po zániku DS si členové ODM odhlasovali, že se k žádnému konkrétnímu pravicovému subjektu nepřipojí, a vytvoří tak platformu pro pravicově založené mladé lidi, kteří se budou chtít aktivně angažovat v politickém životě. Členové ODM tak dnes spolupracují s různými pravicovými stranami a hnutími – od konzervativních KDĽ, OKS až po liberální SaS. ODM prošla řada známých osobností jako například bývalý ministr financí Ivan Mikloš, bývalý ministr vnitra Daniel Lipšic, sociolog Michal Vašečka či bývalý generální ředitel STV a současný primátor města Trenčín Richard Rybníček.²⁴¹

„*Působení v mládežnických organizacích představuje jeden z aktivních způsobů politické participace mladých lidí.*“²⁴² Prostřednictvím politických mládežnických organizací se mladí lidé dostávají do přímého kontaktu s praktickou politikou, do jejíž jednotlivých dějů a procesů mohou aktivně vstupovat. Organizováním seminářů či předvolebních kampaní získávají členové mládežnických organizací praktické zkušenosti z managementu a zdokonalují se v komunikačních a jiných dovednostech. V případě, že se člen mládežnické organizace

²³⁸ ŠTEFANČÍK, Radoslav. *Politické mládežnické organizácie na Slovensku*. Bratislava: IUVENTA, 2010, s. 61

²³⁹ Mládežníci opouštějí SDKÚ, sú nespokojní s Pavlom Frešom. *WebNoviny* [online]. [cit. 2018-02-16]. Dostupné z: <https://www.webnoviny.sk/mladeznici-opustaju-sdku-su-nespokojni-s-pavlom-fresom/>

²⁴⁰ Ideový základ Novej Generácie. *Nová generácia* [online]. [cit. 2018-02-16]. Dostupné z: <https://www.novageneracia.sk/o-nas/ideovy-zaklad/>

²⁴¹ ŠTEFANČÍK, Radoslav. *Politické mládežnické organizácie na Slovensku*. Bratislava: IUVENTA, 2010, s. 60

²⁴² Tamtéž, s. 63

rozhodne v budoucnu nepůsobit v politice, může tyto získané zkušenosti a dovednosti využít ve svém pracovním i soukromém životě. Politické strany hledají nové členy především ve svých mládežnických organizacích a prostřednictvím nich také oslovují mladší generace potenciálních voličů.²⁴³

4.3 Významné osobnosti slovenské pravice

Mezi slovenské pravicové politiky, kteří se výraznou měrou podíleli na formování a vývoji politického a stranického systému samostatné Slovenské republiky můžeme zařadit: dvojnásobného premiéra Mikuláše Dzurindu z SDKÚ-DS, premiérku Ivetu Radičovou ze stejné strany, zakladatele SaS Richarda Sulíka, významnou osobnost listopadové revoluce v roce 1989 Milana Kňažka, Béla Bugára a Pál Scákyho reprezentující zájmy maďarské menšiny na Slovensku, Jána Čarnogurského a Františka Mikloška z KDĽ, dlouholetého předsedu SNS Jána Slotu či zakladatele a předsedu OĽaNO Igora Matoviče.

Mikuláš Dzurinda je doposud jediným slovenským pravicovým politikem, který se stal dvakrát premiérem. Počátky politického působení Dzurindy jsou spojeny s KDĽ, kterou Dzurinda v roce 1990 pomáhal založit a na jejíž kandidátce byl v parlamentních volbách v letech 1992 a 1994 zvolen za poslance NR SR. Dzurinda působil v KDĽ až do roku 2000, pět let zastával funkci místopředsedy hnutí pro ekonomické záležitosti a v přechodné vládě Jozefa Moravčíka v roce 1994 byl ministrem dopravy, pošt a veřejných prací. Poprvé se Dzurinda stal premiérem po volbách do NR SR v roce 1998, ve kterých kandidoval společně s většinou tehdejších pravicových politiků v rámci SDK.²⁴⁴ Přestože SDK vedená Dzurindou skončila v parlamentních volbách až druhá, díky nízkému koaličnímu potenciálu HZDS se Slovenské demokratické koalici podařilo sestavit společně s SMK, SOP a SDĽ širokou pravolevou vládu.²⁴⁵ Prioritním cílem vlády Mikuláše Dzurindy bylo vyvést Slovenskou republiku z mezinárodní politické izolace a připravit zemi na vstup do Evropské unie a Severoatlantické aliance. V roce 2000 Dzurinda vystoupil z KDĽ a stal se předsedou nově vzniklé SDKÚ, v jejímž čele stál až do roku 2012. Po parlamentních volbách v roce 2002 pokračoval Dzurinda

²⁴³ ŠTEFANČÍK, Radoslav. *Politické mládežnícke organizácie na Slovensku*. Bratislava: IUVENTA, 2010, s. 62-74

²⁴⁴ Mikuláš Dzurinda. *Aktuality.sk* [online]. [cit. 2018-02-18]. Dostupné z: <https://osobnost.aktuality.sk/mikulas-dzurinda/>

²⁴⁵ KOPEČEK, Lubomír. *Politické strany na Slovensku 1989 až 2006*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2007, s. 331-332

na pozici premiéra vlády, když vládní koalici vytvořila SDKÚ se stranami SMK, KDH a ANO. Prozápadni směrování Slovenska a proces prohlubování evropské integrace během obou vlád Mikuláše Dzurindy vyvrcholily v roce 2004, kdy Slovenská republika vstoupila do Evropské unie a Severoatlantické aliance. V letech 2006-2010 působil Dzurinda jako opoziční poslanec a člen Zahraničního výboru NR SR, ve vládě Ivety Radičové (2010-2012) zastával post ministra zahraničních věcí a ve svém dosud posledním funkčním období v letech 2012-2016 byl opět opozičním poslancem a členem zahraničního výboru NR SR.²⁴⁶ V roce 2014 Dzurinda vystoupil z SDKÚ-DS kvůli „*nenaplněné ambici vedení SDKÚ-DS pod Pavolem Frešem*“.²⁴⁷ Mikuláš Dzurinda představuje jednoho z nejvýznamnějších pravicových politiků samostatné Slovenské republiky, který se výraznou měrou podílel na ukončení vlády HZDS a jejich politických spojenců na Slovenku.

Liberální hodnoty hájí předseda a zakladatel SaS Richard Sulík, který po vystudování Ekonomické univerzity a studiu na dvou univerzitách v Mnichově působil v letech 2002-2003 jako poradce ministra financí Ivana Mikloše. V roce 2003 schválila druhá Dzurindova vláda daňovou reformu, zahrnující i uzákonění 19% rovné daně z příjmu, jejíž autorem byl právě Richard Sulík. V letech 2005-2007 působil Sulík v pozici poradce ministryně práce, sociálních věcí a rodiny Ivety Radičové a ministra financí Jána Počiatka. V únoru roku 2009 založil Richard Sulík pravicovou liberální stranu Svoboda a Solidarita, které je od téhož roku předsedou.²⁴⁸ SaS ve svých prvních parlamentních volbách skončila třetí, získala 22 mandátů (viz tabulka č. 4) a Richard Sulík vykonával ve vládě Ivety Radičové v letech 2010-2011 funkci předsedy NR SR. Z funkce byl odvolán a nahrazen Pavolem Hrušovským z KDH po pádu vlády Ivety Radičové, který souvisel s neúspěšným hlasováním o navýšení pravomocí záchranného fondu eurozóny.²⁴⁹ Ve volbách do NR SR v roce 2012 ztratila SaS v porovnání s parlamentními volbami v roce 2010 polovinu mandátů a Richard Sulík zůstal s dalšími deseti zvolenými poslanci SaS v opozici (viz příloha č. 3). V roce 2014 byl Sulík jako jediný z kandidátů za SaS

²⁴⁶ Vzostupy a pády Mikuláša Dzurindu. *Správy Pravda* [online]. 2014 [cit. 2018-02-18]. Dostupné z: <https://spravy.pravda.sk/domace/clanok/319883-vzostupy-a-pady-dzurindu/>

²⁴⁷ Dzurinda a Mikloš odchádzajú z SDKÚ-DS. *Aktuality.sk* [online]. [cit. 2018-02-18]. Dostupné z: <https://www.aktuality.sk/clanok/254289/dzurinda-a-miklos-odchadzaju-zo-strany-sdku-ds/>

²⁴⁸ Richard Sulík – Životopis. *Eurovolby 2014: Volby do Európskeho parlamentu 2014 budú tentoraz iné* [online]. [cit. 2018-02-16]. Dostupné z: <http://www.eurovolby2014.sk/kandidati-na-europoslancov/richard-sulik-zivotopis/>

²⁴⁹ Slovenští poslanci nepodpořili euroval, vláda Radičové padla. *E15.cz* [online]. 2011 [cit. 2018-02-16]. Dostupné z: <http://zpravy.e15.cz/zahranicni/politika/slovensti-poslanci-nepodporili-euroval-vlada-radicove-padla-707750>

zvolen do Evropského parlamentu. V doposud posledních parlamentních volbách v roce 2016 skončila SaS druhá, Sulík se vzdal poslaneckého mandátu a zůstal poslancem Evropského parlamentu. V témže roce byl Sulík zvolen předsedou SaS na další čtyři roky. Pro jeho setrvání ve funkci hlasovalo 111 ze 113 stranických delegátů, což jen potvrdilo pevnou pozici Sulíka ve straně.²⁵⁰ Richard Sulík představuje jednoho z nejúspěšnějších slovenských pravicových politiků ve 21. století. Ze současných slovenských politiků hlásících se otevřeně k liberálním hodnotám má Richard Sulík nejsilnější pozici.

Další významnou osobností slovenské pravice je Milan Kňažko, který se po vystudování Vysoké školy muzijních umění v Bratislavě věnoval až do roku 1989 herectví. Během sametové revoluce Kňažko spoluorganizoval protirežimní demonstrace v Bratislavě a působil jako poradce Václava Havla. V roce 1990 byl Kňažko za VPN zvolen do Sněmovny lidu Federálního shromáždění, kde od května do srpna roku 1990 zastával funkci slovenského ministra zahraničních vztahů.²⁵¹ Kňažko pomáhal zakládat jak VPN, tak i HZDS. Za druhý jmenovaný politický subjekt byl Kňažko v roce 1992 zvolen do SNR. Ve druhé vládě Vladimíra Mečiara zastával od června 1992 do března 1993 funkce ministra zahraničních věcí a místopředsedy vlády. Po názorových neshodách s předsedou hnutí Vladimírem Mečiarom Kňažko z HZDS v březnu 1993 vystoupil a založil Alianci demokratů Slovenska (ADR). Ve volbách do NR SR v roce 1994 Kňažko úspěšně kandidoval za Demokratickou unii Slovenska (DEÚS), s níž se ADR sloučila. V letech 1994-1998 byl Kňažko poslancem opozice za DEÚS a nástupnickou Demokratickou unii (DÚ). Na kandidátce SDK, které byla DÚ součástí, byl Kňažko v roce 1998 zvolen do slovenského parlamentu již potřetí. V první Dzurindově vládě v letech 1998-2002 zastával Kňažko post ministra kultury. V roce 2000 Kňažko již po šesté a naposledy změnil stranickou příslušnost, když z SDK přešel do SDKÚ. Pád vlády Ivety Radičové a způsob vlády Směru přiměl Kňažka kandidovat v roce 2014 na slovenského prezidenta. Ve čtvrtých přímých prezidentských volbách na Slovensku skončil Kňažko v prvním kole voleb čtvrtý, když získal necelých 13% hlasů.²⁵² Milan Kňažko za deset let svého působení ve slovenském parlamentu vystřídal šest politických subjektů, přičemž hned čtyři z nich (ADR, DEÚS, DÚ a

²⁵⁰ Založil FaxCopy, bol ekonomickým poradcem, dostal sa do konfliktu s Radičovou. Richard Sulík vstupuje medzi päťdesiatnikov. *Parlamentné Listy* [online]. [cit. 2018-02-16]. Dostupné z: <http://www.parlamentnelisty.sk/arena/monitor/Zalozil-FaxCopy-bol-ekonomickym-poradcom-dostal-sa-do-konfliktu-s-Radicovou-Richard-Sulik-vstupuje-medzi-patdesiatnikov-296820>

²⁵¹ Milan Kňažko. *Aktuality.sk* [online]. [cit. 2018-02-17]. Dostupné z: <https://osobnost.aktuality.sk/milan-knazko/>

²⁵² Milan Kňažko (70) aneb Příběh slovenské porevoluční politiky. *Forum 24* [online]. [cit. 2018-02-17]. Dostupné z: <http://forum24.cz/milan-knazko-70-aneb-pribeh-slovenske-porevolucni-politiky/#>

SDKÚ) můžeme přiřadit k pravicovým stranám a hnutím. Pravicové subjekty s výjimkou KDH a SNS vykazovaly v 90. letech 20. století značnou míru nestability. Z výše zmíněných pravicových subjektů, kterých byl Kňažko členem, jediná SDKÚ působila na Slovensku déle než dva roky.²⁵³

Béla Bugár společně s Robertem Ficem jsou jedinými slovenskými politiky, kteří byli zvoleni ve všech sedmi volbách do NR SR, přičemž žádný jiný poslanec v historii samostatné Slovenské republiky nevykonával svůj mandát tak dlouhou jako Béla Bugár.²⁵⁴ Bratislavský rodák stál u vzniku Maďarského křesťanskodemokratického hnutí (MKDH) v roce 1990, v letech 1991-1998 byl předsedou této strany reprezentující zájmy především maďarského katolického elektorátu. Zatímco ve volebním období 1990-1992 byl Bugár poslancem Sněmovny národů Federálního shromáždění, v letech 1992-1998 zastával pozici poslance SNR (později NR SR) a výraznou měrou se v roce 1998 podílel na sjednocení třech stran hájících zájmy maďarské menšiny v Stranu maďarské koalice. Po téměř deset let stál Bugár v čele SMK, ve volebních obdobích 1998-2002 a 2002-2006 působil se svojí stranou ve vládě, ve které zastával post místopředsedy.²⁵⁵ Během první vlády Roberta Fica (2002-2006) působil Bugár společně s SMK v opozici. V roce 2009 z SMK odešel, založil Most-Híd, nový pravicový subjekt reprezentující požadavky maďarské menšiny na Slovensku, stal se jeho předsedou a hned v prvních parlamentních volbách s nově založenou stranou uspěl. Zatímco v letech 2010-2012 se Most-Híd společně s SDKÚ-DS, KDH a SaS podílel na vládě Ivety Radičové, od roku 2016 působí Most-Híd se Směrem, Sítí a SNS ve třetí vládě Roberta Fica. Během svého více než dvacetipětiletého působení ve slovenském parlamentu byl Bugár členem výborů NR SR pro obranu a bezpečnost (2006-2010), sociální věci (2010-2012) a kulturu a média (od roku 2016).²⁵⁶ Současný předseda strany Most-Híd patří dlouhodobě mezi nejdůvěryhodnější slovenské politiky.²⁵⁷ V rámci slovenské pravice má Béla Bugár stabilní a silnou pozici, která

²⁵³ KOPEČEK, Lubomír. Politické strany na Slovensku 1989 až 2006. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2007, s. 352-362

²⁵⁴ Richard Sulík: Trochu štatistiky k našim poslancom. *Europské noviny* [online]. [cit. 2018-02-18]. Dostupné z: <https://europskenoviny.sk/2016/11/28/richard-sulik-trochu-statistiky-nasim-poslancom/>

²⁵⁵ KOPEČEK, Lubomír. Politické strany na Slovensku 1989 až 2006. Brno: 2007, s. 447-474

²⁵⁶ Ing. Béla Bugár. *Náš Politici.cz* [online]. [cit. 2018-02-18]. Dostupné z: <http://www.nasipolitici.cz/cs/politik/2531-bela-bugar>

²⁵⁷ Fico je fenomén, Bugár večný a aj Dzurinda bol kedysi obľúbený: dvadsať rokov sympatií k politikom. *Denník N* [online]. [cit. 2018-02-18]. Dostupné z: <https://dennikn.sk/525538/fico-je-fenomen-bugar-vecny-a-aj-dzurinda-bol-kedysi-oblubeny-dvadsat-rokov-sympatii-k-politikom/>

vyplývá z jeho dlouholetého působení v NR SR, účasti na čtyřech vládách SR a předsednictví hned třech pravicových relevantních subjektů: MKDH, SMK a Most-Híd.

Mezi nejvýznamnější slovenské pravicové politiky patří také Ján Slota, dlouholetý předseda SNS, strany, kterou můžeme podle Kopečka zařadit do rodiny krajně pravicových stran.²⁵⁸ V roce 1990 se Slota podílel na obnově činnosti SNS, ještě v téže roce byl na kandidátce nově obnovené nejstarší slovenské strany zvolen do Sněmovny národů Federálního shromáždění. Do NR SR (v případě parlamentních voleb v roce 1992 do SNR) byl Ján Slota zvolen celkem pětkrát, přičemž hned třikrát se SNS podílela na vládě. Slota vedl Slovenskou národní stranu jako předseda čtrnáct let, o dva roky déle působil na postu žilinského primátora (1990-2006). Dlouholetý předseda SNS se dostal do povědomí široké veřejnosti také svými kontroverzními, agresivními a často i vulgárními výroky na adresu novinářů, jiných poslanců, homosexuálů a členů romské a maďarské menšiny na Slovensku.²⁵⁹

Iveta Radičová je dosud jedinou ženou, která v historii samostatné Slovenské republiky zastávala úřad premiérky. Radičová spoluzakládala VPN, ve kterém v letech 1990-1992 působila jako členka. Poté se z politiky na 13 let stáhla a vrátila se až v roce 2005, kdy na postu ministra práce, sociálních věcí a rodiny vystřídala odvolaného Ľudovíta Kaníka. O rok později vstoupila do SDKÚ-DS, na jejíž kandidátce byla v parlamentních volbách v roce 2006 zvolena do NR SR.²⁶⁰ Vládu sestavili vítězni sociální demokraté s SNS a ĽS-HZDS, přičemž pravicové strany KDH, SMK a SDKÚ-DS zůstaly v opozici a Iveta Radičová vykonávala v letech 2006-2010 funkci opoziční poslankyně.²⁶¹ Ačkoliv volby do NR SR v roce 2010 vyhrál opět Směr, jejímu předsedovi Robertu Ficovi se nepodařilo získat dostatečnou podporu v parlamentu, a sestavením vlády tak byla pověřena SDKÚ-DS, druhá nejúspěšnější strana ve volbách. Ta sestavila společně s KDH, SaS a stranou Most-Híd pravicovou vládu disponující 79 mandáty (viz příloha č. 3), v jejíž čele stanula právě Iveta Radičová.²⁶² Pravicovou vládu tvořilo celkem

²⁵⁸ KOPEČEK, Lubomír. *Politické strany na Slovensku 1989 až 2006*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2007, s. 483

²⁵⁹ Ján Slota. *Aktuality.sk* [online]. [cit. 2018-02-18]. Dostupné z: <https://osobnost.aktuality.sk/jan-slota/>

²⁶⁰ Iveta Radičová. *Aktuality.sk* [online]. [cit. 2018-02-22]. Dostupné z: <https://osobnost.aktuality.sk/iveta-radicova/>

²⁶¹ Smer-SD pozve do vlády SNS a ĽS-HZDS. *Správy Pravda* [online]. 2006 [cit. 2018-02-22]. Dostupné z: <https://spravy.pravda.sk/domace/clanok/151040-smer-sd-pozve-do-vlady-sns-a-ls-hzds/>

²⁶² Slovenská pravice podepsala koaliční smlouvu, vládu povede poprvé žena. *iDnes* [online]. [cit. 2018-02-22]. Dostupné z: https://zpravy.idnes.cz/slovenska-pravice-podepsala-koalicni-smlouvu-vladu-povede-poprve-zena-131-/zahranicni.aspx?c=A100706_173811_zahranicni_abr

šest subjektů, kromě výše zmíněných stran to byly také frakce Obyčejných lidí a Občanské konzervativní strany (OKS). A právě rozdílné, v některých případech až protichůdné, programy jednotlivých stran vedly k prvním sporům v koalici. Podle slovenského politologa Rastislava Tótha „udělala premiérka Radičová chybu, že se neucházela i o post předsedkyně vlastní strany. Kdyby cítila podporu, její výkon i autoritu by to velmi pozdvihlo. V tomto případě stačilo, aby předsedové čtyř stran koalice rozhodovali za jejími zády.“²⁶³ Nejednotnost vládní koalice se projevila v hlasování o navýšení pravomocí záchranného fondu eurozóny, které premiérka Radičová spojila s hlasováním o důvěře vlády. Proti návrhu byli poslanci SaS, OKS a tři členové Obyčejných lidí, a vláda Ivety Radičové tak po necelém roce a půl padla.²⁶⁴ Po pádu vlády zastávala Radičová od listopadu 2011 do dubna 2012 post ministryně obrany. V roce 2012 s koncem svého poslaneckého mandátu Radičová vystoupila z SDKÚ-DS a odešla z politiky.²⁶⁵ Kromě dvou voleb do NR SR kandidovala Iveta Radičová v roce 2009 na post prezidenta. V prvním kole získala Radičová 38,05% hlasů a postoupila tak do druhého kola voleb, ve kterém se ziskem 44,5% podlehla Ivanu Gašparovičovi.²⁶⁶ Kandidaturu Radičové podpořily pravicové strany SDKÚ-DS, SMK, KDH, OKS, SaS a LIGA.²⁶⁷ Na příkladu vlády Ivety Radičové můžeme vyzorovat nejednotnost slovenské pravice, která se na jednu stranu jasně vymezila vůči politice Směru, na stranu druhou její jednotlivé subjekty nedokázaly mezi sebou efektivně spolupracovat a názorové neshody mezi nimi výrazně přispěly k pádu vlády.

Ve výčtu osobností slovenské pravice nemohou chybět čelní představitelé KDH, historicky nejúspěšnější slovenské pravicové strany (viz přílohy č. 1, 2 a 4).²⁶⁸ Prvním z nich

²⁶³ Analýza vlády Ivety Radičovej: Chaos od začiatku do konca. *Správy Pravda* [online]. 2012 [cit. 2018-02-23]. Dostupné z: <https://spravy.pravda.sk/volby/clanok/243941-analyza-vlady-ivety-radicovej-chaos-od-zaciatku-do-konca/>

²⁶⁴ Slovenští poslanci nepodpořili euroval. *E15.cz* [online]. 2011 [cit. 2018-01-02]. Dostupné z: <http://zpravy.e15.cz/zahranicni/politika/slovensti-poslanci-nepodporili-euroval-vlada-radicove-padla-707750>

²⁶⁵ Iveta Radičová: Do politiky išla s ideálmi, odchádzala so slzami v očiach. *Aktuality.sk* [online]. [cit. 2018-02-23]. Dostupné z: <https://www.aktuality.sk/clanok/396165/iveta-radicova-do-politiky-isla-s-idealmi-odchadzala-so-slzami-v-ociach/>

²⁶⁶ *Volby a referendá: Štatistický úrad Slovenskej republiky* [online]. [cit. 2018-02-22]. Dostupné z: <http://volby.statistics.sk/>

²⁶⁷ Hra na spoločného prezidentského kandidáta nefunguje. *Konzervatívny Denník Postoj* [online]. [cit. 2018-02-23]. Dostupné z: <https://www.postoj.sk/30151/hra-na-spolocneho-prezidentskeho-kandidata-nefunguje>

²⁶⁸ Pozoruhodný príbeh KDH: Dokázali to osemkrát, deviaty pokus im nevyšiel. *Aktuality.sk* [online]. 2016 [cit. 2018-02-23]. Dostupné z: <https://www.aktuality.sk/clanok/331155/pozoruhodny-pribeh-kdh-dokazali-to-osemkrat-deviaty-pokus-im-nevysiel/>

je Ján Čarnogurský, bývalý disident, zakladatel KDH a jeho první předseda v letech 1990-2000. Čarnogurský zastával v letech 1989-1990 post místopředsedy federální vlády národního porozumění, v období 1991-1992 pak pozici premiéra slovenské vlády. V první vládě Mikuláše Dzurindy v letech 1998-2002 působil Čarnogurský v pozici ministra spravedlnosti. Ján Čarnogurský společně s Mikulášem Dzurindou představovali dva nejvýznamější slovenské křesťanskodemokratické politiky 90. let 20. století.²⁶⁹

Další osobností slovenské pravice spjatou s KDH je František Mikloško, který však nejprve působil ve VPN. V roce 1989 se Mikloško stal členem Koordinačního výboru VPN, o rok později byl na kandidátce hnutí zvolen do SNR, ve které zastával post premiéra. V roce 1992 Mikloško vstoupil do KDH a po následujících osmnáct let nepřetržitě působil ve slovenském parlamentu. Poprvé Mikloško kandidoval na post prezidenta v roce 2004. V prvním kole voleb skončil se ziskem 6,51% hlasů pátý. Z KDH však v roce 2008 společně s dalšími třemi poslanci vystoupil (z důvodu nesouhlasu se směřováním hnutí a plánovanou účastí KDH ve vládě se Směrem) a založil nový pravicový subjekt Konzervativní demokraté Slovenska (KDS), za který o rok později kandidoval v prezidentských volbách podruhé.²⁷⁰ Mikloško získal 5,42% hlasů a v prvním kole prezidentských voleb skončil na třetím místě.²⁷¹ Před svým vstupem do politiky i během vykonávání svého poslaneckého mandátu se František Mikloško podílel na organizování nejrůznějších akcí a manifestací na podporu náboženských a občanských práv občanů nejen Slovenské republiky a můžeme jej považovat za jednoho z nejvýznamějších představitelů konzervativně-katolického křídla KDH.²⁷²

Stejně jako Béla Bugár tak i Pál Csáky působil v 90. letech 20. století v MKDH. Csáky zastával v letech 1992-1998 funkci předsedy poslaneckého klubu MKDH a místopředsedy hnutí. Předsedou MKDH byl Béla Bugár. Po integraci třech stran maďarské menšiny v SMK v roce 1998 přešel Csáky společně s Bugárem do nově vzniklé strany. Zatímco Bugár zastával post předsedy SMK, Csáky působil v letech 1998-2007 na pozici místopředsedy strany. V roce

²⁶⁹ Zakladatel slovenské KDH Ján Čarnogurský stranu opouští. *Denik.cz* [online]. 2013 [cit. 2018-02-23]. Dostupné z: https://www.denik.cz/ze_sveta/zakladatel-slovenske-kdh-jan-carnogursky-stranu-opousti-20131011.html

²⁷⁰ František Mikloško. *Aktuality.sk* [online]. [cit. 2018-02-23]. Dostupné z: <https://osobnost.aktuality.sk/frantisek-miklosko/>

²⁷¹ *Volby a referendá: Štatistický úrad Slovenskej republiky* [online]. [cit. 2018-02-22]. Dostupné z: <http://volby.statistics.sk/>

²⁷² Příběh - František Mikloško. *Mój príbeh viery* [online]. [cit. 2018-02-26]. Dostupné z: <http://mojpribeh.sk/pribeh/frantisek-miklosko-moj-pribeh-viery/>

2007 byl novým předsedou SMK zvolen Csáky, Bugár dva roky po neúspěšné kandidatuře na předsedu strany SMK opustil a založil nový politický subjekt Most-Híd. Na rozdíl od Bugára Pál Csáky v SMK zůstal, v letech 2007-2010 zastával funkci předsedy strany a ve dvou volebních obdobích působil také jako místopředseda vlády pro lidská práva a menšiny.²⁷³ Zatímco v letech 1990-2014 působil Pál Csáky nepřetržitě v NR SR (respektive v SNR), od roku 2014 zastává post poslance Evropského parlamentu.²⁷⁴

Mezi významné politiky současné slovenské pravice můžeme zařadit také Igora Matoviče, který byl poprvé zvolen do NR SR v roce 2010, přestože kandidoval až na posledním místě kandidátky SaS. Matovič společně s dalšími třemi členy občanského sdružení Obyčejní lidé působil ve vládě Ivety Radičové.²⁷⁵ V roce 2011 byl však Igor Matovič z poslaneckého klubu SaS vyloučen, když na rozdíl od koaličních poslanců hlasoval pro změnu zákona o dvojitěm občanství.²⁷⁶ Podle Richarda Sulíka to však nebyl jediný důvod vyloučení Matoviče z poslaneckého klubu SaS. Předsedovi strany dlouhodobě vadila snaha Igora Matoviče se zviditelnit před televizními kamerami za každou cenu a nedodržování koaliční smlouvy ze strany člena Obyčejných lidí.²⁷⁷ Po vyloučení z poslaneckého klubu založil Igor Matovič vlastní středopravicový politický subjekt nazvaný Obyčejní lidé a nezávislé osobnosti (OĽaNO), ve kterém již od roku 2011 působí na pozici předsedy. V letech 2012 a 2016 byl Igor Matovič zvolen za poslance NR SR. V současné době působí v opozici.²⁷⁸

Kromě výše zmíněných pravicových osobností výrazně ovlivnily formování a vývoj slovenského stranického i politického systému také politici, jež z ideologického hlediska nelze zařadit k pravici. Jedním z nich je Vladimír Mečiar, dlouholetý předseda HZDS a trojnásobný slovenský ministr. Mečiarův způsob vlády rozdělil slovenskou politickou scénu i slovenský národ na dva tábory: na mečiarovský (příznivci politiky Vladimíra Mečiara a jeho koaličních

²⁷³ Pál Csáky. *Aktuality.sk* [online]. [cit. 2018-02-26]. Dostupné z: <https://osobnost.aktuality.sk/pal-csaky/>

²⁷⁴ Poslanci EP. *Európsky parlament* [online]. [cit. 2018-02-26]. Dostupné z: <http://www.europarl.europa.eu/meps/sk/search.html?country=SK>

²⁷⁵ Mgr. Igor Matovič. *Osobnosti.sk* [online]. [cit. 2018-02-26]. Dostupné z: <https://www.osobnosti.sk/osobnost/igor-matovic-2046>

²⁷⁶ SPÁČ, Peter. *Populist political parties in East-Central Europe*. Eds. Havlík, V. a A. Pinková. Brno: Mezinárodní politologický ústav Masarykovy univerzity, 2012, s. 237

²⁷⁷ Igor Matovič: Nahrávka, ktorá usvedčuje Matoviča. *Sulík.sk* [online]. 2011 [cit. 2018-02-26]. Dostupné z: <http://sulik.sk/igor-matovic-nahravka-ktora-usvedcuje-matovica/>

²⁷⁸ Mgr. Igor Matovič. *Osobnosti.sk* [online]. [cit. 2018-02-26]. Dostupné z: <https://www.osobnosti.sk/osobnost/igor-matovic-2046>

partnerů) a antimečiarovský. Mečiarismus-antimečiarismus představoval hlavní konfliktní linii slovenského stranického systému v 90. letech 20. století. Podpora a popularita charismatického vůdce HZDS však na začátku 21. století začala prudce upadat, stejně jako se snižoval koaliční potenciál jeho strany. Dalším významným slovenským politikem je předseda a zakladatel Směru Robert Fico. S výjimkou let 2010-2012 zastává Fico již od roku 2006 post premiéra. Ve své straně ale i v celém slovenském stranickém systému si Robert Fico udržuje silnou pozici, kterou ještě posiluje nejednotnost slovenské pravice a absence stabilně silného pravicového subjektu, který by sociálním demokratům dokázal dlouhodobě čelit. S výjimkou středoprací vlády Ivety Radičové měl Směr a jeho předseda Robert Fico až do podzimních krajských voleb v roce 2017 ve slovenském stranickém systému dominantní postavení. Nečekaný úspěch pravice v krajských volbách se však jeví jako signál možné změny poměrů ve slovenském stranickém systému, ke které by mohlo v následujících letech dojít. K oslabení dominantního postavení Roberta Fica může vést také přítomnost antisystémových stran v NR SR, ať se již jedná o Lidovou stranu – Naše Slovensko či hnutí Sme Rodina.²⁷⁹

4.4 Slovenská pravice u vlády

Budeme-li SNS považovat za pravicovou stranu, a to i přes některé její rysy charakteristické spíše pro krajní pravici, byl v jedenácti ze dvanácti slovenských vlád od roku 1990 přítomný minimálně jeden pravicový subjekt. Jedinou výjimku tvořila druhá vláda Roberta Fica v letech 2012-2016, ve které byla zastoupena jediná strana - levicový Směr. Z tohoto pohledu se nám participace slovenské pravice na vládě může jevit jako úspěšná, snad až téměř nevyhnutelná. Pokud bychom však měli vyjmenovat vlády Slovenské republiky, které tvořily jen subjekty pravicové či středoprací, mohli bychom do této kategorie zařadit pouze druhou vládu Mikuláše Dzurindy v letech 2002-2006 a vládu Ivety Radičové v období 2010-2012 (viz přílohy č. 1, 2 a 4).

Přestože se SNS ze všech pravicových stran a hnutí podílela na vládě Slovenské republiky nejvícekrát (celkem čtyřikrát), pouze v současné třetí vládě Roberta Fica vytváří SNS koalici i s pravicovými subjekty. Ve druhé vládě Vladimíra Mečiara spolupracovala SNS s HZDS, kterou podle Kopečka nelze z ideologického hlediska zařadit do žádné ze stranických

²⁷⁹ LEŠKA, Dušan. Hlavné etapy formovania systému politických strán na Slovensku po roku 1989. *Sociológia*[online]. Bratislava, 2013, 45(1), 71-87 [cit. 2018-02-26]. Dostupné z: <https://www.sav.sk/journals/uploads/03041249Le%C5%A1ka%20-%20OK.pdf>

rodin.²⁸⁰ Ve třetí vládě Vladimíra Mečiara tvořila vládní koalici SNS, HZDS, krajně levicové ZRS a levicová RSS.²⁸¹ V první vládě Roberta Fica se SNS podílela na vládě společně s ĽS-HZDS a levicovým Směrem. SNS tak představovala jediného pravicového koaličního partnera HZDS, zatímco relevantní pravicové subjekty KDH, SMK, DS či DÚ tvořily část tzv. antimečiarovského tábora. V žádné ze čtyř vlád, na které se SNS podílela, nepředstavovala Slovenská národní strana nejsilnější politický subjekt ve vládní koalici (viz přílohy č. 1, 2 a 4).

Volební období 1990-1992 provázely na Slovensku časté konflikty uvnitř jednotlivých stran, včetně těch pravicových. V průběhu dvou let se na Slovensku vystřídal dvě vlády, které tvořily v obou případech stejné politické subjekty VPN, KDH, DS a Maďarská nezávislá iniciativa (MNI) úzce spolupracující s VPN. Po odvolání Vladimíra Mečiara z pozice premiéra a jmenování Jána Čarnogurského předsedou SNR se však částečně změnilo personální složení vlády. Spory uvnitř DS vyústily v odchod dvou jejich poslanců do nově založeného HZDS, odštěpení nacionálně laděného Klepáčova křídla v KDH a vytvoření nového pravicového subjektu SKDH (Slovenského Křesťanskodemokratického hnutí) oslabilo křesťanské demokraty, kteří v parlamentních volbách v roce 1992 získali jen necelých 9% hlasů.²⁸² Problematický byl také vztah mezi KDH a VPN ve vládní koalici. KDH, které kromě dvou křesel ve federální vládě obsadilo také osm křesel (z celkových 23) ve slovenské vládě, se rozcházelo s VPN v názorech na budoucí československé statoprávní uspořádání a ekonomickou reformu. Zpochybnění kompetentnosti ministra vnitra za KDH Antona Andráše ze strany Vladimíra Mečiara, které mělo vrátit post zpět do rukou Mečiara, vztah mezi KDH a VPN ještě zhoršil. Odpor KDH vůči osobě Vladimíra Mečiara se plně projevil během hlasování o odvolání Mečiara z pozice premiéra, ve kterém ministři za KDH hlasovali pro odvolání Vladimíra Mečiara. Novým předsedou SNR se pak stal Ján Čarnogurský z KDH.²⁸³

Jak na první vládě Vladimíra Mečiara, tak na vládě Jána Čarnogurského se podílela také Demokratická strana. DS získala v parlamentních volbách v roce 1990 4,4% hlasů a do SNR se dostala jen díky snížené uzavírací klauzuli. Ideologická nejednotnost strany, kdy se v rámci DS vytvořilo několik názorových proudů – liberální, konzervativní, nacionální, evangelický a další, vedla ke sporům nejen uvnitř strany, ale také ve vládní koalici, ve které se strana „ocitla

²⁸⁰ KOPEČEK, Lubomír. *Politické strany na Slovensku 1989 až 2006*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2007, s. 180

²⁸¹ Tamtéž, s. 234

²⁸² KOPEČEK, Lubomír. *Politické strany na Slovensku 1989 až 2006*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2007, s. 106-107

²⁸³ Tamtéž, s. 307-308

v *postavení doplňkového partnera*“.²⁸⁴ Mezi sjednocující prvky identity DS můžeme na druhou stranu zařadit její silný antikomunistický akcent, důraz na kontinuitu s poválečnou Demokratickou stranou a v roce 1992 také silné profederální směřování. Politický vliv DS však v následujících letech upadal a strana se v parlamentních volbách v letech 1992 a 1994 do slovenského parlamentu ani nedostala. Ve druhé polovině 90. let se DS profilující se jako „*občanská, konzervativní a nekonfesní pravicová strana*“ integrovala společně s Demokratickou unií, KDĽ, SDSS a SZS do Slovenské demokratické koalice.²⁸⁵

Zvýšení uzavírací klauzule pro parlamentní volby v roce 1992 z 3 na 5% společně s vysokou mírou fragmentace slovenské pravice vedly k tomu, že se do SNR dostalo jen pět politických subjektů, ze kterých lze pouze dva označit za pravicové: KDĽ a SNS.²⁸⁶ Zatímco SNS vytvořilo vládní koalici s HZDS (s tichou podporou SDĽ), křesťanští demokraté zůstali během druhé vlády Vladimíra Mečiarova v opozici. Odchod několika poslanců HZDS v čele s Milanem Kňažkem z hnutí, spor mezi HZDS a jejím koaličním partnerem SNS a odvolání Mečiarova z pozice premiéra prezidentem Kováčem vedl k pádu vlády na jaře roku 1994. Přechodnou vládu do parlamentních voleb v roce 1994 utvořily opoziční subjekty: KDĽ, Demokratická unie Slovenska (DEÚS), Národně-demokratická strana (NDS) a SDĽ.²⁸⁷ Premiérem se stal bývalý člen HZDS Jozef Moravčík. Primárním úkolem přechodné vlády, ve které působily také pravicové subjekty KDĽ, DEÚS a NDS, byla příprava nových voleb do NR SR. Vzhledem ke značné názorové nejednotě jednotlivých subjektů přechodné vlády, krátkému období působení a povaze (úkolem vlády bylo „*překlenout období do vzniku další plnohodnotné vlády*“) se pravicovým stranám v Moravčíkově vládě nepodařilo prosadit své záměry.²⁸⁸

Během třetí vlády Vladimíra Mečiarova tvořené vítězným HZDS, SNS a radikálně levicovým ZRS, došlo kromě „*nebývalé polarizace slovenské politiky také k řadě excesů porušujících platný právní řád včetně ústavy. Parlamentní opozice byla odstavena od efektivní kontroly výkonné moci a Mečiarovo HZDS využilo k útokům na opozici různých neférových*

²⁸⁴ KOPEČEK, Lubomír. *Politické strany na Slovensku 1989 až 2006*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2007, s. 365-366

²⁸⁵ Tamtéž, s. 366-377

²⁸⁶ Vývoj volebných pravidel na Slovensku. *Publicistika* [online]. [cit. 2018-02-28]. Dostupné z: <http://www.changenet.sk/?section=forum&x=215239>

²⁸⁷ KOPEČEK, Lubomír. *Politické strany na Slovensku 1989 až 2006*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2007, s. 108

²⁸⁸ Vláda úradníkov je len optický klam. *Správy Pravda* [online]. 2011 [cit. 2018-02-28]. Dostupné z: <https://spravy.pravda.sk/domace/clanok/172213-vlada-uradnikov-je-len-opticky-klam/>

metod. Od diskreditační kampaně státních médií přes zneužití tajné služby k útokům na nepohodlné osoby (včetně únosu syna prezidenta Kováče, což byl způsob nátlaku na jeho odstoupení z funkce) až po změnu volebních pravidel, která silně znevýhodňovala opozici. Slovensko se díky tomu v polovině 90. let 20. století dalo charakterizovat jako hybridní režim na pomezí demokracie a autoritářství.²⁸⁹ A právě jednotlivé kroky vládní koalice, jež se často pohybovaly za hranicí právního a demokratického státu, vedly k integraci slovenské fragmentované pravice. Na podzim roku 1996 se dohodly středopravicové strany DS, Demokratické unie, jež vznikla sloučením Demokratické unie Slovenska s Národně-demokratickou stranou, a KDH na vytvoření politické aliance zvané Modré koalice. Většinu stran antimečiarovské opozice sjednotila také snaha prosadit skrze referendum přímou volbu prezidenta. Neúspěšné referendum záměrně zmařené ministrem vnitra Gustávem Krejčím vyústilo v založení Slovenské demokratické koalice, když se ke stranám Modré koalice přidali ještě sociální demokraté a zelení. Vzhledem ke změně volebního zákona, který značně znevýhodňoval volební koalice, se dohodli předsedové opozičních stran sdružených v SDK na vytvoření jednotné volební strany. Ze stejného důvodu se sloučily tři menší strany maďarské menšiny v politickou stranu SMK. Klíčovou roli v integraci slovenské opoziční pravice hrál pozdější předseda SDK Mikuláš Dzurinda, který se po parlamentních volbách v roce 1998 stal po Jánů Čarnogurském druhým pravicovým premiérem v historii samostatného Slovenska.²⁹⁰

Prioritou první vlády Mikuláše Dzurindy, kterou tvořily strany SDK, SĎĽ, SMK a SOP, byla integrace Slovenské republiky do mezinárodních společenství EU a NATO. V této otázce panoval mezi jednotlivými stranami vládní koalice konsenzus. Co se však týče ekonomické oblasti, nedokázaly často pravicové subjekty KDH a DS dojít ke shodě se svými levicovými koaličními partnery SOP, SĎĽ, SDSS a SZS. S vnitrostranickou krizí se potýkala jak SĎĽ, kterou v roce 1999 opustilo Ficovo křídlo, které se transformovalo v nový politický subjekt Směr, tak SDK. Přestože „podle dohod o SDK se měli její členové vrátit do svých původních stran“, několik ministrů za SDK v čele s premiérem Mikulášem Dzurindou to odmítlo a založilo v roce 2000 pravicovou stranu SDKÚ.²⁹¹ Parlamentní volby v roce 2002 přinesly kromě „oslabení konfliktní linie mečiarismus-antimečiarismus“ také „sestavení po dlouhé

²⁸⁹ KOPEČEK, Lubomír. *Politické strany na Slovensku 1989 až 2006*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2007, s. 109

²⁹⁰ Tamtéž, s. 327-339

²⁹¹ ŠTĚDRŮŇ, Bohumír. *Politika a politický marketing*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2013. Beckova edice ekonomie, s. 195-196

době homogenní vládní koalice, která svou agendu směřovala zejména k sociálně-ekonomickým reformám.“²⁹²

Premiérem středopravicové vlády složené z SDKÚ, KDH, SMK a ANO se stal Mikuláš Dzurinda, jenž byl „jednou z tváří slovenských ekonomických reform.“²⁹³ Druhá vláda Mikuláše Dzurindy dokázala, na rozdíl od té první, prosadit hned několik důležitých ekonomických reform jak v důchodovém, tak i sociálním a zdravotnickém systému. Středopravicová vládní koalice zavedla „rovnou daň, podařilo se jí snížit nezaměstnanost a nastartovat hospodářský růst. Prováděné reformy se však staly předmětem tvrdé kritiky předsedy opozičního Směru Roberta Fica. Uvnitř vládní koalice probíhaly podobně jako v minulém období názorové střety mezi koaličními partnery, od počátku byl patrný ideový konflikt mezi KDH a liberálně orientovanou ANO. V září 2005 vystoupili ministři ANO z vlády na protest proti odvolání jejich předsedy Pavola Ruska z vlády za kauzu se směnkami. V lednu 2006 opustilo vládu KDH kvůli odmítnutí předložení Smlouvy o výhradě svědomí k projednání na vládě ministrem zahraničí Eduardem Kukanem z SDKÚ, ačkoliv to bylo ve vládním programovém prohlášení, a tak se parlamentní strany dohodly na konání předčasných voleb v červnu 2006.“²⁹⁴ Druhá vláda Mikuláše Dzurindy se sice musela potýkat s odchody některých členů ANO a především SDKÚ z vlády.²⁹⁵ Navzdory tomu se však středopravicové vládní koalici podařilo vylepšit obraz Slovenské republiky v zahraničí a dovést zemi v roce 2004 do Evropské unie a Severoatlantické aliance.²⁹⁶

Po parlamentních volbách v roce 2006 se pravicové strany kromě krajně pravicové SNS dostaly do opozice. Zatímco ANO se do NR SR ani nedostalo, KDH, SDKÚ a SMK ve volbách uspěly. Vládní koalici ale vytvořil vítězný Směr s SNS a ĽS–HZDS. Premiérem se stal poprvé Robert Fico, ze šestnácti křesel ve vládě připadlo jedenáct Směru, tři SNS a dvě ĽS–HZDS.²⁹⁷

²⁹² KOPEČEK, Lubomír. *Politické strany na Slovensku 1989 až 2006*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2007, s. 113

²⁹³ Mikuláš Dzurinda opouští slovenskou politiku. Po 12 letech odešel z čela SDKÚ. *Český rozhlas* [online]. 2012 [cit. 2018-03-01]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-svet/mikulas-dzurinda-opousti-slovenskou-politiku-po-12-letech-odesel-z-cela-sdku_201205211554_kbrezovska

²⁹⁴ ŠTĚDRŮŇ, Bohumír. *Politika a politický marketing*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2013. Beckova edice ekonomie, s. 195-196

²⁹⁵ KOPEČEK, Lubomír. *Politické strany na Slovensku 1989 až 2006*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2007, s. 114

²⁹⁶ Slovensko. *Euroskop* [online] [cit. 2018-03-01]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/455/sekce/slovensko/>

²⁹⁷ Prvá Ficova vláda, 2006 – 2010 (Ivan Mikloš). *Univerzita pre moderné Slovensko* [online]. 2012 [cit. 2018-03-01]. Dostupné z: <http://www.upms.sk/prednasky/prepis/6.-prednaska-prva-ficova-vlada-2006-2010-ivan-miklos/>

Během první vlády Roberta Fica došlo k zhoršení vztahu mezi majoritním slovenským obyvatelstvem a etnickými menšinami, zejména tou maďarskou a romskou. Podle Štedroně nesly hlavní zodpovědnost za napjaté slovensko-maďarské vztahy krajně pravicové SNS pod vedením Jána Sloty s SMK, jež se po zvolení nového předsedy Pála Scákyho v roce 2007 zradikalizovala a několikrát vyjádřila požadavek autonomie pro oblast jižního Slovenska.²⁹⁸

Přestože volby do NR SR v roce 2010 vyhrál Směr, k potřebné většině v parlamentu Směru (62 mandátů) a jeho koaličním partnerovi SNS (9 mandátů) chybělo pět poslanců (viz příloha č. 3). Vládu tak složila pravicová koalice SDKÚ, KDĽ, SaS a Most-Híd. Premiérkou se poprvé v historii samostatné Slovenské republiky stala žena – Iveta Radičová a v její vládě nebyl, na rozdíl od všech předchozích vlád, zastoupen žádný bývalý člen KSCĽ.²⁹⁹ Přestože se všechny vládní strany a hnutí hlásily k pravici, vysoký počet zastoupených subjektů ve vládě (kromě výše zmíněných stran a hnutí se do NR SR dostaly na kandidátkách SaS a Most-Híd také dvě menší uskupení OKS a OĽaNO) a rozdílné, v některých případech dokonce protichůdné, názory vedly k vládní krizi. Vláda padla již v říjnu 2011, poté, co ji nebyla v NR SR vyslovena důvěra, a do předčasných voleb na jaře roku 2012 vládla v demisi. Vládu Ivety Radičové, která při svém jmenování deklarovala boj proti korupci, poznačila řada afér v čele s nezákonným odposloucháváním novinářů a kauzou Gorila, ve které bylo prokázáno uplácení politiků a vysokých úředníků finanční skupinou Penta. Přestože se korupce týkala také politiků opozičních stran, největší ztrátu důvěry voličů zaznamenaly vládní strany, zejména SDKÚ.³⁰⁰ Ani ne rok a půl trvající vláda Ivety Radičové byla doposud poslední slovenskou vládou, kterou můžeme označit jako pravicovou.

V letech 2012-2016 sestavil Směr, jako vůbec první strana v historii Slovenské republiky, jednobarevnou vládu, když ve volbách do NR SR v roce 2012 získal 83 mandátů. Během tohoto období působilo hned pět pravicových stran v opozici. Přestože lídři pravicových stran Most-Híd a Sít' před volbami do NR SR v roce 2016 opakovaně odmítali možnost budoucí spolupráce jejich stran s Robertem Ficem, byly to právě strany Most-Híd a Sít', které společně s SNS a Směrem vytvořili třetí vládu Roberta Fica. Sít', která měla svůj volební program

²⁹⁸ ŠTĚDRONĚ, Bohumír. *Politika a politický marketing*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2013. Beckova edice ekonomie, s. 195-196

²⁹⁹ Vo Ficovej vládě je šesť komunistov. *SME Domov* [online]. 2012 [cit. 2018-03-01]. Dostupné z: <https://domov.sme.sk/c/6331841/vo-ficovej-vlade-je-sest-komunistov.html>

³⁰⁰ Analýza vlády Ivety Radičovej: Chaos od začiatku do konca. *Správy Pravda* [online]. 2012 [cit. 2018-03-01]. Dostupné z: <https://spravy.pravda.sk/volby/clanok/243941-analyza-vlady-ivety-radicovej-chaos-od-zaciatku-do-konca/>

postavený zejména na kritice politiky Směru, ztratila svým rozhodnutím jít do vládní koalice se stranou Roberta Fica většinu svých voličů.³⁰¹ Volební preference strany, která vznikla až v roce 2014, se před parlamentními volbami pohybovaly v rozmezí 10-15%. Ve volbách do NR SR v roce 2016 získala Sít' jen 5,6% hlasů, přestože podle některých předvolebních průzkumů se pro stranu Rada Procházky vyslovilo až 12% voličů. Účast v koalici se Směrem vedl až k postupné marginalizaci strany, kterou by na začátku roku 2018 volilo jen necelé procento voličů.³⁰² Strana Sít' nedisponuje v současné době žádným křeslem ve třetí vládě Roberta Fica, zatímco SNS a Most-Híd mají ve vládě shodně po třech křeslech. Přestože nejsilnější postavení ve vládní koalici má Směr, podařilo se pravicovým stranám prosadit některé ze svých návrhů do programového prohlášení vlády.³⁰³

Historickým, podle předvolebních průzkumů také nečekaným, úspěchem pravice se skončily volby do vyšších územních celků na podzim roku 2017. V předchozích čtyřech krajských volbách se slovenské pravici nepodařilo nikdy získat více než 2 křesla županů (z celkového počtu osmi). V dosud posledních volbách do VÚC získala pravicová koalice KDĽ, SaS a OĽaNO podpořená dalšími menšími pravicovými subjekty (OKS, DÚ, NOVA a další) hned pět křesel županů. Vládní Směr, jenž obhajoval vítězství v šesti krajích, ve volbách propadl, když získal pouze dvě křesla županů. V Banskobystrickém správním kraji vystřídal krajně pravicového Mariána Kotlebu na pozici župana nezávislý kandidát Ján Lunter. Zatímco pravicové strany maďarské menšiny Most-Híd a SMK se na koalici do krajských voleb nakonec nedohodly, konzervativně-liberální pravicová koalice KDĽ, SaS a OĽaNO se stala vítězem voleb, ve kterých opoziční pravicové strany porazily vládní koalici SMER-SD, SNS a Most-Híd. Právě účinná spolupráce mezi opozičními pravicovými subjekty se ukázala jako klíčová.³⁰⁴ Na výsledcích posledních parlamentních a zvláště krajských voleb lze vidět oslabení Směru, nejsilnější slovenské strany v posledním desetiletí, a naopak posílení jak liberální SaS, tak konzervativní formace Obyčejných lidí a nezávislých osobností.

³⁰¹ So Smerom áno, so Smerom nie: ako Most, Siet' a SNS menili svoje názory. *Aktuality.sk* [online]. 2016 [cit. 2018-03-01]. Dostupné z: <https://www.aktuality.sk/clanok/321627/so-smerom-ano-so-smerom-nie-ako-most-siet-a-sns-menili-svoje-nazory/>

³⁰² *FOCUS* [online]. [cit. 2018-03-01]. Dostupné z: <http://www.focus-research.sk/?section=show&id=10>

³⁰³ Analýza: Program Ficovej tretej vlády diktuje pravica. *SME Domov* [online]. 2016 [cit. 2018-03-01]. Dostupné z: <https://domov.sme.sk/c/20117472/analyza-program-ficovej-tretej-vlady-diktuje-pravica.html>

³⁰⁴ Vol'by vyhrala pravica, Smer prišiel o štyri kraje a Kotleba ako župan skončil. *Denník N* [online]. 2017 [cit. 2018-03-01]. Dostupné z: <https://dennikn.sk/931509/volby-vyhrala-pravica-smer-prisiel-o-styri-kraje-a-kotleba-ako-zupan-skoncil/>

5 Pedagogická aplikace

Problematiku slovenských pravicových stran po roce 1990, které se tato diplomová práce věnuje, lze využít ve výchovně-vzdělávacím procese. Komplexnost a náročnost zvoleného tématu se jeví jako přiměřená studijním schopnostem a předpokladům studentů čtyřletých gymnázií a vyššího stupně víceletých gymnázií. Z tohoto důvodu je primárním kurikulárním dokumentem pro tuto práci Rámcový vzdělávací program pro gymnázia (RVP G), který v souladu se zákonem č. 561 / 2004 o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání „vymezuje závazný vzdělávací obsah – očekávané výstupy a učivo.“³⁰⁵

5.1 Vzdělávací oblasti a obory

Poznatky obsažené v této práci lze podle RVP G rozdělit do dvou vzdělávacích oblastí Člověk a příroda a Člověk a společnost. Co se týče vzdělávací oblasti Člověk a příroda, veškeré informace v diplomové práci týkající se této oblasti lze zařadit do vzdělávacího oboru Geografie. Tato práce se tak může stát zdrojem informací o obyvatelstvu, socioekonomické situaci či kulturním prostředí Slovenské republiky. Studenti gymnázií, ale i zájemci z řad veřejnosti, zde naleznou údaje o počtu a názvech krajů na Slovensku, státním zřízení či členství Slovenské republiky v mezinárodních organizacích.

Převážná část poznatků obsažených v této diplomové práci náleží do vzdělávací oblasti Člověk a společnost. V rámci vzdělávacího oboru Dějepis se jedná o tématické celky: „Československo v meziválečném období; světová hospodářská krize ve světě i v ČSR; mnichovská krize a její důsledky; druhá světová válka; pád komunistických režimů a jeho důsledky a sjednocující se Evropa.“³⁰⁶ Diplomová práce se zabývá také historickým obdobím Slovenského státu, událostmi 17. listopadu roku 1989, vstupu Slovenské republiky do mezinárodních organizací či demokratizaci slovenské společnosti po roce 1989.

Do vzdělávacího oboru Občanský a společenskovední základ můžeme zařadit poznatky týkající se voleb, volebního systému, stranického systému, politických ideologií, rozdělení politické moci, principu brzd a rovnováh, evropské integrace či mezinárodních organizací. Tato diplomová práce může sloužit jako jeden ze zdrojů informací jak pro studenty gymnázií, tak pro jejich učitele. Mezi očekávanými výstupy Občanského a společenskovedního základu je

³⁰⁵ Rámcový vzdělávací program pro gymnázia. *Národní ústav pro vzdělávání* [online]. Praha: Výzkumný ústav pedagogický v Praze, 2007 [cit. 2018-03-06]. Dostupné z: <http://www.nuv.cz/file/159>

³⁰⁶ Tamtéž

také zastoupena problematika politických a stranických systémů. Podle RVP G student: „objasní podstatu a význam politického pluralismu pro život ve státě; uvede příklady politického extremismu a objasní, v čem spočívá nebezpečí ideologií; rozlišuje složky politického spektra; porovnává přístupy vybraných politických seskupení k řešení různých otázek a problémů každodenního života občanů; vyloží podstatu komunálních a parlamentních voleb; posoudí vliv začlenění státu do Evropské unie na každodenní život občanů.“³⁰⁷ Získané poznatky mohou představovat výchozí informace pro analýzu, diachronní a synchronní komparaci, dedukci, indukci a další myšlenkové operace (například porovnání stranického systému v České a Slovenské republice, existence antisystémových stran v českém a slovenském stranickém systému, pozice politické pravice v jednotlivých historických obdobích v České republice a na Slovensku atd.).

5.2 Klíčové kompetence

RVP G definuje klíčové kompetence jako „soubor vědomostí, dovedností, schopností, postojů a hodnot, které jsou důležité pro osobní rozvoj jedince, jeho aktivní zapojení do společnosti a budoucí uplatnění v životě.“³⁰⁸ Zpracované téma pravicových politických stran na Slovensku po roce 1990 lze využít k rozvoji kompetence k řešení problémů, kompetence komunikativní a kompetence občanské. Diplomová práce obsahuje několik problémů spjatých se slovenským politickým a stranickým systémem, které mohou být ze strany studentů analyzovány. Studenti mohou uvést „klady a zápory jednotlivých řešení, nahlížet problém z různých stran, kriticky interpretovat získané poznatky, vytvářet hypotézy, navrhovat postupné kroky či zvažovat využití různých postupů při řešení problémů.“³⁰⁹ Prostřednictvím porozumění odbornému jazyku textu a efektivní prezentací řešení problémů před svými spolužáky je posilována kompetence komunikativní. Co se týče kompetence občanské, studenti ji mohou rozvíjet „posuzováním událostí a vývojem veřejného života či respektováním různorodosti hodnot, názorů, postojů a schopností ostatních lidí.“³¹⁰

³⁰⁷ Rámcový vzdělávací program pro gymnázia. *Národní ústav pro vzdělávání* [online]. Praha: Výzkumný ústav pedagogický v Praze, 2007 [cit. 2018-03-06]. Dostupné z: <http://www.nuv.cz/file/159>

³⁰⁸ Tamtéž

³⁰⁹ Tamtéž

³¹⁰ Tamtéž

5.3 Průřezová témata

Primárním cílem průřezových témat je „ovlivňovat postoje, hodnotový systém a jednání žáků. Všechna průřezová témata mají v RVP G jednotné zpracování a tvoří povinnou součást vzdělávání. Do vzdělávání ve čtyřletých gymnáziích a na vyšším stupni víceletých gymnázií jsou zařazena průřezová témata: Osobnostní a sociální výchovy; Výchovy k myšlení v evropských a globálních souvislostech; Multikulturní výchovy; Enviromentální výchovy a Mediální výchovy.“³¹¹ Poznatky z této diplomové práce lze využít především v rámci Výchovy k myšlení v evropských a globálních souvislostech a v Multikulturní výchově. Přínos obou průřezových témat k rozvoji osobnosti studenta je ukázán na konkrétní vyučovací jednotce (viz přílohy č. 6 až 10). Pracovní list „Krajně pravicová stranická rodina“ s výkladem vyučujícího a promítáním krátkého videa o fašismu má pomoci studentovi, aby v „oblasti postojů a hodnot uměl aktivně čelit projevům intolerance, xenofobie, diskriminace a rasismu; respektoval skutečnost, že každý člověk pochází z nějakého etnika a ztotožňoval se s názorem, že všechny etnické skupiny jsou rovnocenné a v oblasti vědomostí, dovedností a schopností aby dokázal rozpoznat projevy rasové nesnášlivosti a uměl vysvětlit příčiny xenofobie v minulosti i současnosti.“³¹² Co se týče průřezového tématu Výchovy k myšlení v evropských a globálních souvislostech, daná vyučovací jednotka by měla přispět k tomu, aby student „dokázal přijímat zodpovědnost za sebe a za svět, ve kterém žije; respektoval odlišné názory a pohledy jiných lidí na svět; chápal historickou kontinuitu v evropském a globálním kontextu ve vztahu k vývoji vlastního národa a státu; myslel systémově a hledal souvislosti mezi jevy a procesy; vytvořil si na základě osvojených informací vlastní názor; učil se porozumět odlišnostem či ctěl a rozvíjel duchovní a etické hodnoty, zejména racionalitu, toleranci, sociální spravedlivost a demokracii.“³¹³

5.4 Využití tématu při výuce Občanského a společenskovědního základu

Poznatky získané z této diplomové práce mohou být aplikovány například ve výuce zeměpisu či dějepisu. V prvním případě lze pracovat s údaji o státním zřízení či administrativním dělení Slovenské republiky, v tom druhém s poznatky souvisejícími se sametovou revolucí, ČSFR, rozpadem Československa, vznikem dvou samostatných republik

³¹¹ Rámcový vzdělávací program pro gymnázia. *Národní ústav pro vzdělávání* [online]. Praha: Výzkumný ústav pedagogický v Praze, 2007 [cit. 2018-03-06]. Dostupné z: <http://www.nuv.cz/file/159>

³¹² Tamtéž

³¹³ Tamtéž

či procesem evropské integrace. Největšího využití má téma pravicových politických stran na Slovensku po roce 1990 ve vzdělávacím oboru Občanského a společenskovedního základu.

Vzdělávací obsah Občanského a společenskovedního základu se dělí do šesti tématických celků: Člověk jako jedinec; Člověk ve společnosti; Občan ve státě; Občan a právo; Mezinárodní vztahy, globální svět a Úvod do filozofie a religionistiky.³¹⁴ Téma diplomové práce souvisí se třemi z nich. Co se týče tématického celku Občan a právo, údaje obsažené v podkapitole nazvané „Soudní moc ve Slovenské republice“ mohou sloužit ke komparaci soudní moci v České a Slovenské republice. Studenti mohou srovnávat podmínky, které musí uchazeč splnit v České a Slovenské republice, aby se mohl stát soudcem ústavního soudu.

Diplomová práce se věnuje také procesu evropské integrace a problematice mezinárodních organizací, ať se již jedná o Evropskou unii nebo Severoatlantickou alianci. Tyto poznatky mohou při výuce Občanského a společenskovedního základu vést k prohloubení znalostí a dovedností studentů v učivu, které zahrnuje tématický celek Mezinárodní vztahy, globální svět. Studenti mohou na základě údajů získaných z diplomové práce a vlastních vědomostí například porovnat roli České a Slovenské republiky v Evropské unii či v Severoatlantické alianci; vysvětlit, proč Slovenská republika vstoupila do NATO až o pět let později než Česká republika nebo kriticky zhodnotit přínos jednotlivých vlád České a Slovenské republiky v procesu evropské integrace.

Nejvíce poznatků vzhledem k povaze a zaměření diplomové práce se vztahuje k tématickému celku Občan ve státě. Na základě získaných informací mohou studenti jednotlivé slovenské politické strany a hnutí zařadit do konkrétní stranické rodiny či přiřadit tyto subjekty k určité politické ideologii. Studenti mohou využít získané teoretické poznatky ke komparaci českého a slovenského stranického systému, přičemž mohou hledat shodné a rozdílné rysy obou systémů; zařadit jednotlivé systémy podle konkrétní typologie či posoudit, zda některý z českých či slovenských politických subjektů splňuje, či v minulosti splňoval, charakteristiky tzv. dominantní strany. Diplomová práce se věnuje také tématům existence a politického vlivu antisystémových stran, fenoménu populismu, štěpících linií nebo volební úspěšnosti jednotlivých stran a hnutí. Poznatky týkající se těchto i jiných témat (volební systém, princip brzd a rovnováh či pravomoce jednotlivých složek politické moci) mohou sloužit jako zdroj informací při výuce Občanského a společenskovedního základu.³¹⁵

³¹⁴ Rámcový vzdělávací program pro gymnázia. *Národní ústav pro vzdělávání* [online]. Praha: Výzkumný ústav pedagogický v Praze, 2007 [cit. 2018-03-06]. Dostupné z: <http://www.nuv.cz/file/159>

³¹⁵ Tamtéž

Jeden z možných způsobů využití tématu diplomové práce při výuce Občanského a společenskovedního základu je uveden v přílohách č. 6 – 10. Příprava na hodinu (viz příloha č. 6) je zaměřena na téma politických ideologií a konceptu stranických rodin. Vzhledem k obtížnosti a komplexnosti daného tématu je příprava doporučena pro výuku Občanského a společenskovedního základu ve čtvrtém ročníku gymnázia či střední školy. Příprava na hodinu (o délce 45 minut) obsahuje kromě tématu hodiny, vzdělávacích cílů a použitých metod a forem výuky také požadované pomůcky a technické vybavení. Přílohy č. 7 a 9 obsahují pracovní listy, které na základě přípravy na hodinu (viz příloha č. 6) tvoří součást konkrétní vyučovací jednotky. Pracovní list „Politické ideologie a stranické rodiny“ (viz příloha č. 7) představuje jeden z možných způsobů ověření, zda studenti pochopili učivo politických ideologií a stranických rodin. Na základě získaných poznatků z výkladu vyučujícího (viz příloha č. 6) aplikují studenti své teoretické znalosti při přiřazování vybraných slovenských politických stran a hnutí ke konkrétním politickým ideologiím a stranickým rodinám. Pracovní list „Krajně pravicová stranická rodina“ (viz příloha č. 9) je zaměřen na jedinou stranickou rodinu a nenabízí tak komplexní ověření znalostí jako předchozí pracovní list. Vzhledem k současnému vzestupu krajně pravicových politických stran v Evropě včetně České a Slovenské republiky se však jeví problematika neofašismu jako aktuální.³¹⁶ Přílohy č. 8 a 10 obsahují řešení jednotlivých úkolů v obou pracovních listech.

³¹⁶ Krajní pravice sílí po celé Evropě, kulturní nadvláda levice skončila. *Český rozhlas* [online]. 2016 [cit. 2018-03-15]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/plus/svet/_zprava/krajni-pravice-sili-pocenele-evrope-kulturni-nadvlada-levice-skoncila--1569809

Závěr

Tato diplomová práce se zabývala problematikou slovenských pravicových stran po roce 1990. Prostřednictvím logických a empirických metod byly jak jednotlivé pravicové strany, tak slovenský stranický systém jako celek, podrobeny kritické analýze. Pozornost byla věnována okolnostem vzniku jednotlivých pravicových subjektů, jejich následnému vývoji a zařazení do konkrétní stranické rodiny a ke konkrétní politické ideologii. Hlavním cílem této práce byla analýza politického postavení slovenské pravice v rámci slovenského stranického systému v letech 1990-2017. Tento hlavní cíl byl v mezích stanoveného rozsahu naplněn.

Stejně tak byly naplněny i dílčí cíle práce stanovené v jednotlivých kapitolách. Teoretické poznatky uvedené v první kapitole práce (typologie stranických systémů, koncept stranických rodin a teoretické a metodologické aspekty) byly následně využity při komparaci a klasifikaci stranického systému Slovenské republiky a jednotlivých slovenských politických stran. V rámci druhé kapitoly byl zhodnocen vliv složek politické moci, nastavení volebního systému a relevantních společensko-historických událostí na podobu slovenského stranického systému, přičemž největší pozornost byla věnována pravicovým politickým subjektům. Analýza jednotlivých politických stran a hnutí ve třetí kapitole demonstrovala široké spektrum slovenských politických subjektů zastoupených v Národní radě Slovenské republiky v průběhu zkoumaného období. Ve čtvrté kapitole práce byla kriticky zhodnocena úloha a postavení slovenské politické pravice v jednotlivých volebních obdobích. V rámci páté kapitoly bylo na příkladě pracovních listů a přípravy na hodinu ukázáno jedno z možných využití tématu diplomové práce ve školním prostředí.

Teoretické a metodologické aspekty práce byly představeny v první kapitole. Prostor byl v rámci první kapitoly vyhrazen také významným českým a slovenským autorům zabývajícím se problematikou slovenského stranického systému. Druhá kapitola práce byla věnována jak analýze historicko-politického vývoje Slovenské republiky včetně geneze stranického a volebního systému, tak kritickému rozboru jednotlivých složek slovenské státní moci. Třetí kapitola se zabývala jednotlivými relevantními pravicovými stranami na Slovensku a jejich postavením v rámci slovenského stranického systému, přičemž zvláštní pozornost byla věnována pravicovým stranám a hnutím. Problematice politického postavení a úspěšnosti slovenské pravice byla vyhrazena čtvrtá kapitola této diplomové práce. V rámci čtvrté kapitoly byly analyzovány také jednotlivé politické mládežnické organizace. Prostřednictvím páté kapitoly bylo demonstrováno využití tématu diplomové práce ve výchovně-vzdělávacím procesu v souladu s Rámcově vzdělávacím programem pro gymnázia.

Problematice slovenského stranického systému se ze slovenských autorů věnují například Juraj Marušiak či Rastislav Tóth. Co se týče českých politologů, stranickým systémem Slovenské republiky se zabývá například Lubomír Kopeček či Michal Kubát. Poznatky získané z prací výše zmíněných autorů společně s informacemi z dalších primárních a sekundárních zdrojů byly použity v této diplomové práci. Tato práce je zaměřena na postavení slovenské pravice po roce 1990. Samostatnou diplomovou prací by si zasloužilo zpracování jak slovenské pravice v rámci stranického systému Rakouska-Uherska, tak především analýza postavení slovenských pravicových stran v První Československé republice. Samotná problematika slovenských pravicových stran po roce 1990 je natolik široká a obsáhlá, že tato diplomová práce zdaleka nevyčerpává všechny možnosti jejího zpracování. Úspěšnost a pozice jednotlivých slovenských pravicových stran v komunální politice, členství slovenských pravicových subjektů v evropských politických stranách či participace slovenských pravicových stran a hnutí na správě samosprávných krajů představují jedny z mnoha možností, jak by problematika pravicových stran na Slovensku po roce 1990 mohla být v budoucnu dále zpracována.

Seznam použitých zkratk

ADR	Aliance demokratů Slovenska
ANO	Aliance nového občana
ČSFR	Česká a Slovenská Federativní republika
ČSR	Československá republika
ČSSR	Československá socialistická republika
CDU	Křesťanskodemokratická unie (německá politická strana)
DEÚS	Demokratická unie Slovenska
DS	Demokratická strana
DÚ	Demokratická unie
EP	Evropský parlament
ESWMK	Spoluzití-Maďarské křesťanskodemokratické hnutí (maďarsky: Együttélés Politikai Mozgalom - Magyar Kereszténydemokrata Mozgalom)
EU	Evropská unie
HSD-SMS	Hnutí za samosprávnou demokracii – Společnost pro Moravu a Slezsko
HSLŠ	Hlinkova slovenská lidová strana
HZDS	Hnutí za demokratické Slovensko
KDH	Křesťanskodemokratické hnutí
KDMS	Křesťanskodemokratická mládež Slovenska
KDS	Konzervativní demokraté Slovenska
KSČ	Komunistická strana Československa
KSČS	Komunistická strana Československa
KSS	Komunistická strana Slovenska
KSS–SDĽ	Komunistická strana Slovenska – Slovenská demokratická levice
KSÚ	Křesťanská sociální unie
LS–HZDS	Lidová strana – Hnutí za demokratické Slovensko
LSNS	Lidová strana Naše Slovensko
MK	Maďarská koalice
MKDH	Maďarské křesťanskodemokratické hnutí
ML	Mladí liberálové
MNI	Maďarská nezávislá iniciativa
MOS	Maďarská občanská strana
NATO	Severoatlantická aliance (anglicky: North Atlantic Treaty Organization)

NDS	Národně-demokratická strana
NG	Nová generace
NKÚ	Nejvyšší kontrolní úřad
NOVA	Nová většina
NR SR	Národní rada Slovenské republiky
ODM	Občansko-demokratická mládež
ODS	Občanská demokratická strana (česká politická strana)
ODÚ	Občanská demokratická unie
OECD	Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (anglicky: Organisation for Economic Co-operation and Development)
OF	Občanské fórum
OKS	Občanská konzervativní strana
OľaNO	Obyčejní lidé a nezávislé osobnosti
RSS	Rolnická strana Slovenska
RVP G	Rámcový vzdělávací program pro gymnázia
SaS	Svoboda a Solidarita
SDK	Slovenská demokratická koalice
SDKÚ	Slovenská demokratická a křesťanská unie
SDKÚ-DS	Slovenská demokratická a křesťanská unie – Demokratická strana
SDE	Strana demokratické levice
SDSS	Sociálnědemokratická strana Slovenska
SKDH	Slovenské křesťanskodemokratické hnutí
SKOK	Slovenská občanská koalice
SL FS	Sněmovna lidu Federálního shromáždění
SMER-SD	Směr – sociální demokracie
SMK	Strana maďarské komunity
SN FS	Sněmovna národů Federálního shromáždění
SNR	Slovenská národní rada
SNS	Slovenská národní strana
SOP	Strana občanského porozumění
SP	Strana práce
SSI	Strana svobody
SV	Společná volba
SZS	Strana zelených Slovenska

ÚS	ústavní soud
VN	Via Nova – ICS
VPN	Veřejnost proti násilí
ZDS	Za demokratické Slovensko
ZRS	Sdružení dělníků Slovenska (slovensky: Združenie robotníkov Slovenska)

Prameny a literatura

ARBE, Samuel. *10 kapitol o vývoji a občianskej spoločnosti na Slovensku*. 1. vydání. Bratislava: PDCS, o. z., 2012. ISBN 978-80-89563-07-4. 128 s.

BÍRÓ-NAGY, András, Zora BÚTOROVÁ, Marta GALAZKA, Oľga GYÁRFÁŠOVÁ, Grigorij MESEŽNIKOV, Dániel RÓNA, Peter SPÁČ a Marcin WASZAK. *Alternative Politics? The Rise of New Political Parties in Central Europe*. Bratislava: Inštitút pre verejné otázky, 2013. ISBN 80-89345-37-3. 229 s.

CABADA, Ladislav a Michal KUBÁT. *Úvod do studia politickej vedy*. 2. rozš. a dopl. vyd. Praha: Eurolex Bohemia, 2004. ISBN 80-864-3263-7. 445 s.

ČERMÁK, František. *Jazyk a slovník: vybrané lingvistické studie*. Praha: Karolinum, 2014. ISBN 978-80-246-2660-4. 524 s.

HLOUŠEK, Vít a Lubomír KOPEČEK. *Politické strany: pôvod, ideologie a transformace politických stran v západní a střední Evropě*. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-3192-6. 320 s.

HLOUŠEK, Vít, Lubomír KOPEČEK a Jakub ŠEDO. *Politické systémy*. 1. vydání. Brno: Barrister & Principal, 2011. ISBN 978-80-87474-23-5. 296 s.

KOPEČEK, Lubomír. *Politické strany na Slovensku 1989 až 2006*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2007. Politologická řada. ISBN 978-80-7325-113-0. 627 s.

KOVÁČ, Dušan. *Dějiny Slovenska*. 2. vyd. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2011. Dějiny států. ISBN 978-80-7422-099-9. 422 s.

KUBÁT, Michal. *Politické a ústavní systémy zemí středovýchodní Evropy*. 1. vydání. Praha: Eurolex Bohemia, 2004. ISBN 80-864-3292-0. 432 s.

MESEŽNIKOV, Grigorij, Zora BÚTOROVÁ, Oľga GYÁRFÁŠOVÁ a Miroslav KOLLÁR, ed. *Slovenské voľby '10: Šanca na zmenu*. Bratislava: Inštitút pre verejné otázky, 2011. ISBN 978-80-89345-29-8. 276 s.

MOLNÁR, Zdeněk. *Pokročilé metody vědecké práce*. Zeleneč: Profess Consulting, 2012. Věda pro praxi (Profess Consulting). ISBN 978-80-7259-064-3. 170 s.

ŘÍCHOVÁ, Blanka. *Komparace politických systémů I*. 2. vydání. Praha: Vysoká škola ekonomická, 1999. ISBN 80-707-9994-3. 276 s.

ŘÍCHOVÁ, Blanka. *Přehled moderních politologických teorií*. Vyd. 3. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0742-9. 304 s.

SARTORI, Giovanni. *Strany a stranické systémy: schéma pro analýzu*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2005. Klasikové společenských věd. ISBN 80-732-5062-4. 468 s.

SPÁČ, Peter. Populist political parties in East-Central Europe. Eds. Havlík, V. a A. Pinková. Brno: Mezinárodní politologický ústav Masarykovy univerzity, 2012. ISBN 978-80-210-6105-7. 280 s.

STRMISKA, Maxmilián. *Politické strany moderní Evropy: analýza stranicko-politických systémů*. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-736-7038-0. 727 s.

ŠTEFANČÍK, Radoslav. *Politické mládežnícke organizácie na Slovensku*. Bratislava: IUVENTA, 2010. ISBN 978-80-8072-111-4. 140 s.

ŠTĚDRŇ, Bohumír. *Politika a politický marketing*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2013. Beckova edice ekonomie. ISBN 978-80-7400-448-3. 255 s.

Elektronické zdroje

10 bodov za naše Slovensko: Volebný program politickej strany Kotleba - Ľudová strana Naše Slovensko. *Kotleba - Ľudová strana Naše Slovensko: Odvahou proti systému!* [online]. 2016 [cit. 2018-01-19]. Dostupné z: <http://www.naseslovensko.net/wp-content/uploads/2015/01/Volebn%C3%BD-program-2016.pdf>

14 Komunistická strana Slovenska (KSS) - volebný program. *Nový čas: Nezávislý denník* [online]. [cit. 2018-03-13]. Dostupné z: <https://t4.aimg.sk/magaziny/07zQZ-i8QV2666s6sJ4UrQ~Logo-Komunistickej-strany-Slovenska.jpg?t=LzgwMHg0NTAvc21hcnQ%3D&h=KJwumxZg25bEkhmxKaUg2Q&e=2145916800&v=2>

14. Komunistická strana Slovenska. *Aktualne.sk* [online]. 2016 [cit. 2018-01-13]. Dostupné z: <https://aktualne.centrum.sk/volby-2016/profilu-politickych-stran/kss.html>

90/2001 Z.z. zmena Ústavy Slovenskej republiky. *Nové ASPI* [online]. [cit. 2017-12-08]. Dostupné z: <https://www.noveaspi.sk/products/lawText/1/51131/1/2>

180/2014 Z.z. ZÁKON z 29. mája 2014 o podmienkach výkonu volebného práva a o zmene a doplnení niektorých zákonov. *Nové ASPI* [online]. [cit. 2017-12-14]. Dostupné z: https://www.noveaspi.sk/products/lawText/1/82251/1/2#c_285

303/2001 Z.z. o voľbách do orgánov samosprávnych krajov. *Nové ASPI* [online]. [cit. 2017-12-20]. Dostupné z: <https://www.noveaspi.sk/products/lawText/1/51660/1/2>

346/1990 Zb. o voľbách do orgánov samosprávy obcí. *Nové ASPI* [online]. [cit. 2017-12-20]. Dostupné z: <https://www.noveaspi.sk/products/lawText/1/38699/1/2>

Aby nás volili, musíme byť populárni. Čas pre ženy [online]. [cit. 2018-03-27]. Dostupné z: <https://t1.aimg.sk/magaziny/5DpacxMUSZiqoLRvYQu4jg~Iveta-Radi-ov.jpg?t=L2ZpdC1pbi8xNjAweDkwMA%3D%3D&h=X64J4QVavdngC4JN--LtBg&e=2145916800&v=2>

Ako vyzerajú členské základne politických strán v SR? *Aktuality.sk* [online]. [cit. 2018-02-11]. Dostupné z: <https://www.aktuality.sk/clanok/302504/ako-vyzeraju-clenske-zakladne-politickych-stran-v-sr>

Aký rozkol v strane sprevádzal Slotu?. HN Focus [online]. 2018 [cit. 2018-03-27]. Dostupné z: <https://cloudia.hnonline.sk/r940x530n/ba52e0bafbf72d5f1c08032f592cc849.jpg?default=article>

Analýza: Program Ficovej tretej vlády diktuje pravica. SME Domov [online]. 2016 [cit. 2018-03-01]. Dostupné z: <https://domov.sme.sk/c/20117472/analyza-program-ficovej-tretej-vlady-diktuje-pravica.html>

Analýza vlády Ivety Radičovej: Chaos od začiatku do konca. Správy Pravda [online]. 2012 [cit. 2018-03-01]. Dostupné z: <https://spravy.pravda.sk/volby/clanok/243941-analyza-vlady-ivety-radicovej-chaos-od-zaciatku-do-konca/>

Béla Bugár: Program rozhoduje. *MOST-HÍD* [online]. 2016 [cit. 2018-01-02]. Dostupné z: <http://www.most-hid.sk/sk/bela-bugar-program-rozhoduje>

Béla Bugár: Smer robí z krajiny jednu veľkú poštu. Most-Híd [online]. 2015 [cit. 2018-03-27]. Dostupné z: <http://www.most-hid.sk/sites/most-hid.sk/files/story/1m2a8914copy-kopia2.jpg>

BESPERÁT, Ondřej. Slovenská národní strana. Aktualne.cz [online]. [cit. 2018-03-07]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/slovenska-narodna-strana/r~i:photo:222203/>

Brzdy a rovnováhy. *Iuridictum* [online]. [cit. 2017-12-08]. Dostupné z: https://iuridictum.pecina.cz/w/Brzdy_a_rovnov%C3%A1hy

BUŘILOVÁ, Jana. *Slovenský stranický systém a jeho typologizace* [online]. Brno, 2008 [cit. 2017-12-05]. Dostupné z: https://is.muni.cz/th/65348/fss_m/diplomka_verze_3.1.2009.pdf. Diplomová práce. Masarykova univerzita v Brně. Vedoucí práce Doc. PhDr. Lubomír Kopeček, Ph.D.

Cesta k přímé volbě prezidenta na Slovensku. *Czech-Slovak Political Science Students' Union* [online]. [cit. 2017-12-14]. Dostupné z: <http://cpssu.org/view.php?cislocclanku=2004032001>

Cesta pre Slovensko: Základný program KDĽ. KDĽ [online]. [cit. 2017-12-30]. Dostupné z: http://kdh.sk/wp-content/uploads/2015/03/programCesta_web.pdf

Čarnogurského stránku hromadne lajkujú politici: A ani o tom nevedia!. Nový čas [online]. [cit. 2018-03-27]. Dostupné z: https://t1.aimg.sk/magaziny/-aDaFTWeQc_V0prsWJVbig~J-narnogursk-exminister-spravodlivosti.jpg?t=L2ZpdC1pbi8xNjAweDkwMA%3D%3D&h=sIkq6JNpywnOwhXdOgRm7g&e=2145916800&v=2

Čo je IUVEN? Most-Híd [online]. [cit. 2018-02-14]. Dostupné z: <http://iuven.most-hid.sk/o-nas/>

Druhá hlava. Úrad vlády Slovenskej republiky [online]. 2011 [cit. 2017-12-14]. Dostupné z: <http://archiv.vlada.gov.sk/old.uv/8578/druha-hlava8813.html?menu=1282>

Dzurinda a Mikloš odchádzajú z SDKÚ-DS. Aktuality.sk [online]. [cit. 2018-02-18]. Dostupné z: <https://www.aktuality.sk/clanok/254289/dzurinda-a-miklos-odchadzaju-zo-strany-sdku-ds/>

Fico je fenomén, Bugár večný a aj Dzurinda bol kedysi obľúbený: dvadsať rokov sympatií k politikom. Denník N [online]. [cit. 2018-02-18]. Dostupné z: <https://dennikn.sk/525538/fico-je-fenomen-bugar-vecny-a-aj-dzurinda-bol-kedysi-oblubeny-dvadsat-rokov-sympatii-k-politikom/>

FOCUS [online]. [cit. 2018-03-01]. Dostupné z: <http://www.focus-research.sk/?section=show&id=10>

František Mikloško. Aktuality.sk [online]. [cit. 2018-02-23]. Dostupné z: <https://osobnost.aktuality.sk/frantisek-miklosko>

História NR SR: Národná rada Slovenskej republiky v I. – VI. volebnom období. *Národná rada Slovenskej republiky* [online]. 2017 [cit. 2017-12-07]. Dostupné z: <http://www.nrsr.sk/web/?sid=nrsr/historia>

Historie strany. *Moravané - politická strana* [online]. 2017 [cit. 2017-11-25]. Dostupné z: <http://www.moravane.cz/o-nas/historie-strany>

Historik Jareš o Sametové revoluci: Naplánovaný převrat? Úsměvné. *Deník.cz* [online]. 2014 [cit. 2018-02-08]. Dostupné z: https://www.denik.cz/z_domova/historik-jares-o-sametove-revoluci-naplanovany-prevrat-usmevne-20141112.html

Hlinka a Tiso – slovenští nacionalisté? *Česká televize* [online]. 2008 [cit. 2018-01-08]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/archiv/1457829-hlinka-a-tiso-slovensti-nacionaliste>

Hra na spoločného prezidentského kandidáta nefunguje. Konzervatívny Denník Postoj [online]. [cit. 2018-02-23]. Dostupné z: <https://www.postoj.sk/30151/hra-na-spolocneho-prezidentskeho-kandidata-nefunguje>

HÚSKOVÁ, Alexandra. Voľby v roku 1990 vyhrala Verejnosc' proti násiliu, bodovali aj komunisti. Bratislava 24 [online]. 2016 [cit. 2018-01-26]. Dostupné z: <http://bratislava.dnes24.sk/volby-v-roku-1990-vyhrala-verejnosc-proti-nasilium-bodovali-aj-komunisti-230175>

Ideový základ Novej Generácie. Nová generácia [online]. [cit. 2018-02-16]. Dostupné z: <https://www.novageneracia.sk/o-nas/ideovy-zaklad/>

Igor Matovič: Nahrávka, ktorá usvedčuje Matoviča. Sulik.sk [online]. 2011 [cit. 2018-02-26]. Dostupné z: <http://sulik.sk/igor-matovic-nahravka-ktora-usvedcuje-matovica/>

Ing. Béla Bugár. NašiPolitici.cz [online]. [cit. 2018-02-18]. Dostupné z: <http://www.nasipolitici.cz/cs/politik/2531-bela-bugar>

Iveta Radičová. Aktuality.sk [online]. [cit. 2018-02-22]. Dostupné z: <https://osobnost.aktuality.sk/iveta-radicova/>

Iveta Radičová: Do politiky išla s ideálmi, odchádzala so slzami v očiach. Aktuality.sk [online]. [cit. 2018-02-23]. Dostupné z: <https://www.aktuality.sk/clanok/396165/iveta-radicova-do-politiky-isl-s-idealmi-odchadzala-so-slzami-v-ociach/>

Kam zaradiť Unii pro lidové hnutí (UMP)? *Global Politics* [online]. 2012 [cit. 2017-12-07]. Dostupné z: <http://www.globalpolitics.cz/clanky/ump>

Ján Slota. Aktuality.sk [online]. [cit. 2018-02-18]. Dostupné z: <https://osobnost.aktuality.sk/jan-slota/>

Kauza Gorila po päti letech. Slovenská policie stále tápe. *E15* [online]. 2016 [cit. 2017-11-26]. Dostupné z: <http://zpravy.e15.cz/zahranicni/politika/kauza-gorila-po-peti-letech-slovenska-policie-stale-tape-1326947>

Kde v politike začínal? *HN Focus* [online]. 2017 [cit. 2018-01-02]. Dostupné z: <https://focus.hnonline.sk/politika-s-spolocnost/clanok/1054401-kde-v-politike-zacinal>

KDH schválilo nový program. Zameria sa na najslabších a najchudobnejších. Aktualne.sk [online]. 2016 [cit. 2017-12-30]. Dostupné z: <https://aktualne.centrum.sk/slovensko/politika/startovacie-byty-banka-chudobnych-kdh-schvaluje-novy-program.html>

Kolik poslanců zasedne v Evropském parlamentu po volbách 2014 a odkud budou? *Zpravodajství Evropský parlament* [online]. 2013 [cit. 2017-12-19]. Dostupné z: <http://www.europarl.europa.eu/news/cs/headlines/eu-affairs/20130214STO05853/kolik-poslancu-zasedne-v-evropskem-parlamentu-po-volbach-2014-a-odkud-budou>

Konec jedné éry: Mečiarova HZDS zanikla. *Česká televize* [online]. 2014 [cit. 2018-01-13]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/svet/1054188-konec-jedne-ery-meciarova-hzds-zanikla>

Konec pravice na Slovensku. Na sjezd SDKÚ nepřijela třetina vedení. *Česká televize* [online]. 2014 [cit. 2017-11-26]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/svet/1015069-konec-pravice-na-slovensku-na-sjezd-sdku-neprijela-tretina-vedeni>

KOPEČEK, Lubomír. Budoucnost slovenské křesťanské demokracie. *Středoevropské politické studie*[online]. Brno: Mezinárodní politologický ústav, 2000, 2(1) [cit. 2018-02-08]. ISSN 1212-7817. Dostupné z: <https://journals.muni.cz/cepsr/article/view/3814/5472>

KOPEČEK, Lubomír. Slovenská demokratická koalice - vznik, geneze a charakteristika. *Středoevropské politické studie* [online]. Brno: Mezinárodní politologický ústav, 1999, 6(3) [cit. 2017-12-30]. ISSN 1211-3247. Dostupné z: <http://www.politologickycasopis.cz/userfiles/file/1999/3/1999-3-2-Kope%C3%BCek-Slovensk%E2%80%A0%20demokratick%E2%80%A0%20koalice%20vznik,%20geneze%20a%20charakteristika.pdf>

Kotlebova župa zaostáva. Má najhoršie hospodárenie zo všetkých, ukázala analýza. Finweb [online]. [cit. 2018-03-27]. Dostupné z: <https://cloudia.hnonline.sk/r740x/ccba3dda278212daee7bd8eb841a1cd9.jpg>

Krajní pravice sílí po celé Evropě, kulturní nadvláda levice skončila. Český rozhlas [online]. 2016 [cit. 2018-03-15]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/plus/svet/_zprava/krajni-pravice-sili-pocele-evrope-kulturni-nadvlada-levice-skoncila--1569809

Krajské volby na Slovensku. Vládní Smer propadl, Kotleba jako župan končí. Český rozhlas [online]. [cit. 2018-02-10]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-svet/krajske-volby-na-slovensku-vladni-smer-propadl-kotleba-jako-zupan-konci_1711050630_mos

Křesťanskodemokratická mládež Slovenska [online]. 2018 [cit. 2018-02-11]. Dostupné z: <http://kdms.sk/>

LEŠKA, Dušan. Hlavné etapy formovania systému politických strán na Slovensku po roku 1989. Sociológia[online]. Bratislava, 2013, 45(1), 71-87 [cit. 2018-02-26]. Dostupné z: <https://www.sav.sk/journals/uploads/03041249Le%C5%A1ka%20-%20OK.pdf>

Logá našich politických strán 2016. *Denník N* [online]. 2016 [cit. 2018-03-07]. Dostupné z: https://a-static.projektn.sk/2016/01/yc_mkp_logo13.png

Logo SaS. *Sloboda a Solidarita* [online]. 2014 [cit. 2018-03-07]. Dostupné z: <http://www.sas.sk/file/70/logo.jpg>

Mapa podielu platných hlasov pre stranu KDĽ v percentách v parlamentných voľbách 5. marca 2016 na Slovensku. *Wikimedia Commons* [online]. 2017 [cit. 2018-03-27]. Dostupné z: https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/6/66/Results_Slovak_parliament_elections_2016_KDH.png

Mapa podielu platných hlasov pre stranu ĽSNS v percentách v parlamentných voľbách 5. marca 2016 na Slovensku. *Wikimedia Commons* [online]. 2017 [cit. 2018-03-27]. Dostupné z: https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/5/53/Results_Slovak_parliament_elections_2016_LSNS.png

Mapa podielu platných hlasov pre stranu Most-Híd v percentách v parlamentných voľbách 5. marca 2016 na Slovensku. *Wikimedia Commons* [online]. 2017 [cit. 2018-03-27]. Dostupné z: https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/c/c9/Results_Slovak_parliament_elections_2016_MostHid.png

Mapa podielu platných hlasov pre stranu OĽaNO-NOVA v percentách v parlamentných voľbách 5. marca 2016 na Slovensku. *Wikimedia Commons* [online]. 2017 [cit. 2018-03-27]. Dostupné z: https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/b/b9/Results_Slovak_parliament_elections_2016_OLANONNOVA.png

Mapa podielu platných hlasov pre stranu Siet'v percentách v parlamentných voľbách 5. marca 2016 na Slovensku. *Wikimedia Commons* [online]. 2017 [cit. 2018-03-27]. Dostupné z: https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/6/6c/Results_Slovak_parliament_elections_2016_Siet.png

Mapa podielu platných hlasov pre stranu Sloboda a Solidarita v percentách v parlamentných voľbách 5. marca 2016 na Slovensku. *Wikimedia Commons* [online]. 2017 [cit. 2018-03-27]. Dostupné z: https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/4/4e/Results_Slovak_parliament_elections_2016_SaS.png

Mapa podielu platných hlasov pre stranu SNSv percentách v parlamentných voľbách 5. marca 2016 na Slovensku. *Wikimedia Commons* [online]. 2017 [cit. 2018-03-27]. Dostupné z: https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/7/76/Results_Slovak_parliament_elections_2016_SNS.png

M. Duverger, zakladateľ politickej teórie. *Listy: Dvuměsíčník pro kulturu a dialog* [online]. 2011 [cit. 2017-12-06]. Dostupné z: <http://www.listy.cz/archiv.php?cislo=151&clanek=011543>

Mečiarova HZDS po 22 letech skončila. Zánik byl nevyhnutelný, říká komentátor. *Český rozhlas* [online]. 2014 [cit. 2017-11-25]. Dostupné z: <https://www.irozhlas.cz/node/5906981>

Mečiar posedlý mocí: Zprvu společný stát, posléze rozbití federace. *Česká televize* [online]. 2012 [cit. 2017-11-25]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/svet/1155986-meciar-posedly-moci-zprvu-spolecny-stat-posleze-rozbiti-federace>

Medzinárodné organizácie a Slovensko. *EuroEkonom* [online]. 2016 [cit. 2017-11-26]. Dostupné z: <http://www.euroekonom.sk/medzinarodne-organizacie-a-slovensko/>

Mgr. Igor Matovič. *Osobnosti.sk* [online]. [cit. 2018-02-26]. Dostupné z: <https://www.osobnosti.sk/osobnost/igor-matovic-2046>

Mikuláš Dzurinda. *Aktuality.sk* [online]. [cit. 2018-02-18]. Dostupné z: <https://osobnost.aktuality.sk/mikulas-dzurinda>

Mikuláš Dzurinda opouští slovenskou politiku. Po 12 letech odešel z čela SDKÚ. Český rozhlas [online]. 2012 [cit. 2018-03-01]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-svet/mikulas-dzurinda-opousti-slovenskou-politiku-po-12-letech-odesel-z-cela-sdku_201205211554_kbrezovska

Mikuláš Dzurinda: Slovensko je stále čiernou dierou Európy. Týždeň [online]. 2018 [cit. 2018-03-27]. Dostupné z: <https://www.tyzden.sk/data/tmp/9c530e1-1250x1250xintelligent--85/1522174593-66c0f36a0ae194cbb1b314c728afff38.jpg>

Milan Kňazko. Aktuality.sk [online]. [cit. 2018-02-17]. Dostupné z: <https://osobnost.aktuality.sk/milan-knazko/>

Milan Kňazko (70) aneb Příběh slovenské porevoluční politiky. Forum 24 [online]. [cit. 2018-02-17]. Dostupné z: <http://forum24.cz/milan-knazko-70-aneb-pribeh-slovenske-porevolucni-politiky/#>

Mládežníci opúšťajú SDKÚ, sú nespokojní s Pavlom Frešom. WebNoviny [online]. [cit. 2018-02-16]. Dostupné z: <https://www.webnoviny.sk/mladeznici-opustaju-sdku-su-nespokojni-s-pavlom-fresom>

Mládež SNS sa zaoberá rómskou problematikou. WebNoviny [online]. [cit. 2018-02-14]. Dostupné z: <https://www.webnoviny.sk/mladez-sns-sa-zaobera-romskou-problematikou/>

Most-Híd [online]. [cit. 2018-02-14]. Dostupné z: <http://www.most-hid.sk>

Najstaršia politická strana na Slovensku oslavuje 142 rokov. *Teraz Slovensko* [online]. 2013 [cit. 2018-01-08]. Dostupné z: <http://www.teraz.sk/slovensko/sns-slovensko-vznik-historia/48395-clanok.html>

Německá média mají slovenského „liberála“ Sulíka za protievropského populistu. Svobodné fórum [online]. [cit. 2018-03-27]. Dostupné z: <http://forum24.cz/wp-content/uploads/2016/03/sulik-1024x637.jpg>

Nové logo strany. *Most-Híd* [online]. 2014 [cit. 2018-03-07]. Dostupné z: <http://www.most-hid.sk/sites/most-hid.sk/files/story/new-logofinal.JPG>

Nový november: Akčný programový dokument KDĽH [online]. [cit. 2017-12-30]. Dostupné z: <http://novynovember.sk/>

Občianska vízia: Most-Híd [online]. [cit. 2018-01-19]. Dostupné z: <http://obcianskavizia.sk/>

Obnovená činnosť SP-NS!. *Blog SP: .. informácie, ktoré potrebujete* [online]. 2009 [cit. 2018-01-19]. Dostupné z: <https://pospolitost.wordpress.com/2009/03/11/obnoven%C3%A1-cinnosť-sp-ns/>

Obyčajní ľudia a nezávislé osobnosti (OLaNO). *Tlacovasprava.sk* [online]. [cit. 2018-03-07]. Dostupné z: https://tlacovespravy.files.wordpress.com/2012/01/obycajni-ludia-olano_logo-png1.png

Organizace a průběh voleb do PS. *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky* [online]. Praha [cit. 2017-12-19]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/hp.sqw?k=300>

PALOVSKÝ, Tomáš. Postavení Národní rady Slovenské Republiky v politickém systému Slovenska. *Středoevropské politické studie – Central European Political Studies Review* [online]. 2013, 5.(1) [cit. 2018-01-25]. ISSN 1212-7817. Dostupné z: <https://journals.muni.cz/cepsr/article/view/3935/5332>

Pál Csáky. *Aktuality.sk* [online]. [cit. 2018-02-26]. Dostupné z: <https://osobnost.aktuality.sk/pal-csaky/>

Parlamentné voľby 1990 na Slovensku. Výsledky volieb [online]. [cit. 2017-12-27]. Dostupné z: <https://www.vysledkyvolieb.sk/parlamentne-volby/1990/vysledky>

Party systems. *Нов български университет* [online]. [cit. 2017-12-07]. Dostupné z: https://e-edu.nbu.bg/pluginfile.php/555539/mod_resource/content/1/9-Party%20systems.pdf

Piata hlava. *Úrad vlády Slovenskej republiky* [online]. 2011 [cit. 2017-11-27]. Dostupné z: <http://archiv.vlada.gov.sk/old.uv/8581/piata-hlava.html>

Politické strany - Původ, ideologie a transformace politických stran v západní a střední Evropě. *Levné učebnice* [online]. [cit. 2018-02-07]. Dostupné z: <https://www.levneucebnice.cz/p/politicke-strany-puvod-ideologie-a-transformace-politickyh-stran-v-zapadni-a-stredni-evrope/>

Politické strany sa predstavujú:: Strana Most-Híd. *Teraz Slovensko* [online]. 2016 [cit. 2018-01-02]. Dostupné z: <http://www.teraz.sk/slovensko/politicke-strany-profil-most-hid/183966-clanok.html>

Poprvé v historii volí prezidenta občané, cesta k přímé volbě ale byla složitá. *Český rozhlas* [online]. 2013 [cit. 2018-02-07]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/poprv%C3%A9-v-historii-voli-prezidenta-obcane-cesta-k-prime-volbe-ale-byla-slozita_201301111906_mkaspar

Poslanci EP. Európsky parlament [online]. [cit. 2018-02-26]. Dostupné z: <http://www.europarl.europa.eu/meps/sk/search.html?country=SK>

Poslanci môžu hlasovať o tom, či Igor Matovič skončí v parlamente. *Aktuality.sk* [online]. [cit. 2018-03-27]. Dostupné z: https://t4.aimg.sk/magaziny/xsLXKLeZRI_5v9H3FRUfSw.1280~Igor-Matovi.jpg?t=LzE2MHg2MzoxMTk0eDY0NC84MDB4NDUwL3NtYXJ0&h=Sjwy7iciAm57P1liiPxgVg&e=2145916800&v=4

Posledný snem VPN. Dávny politický rozkol stále doznieva. *Žurnál Pravda* [online]. 2016 [cit. 2017-11-25]. Dostupné z: <https://zurnal.pravda.sk/neznama-historia/clanok/385098-posledny-snem-vpn-davny-politicky-rozkol-stale-doznieva/>

Po Sobotkovi padne i Fico? Slovenská sociálna demokracia rieši volebné príšvih. *EuroZprávy.cz* [online]. 2017 [cit. 2018-01-12]. Dostupné z: <http://zahranicni.eurozpravy.cz/eu/206382-po-sobotkovi-padne-i-fico-slovenska-socialni-demokracie-resi-volebni-prusvih/>

Pozoruhodný príbeh KDH: Dokázali to osemkrát, deviaty pokus im nevyšiel. *Aktuality.sk* [online]. 2016 [cit. 2018-02-23]. Dostupné z: <https://www.aktuality.sk/clanok/331155/pozoruhodny-pribeh-kdh-dokazali-to-osemkrat-deviaty-pokus-im-nevysiel/>

Prečo má v názve hnutie a nie stranu? 25 rokov od vzniku KDH. *Denník N* [online]. 2015 [cit. 2017-12-30]. Dostupné z: <https://dennikn.sk/51550/kdh-vzniklo-s-revoluciou-pred-25-rokmi/>
Prečo súd zakázal Kotlebovu Slovenskú pospolitosť?. *Teraz.sk* [online]. 2016 [cit. 2018-03-23]. Dostupné z: <http://www.teraz.sk/slovensko/sud-zakazal-kotlebovu-slovensku-pospolit/186579-clanok.html>

Predsedom KDH sa stal Hlina, nového šéfa má aj SMK. *Denník N* [online]. [cit. 2017-12-30]. Dostupné z: <https://dennikn.sk/484037/hlina-predseda-kdh-novy-sef-smk/>

Prehľad výsledkov prezidentských volieb od roku 1993. *TERAZ Slovensko* [online]. 2014 [cit. 2017-12-14]. Dostupné z: <http://www.teraz.sk/slovensko/prehľad-vysledky-prezidentske-volby/75255-clanok.html>

PRIORITY PROGRAMU STRANY SMER - SD PRE ROKY 2016 - 2020. *Smer - sociálna demokracia* [online]. [cit. 2018-01-12]. Dostupné z: <http://strana-smer.sk/priority-programu-strany-smer-sd-pre-roky-2016-2020-0>

Príbeh - František Mikloško. Môj príbeh viery [online]. [cit. 2018-02-26]. Dostupné z: <http://mojpribeh.sk/pribeh/frantisek-miklosko-moj-pribeh-viery/>

Profil SNS. *Slovenská národná strana* [online]. 2017 [cit. 2018-01-08]. Dostupné z: <http://www.sns.sk/o-nas/profil/>

Profil strany Sloboda a Solidarita (SaS). *Teraz.sk* [online]. 2016 [cit. 2018-01-03]. Dostupné z: <http://www.teraz.sk/slovensko/profil-strany-sloboda-a-solidarita-sas/130662-clanok.html>
z: <https://www.muni.cz/lide/22928-lubomir-kopecek/zivotopis>

Program za ľudské a rozumné Slovensko. *OBYČAJNÍ LUDIA* [online]. 2017 [cit. 2018-01-03]. Dostupné z: http://www.obycajniludia.sk/wp-content/uploads/2016/03/PROGRAM_OLANO_bez_orezek_B.pdf

Prvá Ficova vláda, 2006 – 2010 (Ivan Mikloš). Univerzita pre moderné Slovensko [online]. 2012 [cit. 2018-03-01]. Dostupné z: <http://www.upms.sk/prednasky/prepis/6.-prednaska-prva-ficova-vlada-2006-2010-ivan-miklos/>

Prvá hlava. *Úrad vlády Slovenskej republiky* [online]. 2011 [cit. 2017-12-08]. Dostupné z: <http://archiv.vlada.gov.sk/old.uv/8577/prva-hlavaaf32.html?menu=1281>

Rámcový vzdelávací program pro gymnázia. Národní ústav pro vzdělávání [online]. Praha: Výzkumný ústav pedagogický v Praze, 2007 [cit. 2018-03-06]. Dostupné z: <http://www.nuv.cz/file/159>

Register of Political Parties and Political Movements. *Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky* [online]. [cit. 2017-12-07]. Dostupné z: <http://www.ives.sk/registre/zoznamps.do?action=azzu>

Richard Sulík: Trochu štatistiky k našim poslancom. *Europské noviny* [online]. [cit. 2018-02-18]. Dostupné z: <https://europskenoviny.sk/2016/11/28/richard-sulik-trochu-statistiky-nasim-poslancom/>

Richard Sulík – Životopis. *Eurovolby 2014: Volby do Európskeho parlamentu 2014 budú tentoraz iné* [online]. [cit. 2018-02-16]. Dostupné z: <http://www.eurovolby2014.sk/kandidatna-europoslancov/richard-sulik-zivotopis/>

Rok 1993: Samostatné Slovensko si zvolilo svojho prezidenta. *Vtedy.sk* [online]. 2015 [cit. 2017-11-30]. Dostupné z: <https://www.vtedy.sk/volby-prezident-sr>

Rozpad za šest měsíců.: Jak politici v roce 1992 expresně domluvili rozdělení federace. *Český rozhlas* [online]. 2017 [cit. 2017-11-25]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/veda-technologie/historie/rozpad-za-sest-mesicu-jak-politici-v-roce-1992-expresne-domluvili-rozpad_1707170830_ace

Siedma hlava. *Úrad vlády Slovenskej republiky* [online]. 2011 [cit. 2017-12-08]. Dostupné z: <http://archiv.vlada.gov.sk/old.uv/8583/siedma-hlava.html>

Skutočným víťazom je KDH, po Smere je druhé najsilnejšie, SaS je hlboko za nimi. *Denník N* [online]. [cit. 2017-12-30]. Dostupné z: <https://dennikn.sk/932179/skutocnym-vitazom-je-kdh-po-smere-je-druhe-najsilnejsie-sas-je-hlboko-za-nimi/>

Sloboda možno, solidarita menej. Je SaS ešte liberálna strana? *Aktualne.sk* [online]. 2015 [cit. 2018-01-03]. Dostupné z: <https://aktualne.centrum.sk/sloboda-mozno-solidarita-menej-je-sas-este-liberalna-strana/slovensko/politika/>

Slováci do parlamentu dostali i krajní pravici. Kdo je Marian Kotleba a kdo jeho voliči?. *Česká televize* [online]. 2016 [cit. 2018-03-23]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/svet/1716625-slovaci-do-parlamentu-dostali-i-krajni-pravici-kdo-je-marian-kotleba-a-kdo-jeho-volici>

Slovenská Gorila. Korupčně-zpravodajská aféra slovenské politiky. *Český rozhlas* [online]. 2012 [cit. 2017-11-26]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/cro6/stop/_zprava/1018130

Slovenská obdoba OF - hnutí Veřejnost proti násilí. *Česká televize* [online]. 2009 [cit. 2018-01-13]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/ct24/svet/1372391-slovenska-obdoba-hnuti-verejnost-proti-nasili>

Slovenská policie vyřešila mafiánské vraždy z 90. let. *Česká televize* [online]. 2013 [cit. 2017-11-25]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/svet/1086183-slovenska-policie-vyresila-mafianske-vrazdy-z-90-let>

Slovenská pravice je v rozkladu. Ničí ji vlastní spory a nejednotnost. *Český rozhlas* [online]. 2013 [cit. 2017-11-26]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-svet/slovenska-pravice-je-v-rozkladu-nici-ji-vlastni-spory-a-nejednotnost_201304221808_kpracharova

Slovenská pravice podepsala koaliční smlouvu, vládu povede poprvé žena. *iDnes* [online]. [cit. 2018-02-22]. Dostupné z: https://zpravy.idnes.cz/slovenska-pravice-podepsala-koalicni-smlouvu-vladu-povede-poprve-zena-131/zahranicni.aspx?c=A100706_173811_zahranicni_abr

Slovenské volby vyhrál Fico, väčšinu ale získala opozice. iDnes [online]. [cit. 2017-12-27]. Dostupné z: https://zpravy.idnes.cz/slovenske-volby-vyhral-fico-vetsinu-ale-ziskala-opozice-meciar-po-letech-konci-19w-/zahranicni.aspx?c=A100612_215935_zahranicni_aha

Slovensko. *Euroskop* [online]. 2018 [cit. 2017-11-26]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/455/sekce/slovensko/>

Slovenští poslanci nepodpořili euroval, vláda Radičové padla. *E15.cz* [online]. 2011 [cit. 2018-01-02]. Dostupné z: <http://zpravy.e15.cz/zahranicni/politika/slovensti-poslanci-nepodporili-euroval-vlada-radicove-padla-707750>

Smer-SD pozve do vlády SNS a ĽS-HZDS. Správy Pravda [online]. 2006 [cit. 2018-02-22]. Dostupné z: <https://spravy.pravda.sk/domace/clanok/151040-smer-sd-pozve-do-vlady-sns-a-ls-hzds/>

SMER – sociálna demokracia. *TV Noviny.sk* [online]. [cit. 2018-03-13]. Dostupné z: http://static.cdn.markiza.sk/media/a501/image/file/21/0174/O6ZJ.16_smer_sd_jpg.jpg

SMK už nie je Strana maďarskej koalície. Po novom je to Strana maďarskej komunity. Aktualne.sk [online]. 2012 [cit. 2018-03-07]. Dostupné z: <https://aktualne.centrum.sk/smk-uz-nie-je-strana-madarskej-koalicie-po-novom-je-to-strana-madarskej-komunity/slovensko/politika/>

Sociológ o poklese Smeru: Nemusí to byť definitívne a fatálne. *Denník N* [online]. 2016 [cit. 2017-11-26]. Dostupné z: <https://dennikn.sk/494202/sociolog-poklese-smeru-nemusi-byt-definitivne-fatalne/>

So Smerom áno, so Smerom nie: ako Most, Sieť a SNS menili svoje názory. Aktuality.sk [online]. 2016 [cit. 2018-03-01]. Dostupné z: <https://www.aktuality.sk/clanok/321627/so-smerom-ano-so-smerom-nie-ako-most-siet-a-sns-menili-svoje-nazory/>

Spoločná vôľa: Volebný program Strany maďarskej komunity. *Strana maďarskej komunity* [online]. [cit. 2018-01-02]. Dostupné z: <https://drive.google.com/file/d/0B-uFWu08PUj0bUI2NDFjSHI4cUk/view>

Stranické systémy. *Institut politického marketingu* [online]. 2017 [cit. 2017-12-05]. Dostupné z: <http://politickymarketing.com/glossary/stranicke-systemy>

Svobodní a Zelení ve sněmovně? Vyzkoušejte si, co udělá posun pětiprocentní hranice. *Český rozhlas* [online]. 2017 [cit. 2017-12-19]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/volby/svobodni-a-zeleni-ve-snemovne-vyzkousejte-si-co-udela-posun-petiprocentni_1709271045_zlo

Systém dvou a půl strany. *Institut politického marketingu* [online]. 2017 [cit. 2017-12-06]. Dostupné z: <http://politickymarketing.com/glossary/system-dvou-a-pul-strany>

Šiesta hlava. *Úrad vlády Slovenskej republiky* [online]. 2011 [cit. 2017-11-27]. Dostupné z: <http://archiv.vlada.gov.sk/old.uv/8582/siesta-hlava.html>

Štátna moc. NAS - Politológia [online]. 2011 [cit. 2018-03-23]. Dostupné z: <https://naska.webnode.sk/statna-moc/>

Takovou porážku Smer nezažil. Nemůže předstírat, že jde o náhodu, říká šéfredaktor Denníku N. *Český rozhlas* [online]. 2017 [cit. 2017-11-26]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-svet/takovou-porazku-smer-nezazil-nemuze-predstirat-ze-jde-o-nahodu-rika-sefredaktor_1711051142_ako

Turnout. *European Parliament* [online]. [cit. 2018-03-08]. Dostupné z: <http://www.europarl.europa.eu/elections2014-results/en/turnout.html>

Ústava Slovenskej republiky a jej dvadsatpet rokov (1992-2017). *Národná rada Slovenskej republiky* [online]. Bratislava: Kancelária Národnej rady Slovenskej republiky, 2017 [cit. 2017-11-25]. Dostupné z: https://www.nrsr.sk/web/Static/sk-SK/NRSR/Doc/publikacie-ine_Ustava_SR_1992_2017.pdf

Ústavný zákon č. 460/1992 Zb.: Ústava Slovenskej republiky. *Zákony pre ľudí* [online]. [cit. 2017-11-25]. Dostupné z: <http://www.zakonypreludi.sk/zz/1992-460>

V čom spočíva rozdiel medzi Mostom a SMK?. *Madari.sk* [online]. 2013 [cit. 2018-03-31]. Dostupné z: <http://madari.sk/otazky-a-odpovede/domaca-politika/v-com-spociva-rozdiel-medzi-mostom-a-smk>

Via Nova ICS- Mládežnícka organizácia „Via Nova ICS“. SME blog [online]. [cit. 2018-02-16]. Dostupné z: <https://kulmon.blog.sme.sk/c/372856/via-nova-ics-mladeznicka-organizacia-via-nova-ics.html>

Větší podpora NATO, ale i EU. *Hospodářské noviny* [online]. 1998 [cit. 2018-01-02]. Dostupné z: <http://archiv.ihned.cz/c1-951516-vetsi-podpora-nato-ale-i-eu>

Vláda úradníkov je len optický klam. Správy Pravda [online]. 2011 [cit. 2018-02-28]. Dostupné z: <https://spravy.pravda.sk/domace/clanok/172213-vlada-uradnikov-je-len-opticky-klam/>

VODIČKA, Karel. *Příčiny rozdělení Československa: analýza po 10 letech* [online]. [cit. 2017-11-25]. Dostupné z: <http://www.vodicka.net/historcas2.pdf>

Vo Ficovej vláde je šesť komunistov. SME Domov [online]. 2012 [cit. 2018-03-01]. Dostupné z: <https://domov.sme.sk/c/6331841/vo-ficovej-vlade-je-sest-komunistov.html>

Volby.cz [online]. Český statistický úřad, 2018 [cit. 2018-02-09]. Dostupné z: <https://volby.cz/>

Volby do Evropského parlamentu. Euroskop: Věcně o Evropě [online]. [cit. 2018-02-07]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/632/sekce/volby-do-evropskeho-parlamentu/>

Volby na Slovensku se ztrátou vyhrál Ficův Smer. Do parlamentu jde i radikál Kotleba. *Česká televize*[online]. 2016 [cit. 2018-01-13]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/svet/1715854-volby-na-slovensku-se-ztratou-vyhral-ficuv-smer-do-parlamentu-jde-i-radikal-kotleba>

Volební místnosti na Slovensku se uzavřely. Hlasy voličů se budou sčítat během noci na neděli. *Český rozhlas* [online]. 2017 [cit. 2017-12-20]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-svet/volebni-mistnosti-na-slovensku-se-uzavrely-vysledky-se-ocekavaji-v-noci-na_1711042200_pla

Volebný program: Parlamentné voľby 2016: aby sa doma oplátilo žiť, pracovať a podnikateľ. *Sloboda a Solidarita* [online]. 2015 [cit.2018-01-03]. Dostupné z: http://www.sas.sk/program/file/4330/SaS_volebny_program.pdf

Voľby 2016: KDH. *V zdravotníctve* [online]. 2016 [cit. 2018-03-07]. Dostupné z: https://cdn.webnoviny.sk/sites/19/2016/01/kdh_logo-640x400.jpg

Voľby 2016: Profily politických strán. Aktualne.sk [online]. [cit. 2017-12-27]. Dostupné z: <https://aktualne.centrum.sk/volby-2016/profily-politickych-stran/>

VOLBY 2016: Tri hlavné dôvody, prečo sa KDH nedostalo do parlamentu. *Aktualne.sk* [online]. 2016 [cit. 2017-12-30]. Dostupné z: <https://aktualne.centrum.sk/slovensko/politika/strane-kdh-volby-zabuchli-dvere-parlamentu-pred-nosom-preco-tak-vlastne-stalo.html>

Voľby a referendá. *Štatistický úrad Slovenskej republiky* [online]. Bratislava [cit. 2017-12-20]. Dostupné z: <http://volby.statistics.sk/index.html>

Voľby vyhrala pravica, Smer prišiel o štyri kraje a Kotleba ako župan skončil. *Denník N* [online]. 2017 [cit. 2018-03-01]. Dostupné z: <https://dennikn.sk/931509/volby-vyhrala-pravica-smer-prisiel-o-styri-kraje-a-kotleba-ako-zupan-skoncil/>

Výročné správy politických strán a politických hnutí za rok 2016. *Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky* [online]. 2017 [cit. 2017-12-07]. Dostupné z: <http://www.minv.sk/?vyrocnespravyps2016>

Vývoj volebných pravidiel na Slovensku. *Publicistika* [online]. [cit. 2018-02-28]. Dostupné z: <http://www.changenet.sk/?section=forum&x=215239>

Vznik, ideologická podstata a profilácia strany SMER – Sociálna demokracia. *Prešovská univerzita v Prešove: Univerzitná knižnica* [online]. [cit. 2017-11-26]. Dostupné z: <https://www.pulib.sk/web/kniznica/elpub/dokument/Olostiak8/subor/Palfi.pdf>.

Vzostupy a pády Mikuláša Dzurindu. *Správy Pravda* [online]. 2014 [cit. 2017-11-26]. Dostupné z: <https://spravy.pravda.sk/domace/clanok/319883-vzostupy-a-pady-dzurindu/>

Zakladateľ slovenské KDH Ján Čarnogurský stranu opouští. *Deník.cz* [online]. 2013 [cit. 2018-02-23]. Dostupné z: https://www.denik.cz/ze_sveta/zakladatel-slovenske-kdh-jan-carnogursky-stranu-opousti-20131011.html

Zákon č. 85/2005 Z. z.: Zákon o politických stranách a politických hnutiach. *Zákony pre ľudí* [online]. [cit. 2017-12-29]. Dostupné z: <http://www.zakonypreludi.sk/zz/2005-85>

Založil FaxCopy, bol ekonomickým poradcom, dostal sa do konfliktu s Radičovou. Richard Sulík vstupuje medzi päťdesiatnikov. *Parlamentné Listy* [online]. [cit. 2018-02-16]. Dostupné z: <http://www.parlamentnelisty.sk/arena/monitor/Zalozil-FaxCopy-bol-ekonomickym-poradcom-dostal-sa-do-konfliktu-s-Radicovou-Richard-Sulik-vstupuje-medzi-patdesiatnikov-296820>

Seznam příloh

Příloha č. 1: Počet získaných mandátů ve volbách do Sněmovny lidu Federálního shromáždění (SL FS), Sněmovny národů Federálního shromáždění (SN FS) a Slovenské národní rady (SNR) v letech 1990 a 1992

Příloha č. 2: Počet získaných mandátů ve volbách do Národní rady Slovenské republiky v letech 1994, 1998 a 2002

Příloha č. 3: Počet získaných mandátů ve volbách do Národní rady Slovenské republiky v letech 2006, 2010 a 2012 a 2016

Příloha č. 4: Výsledky slovenských prezidentských voleb v letech 1999, 2004, 2009 a 2014

Příloha č. 5: Počet získaných mandátů ve volbách do Evropského parlamentu

Příloha č. 6: Příprava na hodinu Občanského a společenskovedního základu

Příloha č. 7: Pracovní list „Politické ideologie a stranické rodiny“

Příloha č. 8: Pracovní list „Politické ideologie a stranické rodiny“ – řešení

Příloha č. 9: Pracovní list „Krajně pravicová stranická rodina“

Příloha č. 10: Pracovní list „Krajně pravicová stranická rodina“ – řešení

Příloha č. 11: Volební účast ve volbách do Národní rady Slovenské republiky

Příloha č. 12: Volební účast ve slovenských prezidentských volbách

Příloha č. 13: Volební účast ve volbách do Evropského parlamentu v letech 2004, 2009 a 2014 ve vybraných zemích Evropské unie

Příloha č. 14: Loga vybraných slovenských pravicových stran a hnutí

Příloha č. 15: Výsledky pravicových kandidátů v prezidentských volbách

Příloha č. 16: Seznam předsedů vybraných slovenských pravicových stran

Příloha č. 17: Portréty vybraných slovenských pravicových politiků

Příloha č. 18: Procentuální zisk Svobody a solidarity v jednotlivých okresech ve volbách do NR SR v roce 2016

Příloha č. 19: Procentuální zisk Obyčejných lidí a nezávislých osobností v jednotlivých okresech ve volbách do NR SR v roce 2016

Příloha č. 20: Procentuální zisk Lidové strany Naše Slovensko v jednotlivých okresech ve volbách do NR SR v roce 2016

Příloha č. 21: Procentuální zisk Slovenské národní strany v jednotlivých okresech ve volbách do NR SR v roce 2016

Příloha č. 22: Procentuální zisk strany Sít' v jednotlivých okresech ve volbách do NR SR v roce 2016

Příloha č. 23: Procentuální zisk strany Most-Híd v jednotlivých okresech ve volbách do NR SR v roce 2016

Příloha č. 24: Procentuální zisk Křesťanskodemokratického hnutí v jednotlivých okresech ve volbách do NR SR v roce 2016

Příloha č. 1: Počet získaných mandátů ve volbách do Sněmovny lidu Federálního shromáždění (SL FS), Sněmovny národů Federálního shromáždění (SN FS) a Slovenské národní rady (SNR) v letech 1990 a 1992

Strana	1990			1992		
	SL FS	SN FS	SNR	SL	SN	SNR
VPN - MNI	19	33	48	0	0	0
KDH	11	14	31	6	8	18
SNS	6	9	22	6	9	15
ESWMK	0	0	14	5	7	14
DS	0	0	7	0	0	0
SZ	0	0	6	0	0	0
Spolužití	5	7	0	0	0	0
HZDS	0	0	0	24	33	74
SDE	0	0	0	10	13	29
KSČS	8	12	0	0	0	0
KSS	0	0	22	0	0	0
SDSS	0	0	0	0	5	0

Zdroj: Prehľad výsledkov parlamentných volieb na Slovensku od roku 1990. *SME Domov* [online]. 2006 [cit. 2017-12-18]. Dostupné z: <https://domov.sme.sk/c/2767502/prehľad-výsledkov-parlamentnych-volieb-na-slovensku-od-roku-1990.html>

Poznámky: volební zisky stran, které po volbách do SNR vytvořily slovenskou vládu, jsou zvýrazněné tučným písmem; ve volbách do SNR letech 1990 a 1992 a ve volbách do Federálního shromáždění (jak do Sněmovny lidu, tak do Sněmovny národů) v roce 1992, vytvořily strany Spolužití a Maďarské křesťanskodemokratické hnutí koalici Spolužití-Maďarské křesťanskodemokratické hnutí (ESWMK); ve volbách v roce 1990 utvořila Veřejnost proti násilí (VPN) volební koalici s Maďarskou nezávislou iniciativou (MNI); slovenští komunisté kandidovali v roce 1990 do obou orgánů Federálního shromáždění v rámci společné československé komunistické strany - KSČS, ve volbách do SNR v roce 1990 kandidovali slovenští komunisté v rámci samostatné, na československé komunistické straně nezávislé, KSS.

Příloha č. 2: Počet získaných mandátů ve volbách do Národní rady Slovenské republiky v letech 1994, 1998 a 2002

Politická strana / politické hnutí	1994	1998	2002
Hnutí za demokratické Slovensko - Rolnická strana Slovenska	61	0	0
Společná volba	18	0	0
Maďarská koalice - Magyar Koalíció	17	0	0
Křesťanskodemokratické hnutí	17	0	15
Demokratická unie Slovenska	15	0	0
Sdružení dělníků Slovenska	13	0	0
Slovenská národní strana	9	14	0
Hnutí za demokratické Slovensko	0	43	36
Slovenská demokratická koalice	0	42	0
Strana demokratické levice	0	23	0
Strana maďarské koalice	0	15	20
Strana občanského porozumění	0	13	0
Slovenská demokratická a křesťanská unie	0	0	28
Směr - sociální demokracie	0	0	25
Aliance nového občana	0	0	15
Komunistická strana Slovenska	0	0	11

Zdroj: Volby a referendá. *Štatistický úrad Slovenskej republiky* [online]. [cit. 2017-12-18].

Dostupné z: <http://volby.statistics.sk/index.html>

Poznámky: volební zisky stran, které po volbách vytvořily vládu, jsou zvýrazněné tučným písmem; koalici **Společná volba** tvořily politické subjekty: Strana demokratické levice, Sociálnědemokratická strana Slovenska, Strana zelených Slovenska a Hnutí zemědělců Slovenské republiky a **Maďarskou koalici - Magyar Koalíció** tvořily politické subjekty: Strana maďarské komunity - Magyar Közösség Pártja, Együttélés – Spolužití a Magyar Polgári Párt - Maďarská občanská strana

Příloha č. 3: Počet získaných mandátů ve volbách do Národní rady Slovenské republiky v letech 2006, 2010 a 2012 a 2016

	2006	2010	2012	2016
Směr - sociální demokracie	50	62	83	49
Slovenská demokratická a křesťanská unie - Demokratická strana	31	28	11	0
Slovenská národní strana	20	9	0	15
Strana maďarské komunity	20	0	0	0
Lidová strana - Hnutí za demokratické Slovensko	15	0	0	0
Křesťanskodemokratické hnutí	14	15	16	0
Svoboda a Solidarita	0	22	11	21
Most-Híd	0	14	13	11
Obyčejní lidé a nezávislé osobnosti	0	0	16	19
Lidová strana Naše Slovensko	0	0	0	14
Sme Rodina	0	0	0	11
Síť	0	0	0	10

Zdroj: Volby a referendá. *Štatistický úrad Slovenskej republiky* [online]. [cit. 2017-12-18].

Dostupné z: <http://volby.statistics.sk/index.html>

Poznámky: volební zisky stran, které se po volbách podílely na vládě, jsou zvýrazněné tučným písmem

Příloha č. 4: Výsledky prezidentských voleb v Slovenské republice v letech 1999, 2004, 2009 a 2014

Rok	1. kolo		2. kolo	
1999	Rudolf Schuster 47,37%	Vladimír Mečiar 37,23%	Rudolf Schuster 57,18%	Vladimír Mečiar 42,81%
2004	Vladimír Mečiar 32,73%	Ivan Gašparovič 22,28%	Ivan Gašparovič 59,91%	Vladimír Mečiar 40,08%
2009	Ivan Gašparovič 46,70%	Iveta Radičová 38,05%	Ivan Gašparovič 55,53%	Iveta Radičová 44,47%
2014	Robert Fico 28%	Andrej Kiska 24%	Andrej Kiska 59,38%	Robert Fico 40,61%

Zdroj: Volby a referendá. *Štatistický úrad Slovenskej republiky* [online]. [cit. 2017-12-18].

Dostupné z: <http://volby.statistics.sk/index.html>

Poznámky: vítězný kandidát daného kola prezidentských voleb je zvýrazněn tučným písmem; z důvodu přehlednosti jsou v tabulce vypsáni jen dva nejúspěšnější kandidáti prvního kola prezidentských voleb

Příloha č. 5: Počet získaných mandátů ve volbách do Evropského parlamentu (EP)

Politická strana / politické hnutí	2004	2009	2014
Slovenská demokratická a křesťanská unie - Demokratická strana	3	2	2
Lidová strana - Hnutí za demokratické Slovensko	3	1	0
Směr - sociální demokracie	3	5	4
Křesťanskodemokratické hnutí	3	2	2
Strana maďarské komunity	3	2	1
Slovenská národní strana	0	1	0
Obyčejní lidé a nezávislé osobnosti	0	0	1
Most-híd	0	0	1
Svoboda a Solidarita	0	0	1
NOVA – Občanská konzervativní strana - Konzervativní demokrati Slovenska	0	0	1
Celkový počet poslanců EP za Slovenskou republiku	15	13	13

Zdroj: Volby a referendá. *Štatistický úrad Slovenskej republiky* [online]. [cit. 2017-12-19].

Dostupné z: <http://volby.statistics.sk/index.html>

Poznámky: získané mandáty pravicových stran a hnutí jsou zvýrazněny tučným písmem

Příloha č. 6: Příprava na hodinu Občanského a společenskovedního základu

Téma hodiny: Politické ideologie a koncept stranických rodin

Ročník: čtvrtý

Vzdělávací cíle: Studenti vyjmenují a vlastními slovy charakterizují minimálně pět stranických rodin a respektují odlišné názory svých spolužáků.

Metody: slovní (výklad, vysvětlování a práce s textem) a názorně-demonstrační (pozorování)

Formy výuky: hromadná (frontální) výuka a samostatná práce žáků a individualizovaná výuka

Pomůcky: promítací plátno, počítač, dataprojektor, interaktivní tabule, vtištěné pracovní listy

Organizace a struktura hodiny:

Výklad učitele na téma politických ideologií a stranických rodin (studenti si v průběhu výkladu dělají poznámky, učitel na konci výkladu zodpoví případné dotazy studentů) – 10 minut

Studenti na interaktivní tabuli přiřazují k jednotlivým stranickým rodinám relevantní české politické strany a hnutí – 5 minut

Studenti se snaží poznat z jednotlivých log, které učitel promítá, o kterou konkrétní českou politickou stranu se v daném případě jedná – 3 minuty

Rozdání pracovních listů (viz příloha č. 7: Pracovní list „Politické ideologie a stranické rodiny“), vysvětlení úkolů v rámci prvního pracovního listu – 2 minuty

Vypracování pracovního listu a následná kontrola – 10 minut

Promítání krátkého videa na téma fašismu – 3 minuty

Rozdání pracovních listů (viz příloha č. 9: Pracovní list „Krajně pravicová stranická rodina“), vysvětlení úkolů v rámci druhého pracovního listu – 2 minuty

Vypracování pracovního listu a kontrola – 7 minut

Shrnutí učiva – 3 minuty

Příloha č. 7: Pracovní list „Politické ideologie a stranické rodiny“

Úkol č. 1: Přiřaďte vybrané slovenské politické strany na základě jejich volebních programů k jednotlivým politickým ideologiím. Jedna politická strana může být přiřazena k více politickým ideologiím.

„V hospodářské oblasti chce KSS zabezpečit, aby se přírodní zdroje, rozhodující podniky a peněžní ústavy znovu vrátily do vlastnictví státu... KSS hodlá zavést komplexní, centrálně řízenou hospodářskou politiku pro celé Slovensko. V kulturní oblasti se KSS hodlá zasadit o odstranění zhoubné amerikanizace... KSS se vyslovuje proti existenci Severoatlantické aliance a členství Slovenska v Evropské unii.“

„KDH klade důraz na podporu úplné rodiny založené na manželství. Důležitou oblastí pro KDH je také mezigenerační solidarita. KDH vychází z křesťanských hodnot, požaduje zpřísnění potratové procedury a nesouhlasí se zavedením registrovaného partnerství. KDH podporuje tržní systém se silným sociálním zákonodárstvím.“

„Směr usiluje o zmírnění sociálních rozdílů prostřednictvím spravedlivého sdílení hospodářského růstu a zvyšováním konkurenceschopnosti Slovenska. Směr zdůrazňuje roli sociálního státu založeného na solidárním přerozdělování ekonomických výsledků a na spravedlivé účasti zaměstnanců a handicapovaných skupin na těchto výsledcích.“

„Nejvyšší hodnotou pro stranu ANO je jednotlivec, jeho svoboda a práva. Mezi hlavní cíle strany patří odluka církve od státu, emancipace žen, rovnoprávnost občanů bez ohledu na národní, rasovou, náboženskou nebo politickou příslušnost. ANO usiluje o snížení daňového a odvodového zatížení, výstavbu průmyslových parků, které přilákají zahraniční investice a snížení přímých daní.“

Socialismus / konzervatismus / komunismus / sociální demokracie / křesťanská demokracie / liberalismus

Úkol č. 2: Doplňte následující tabulku. Využijte přitom získaných poznatků z předešlého úkolu.

Zkratka strany	Celý název strany	Ideologie	Stranická rodina
KSS	Komunistická strana Slovenska		
KDH	Křesťanskodemokratické hnutí		
SMER-SD	Směr – sociální demokracie		
ANO	Aliance nového občana		

Stranické rodiny podle Klause von Beymeho: liberální a radikální, konzervativní, socialistické a sociálně-demokratické, křesťansko-demokratické, komunistické, rolnické, regionální a etnické strany, krajně (extrémně) pravicové a ekologické.

Úkol č. 3: Přiřaďte k jednotlivým slovenským politickým stranám jejich loga.

Křesťanskodemokratické hnutí / Komunistická strana Slovenska / Směr – sociální demokracie

Zdroje: KOPEČEK, Lubomír. Politické strany na Slovensku 1989 až 2006. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2007. Politologická řada. ISBN 978-80-7325-113-0. 627 s.

Kam zařadit Unii pro lidové hnutí (UMP)? *Global Politics* [online]. 2012 [cit. 2017-12-07]. Dostupné z: <http://www.globalpolitics.cz/clanky/ump>

Zdroj (logo KDH): Voľby 2016: KDH. *V zdravotníctve* [online]. 2016 [cit. 2018-03-07]. Dostupné z: https://cdn.webnoviny.sk/sites/19/2016/01/kdh_logo-640x400.jpg

Zdroj (logo KSS): 14 Komunistická strana Slovenska (KSS) - volebný program. *Nový čas: Nezávislý denník* [online]. [cit. 2018-03-13]. Dostupné z: <https://t4.aimg.sk/magaziny/07zQZ-i8QV2666s6sJ4UrQ~Logo-Komunistickej-strany-Slovenska.jpg?t=LzgwMHg0NTAvc21hcnQ%3D&h=KJwumxZg25bEkhmxKaUg2Q&e=2145916800&v=2>

Zdroj (logo SMER-SD): SMER – sociálna demokracia. *TV Noviny.sk* [online]. [cit. 2018-03-13]. Dostupné z: http://static.cdn.markiza.sk/media/a501/image/file/21/0174/O6ZJ.16_smer_sd_jpg.jpg

Příloha č. 8: Pracovní list „Politické ideologie a stranické rodiny“ – řešení

Úkol č. 1: Přiřaďte vybrané slovenské politické strany na základě jejich volebních programů k jednotlivým politickým ideologiím. Jedna politická strana může být přiřazena k více politickým ideologiím.

„V hospodářské oblasti chce KSS zabezpečit, aby se přírodní zdroje, rozhodující podniky a peněžní ústavy znovu vrátily do vlastnictví státu... KSS hodlá zavést komplexní, centrálně řízenou hospodářskou politiku pro celé Slovensko. V kulturní oblasti se KSS hodlá zasadit o odstranění zhoubné amerikanizace... KSS se vyslovuje proti existenci Severoatlantické aliance a členství Slovenska v Evropské unii.“ **Politické ideologie: komunismus, socialismus**

„KDH klade důraz na podporu úplné rodiny založené na manželství. Důležitou oblastí pro KDH je také mezigenerační solidarita. KDH vychází z křesťanských hodnot, požaduje zpřísnění potratové procedury a nesouhlasí se zavedením registrovaného partnerství. KDH podporuje tržní systém se silným sociálním zákonodárstvím.“ **Politické ideologie: konzervatismus, křesťanská demokracie**

„Směr usiluje o zmírnění sociálních rozdílů prostřednictvím spravedlivého sdílení hospodářského růstu a zvyšováním konkurenceschopnosti Slovenska. Směr zdůrazňuje roli sociálního státu založeného na solidárním přerozdělování ekonomických výsledků a na spravedlivé účasti zaměstnanců a handicapovaných skupin na těchto výsledcích.“ **Politická ideologie: sociální demokracie**

„Nejvyšší hodnotou pro stranu ANO je jednotlivec, jeho svoboda a práva. Mezi hlavní cíle strany patří odluka církve od státu, emancipace žen, rovnoprávnost občanů bez ohledu na národní, rasovou, náboženskou nebo politickou příslušnost. ANO usiluje o snížení daňového a odvodového zatížení, výstavbu průmyslových parků, které přilákají zahraniční investice a snížení přímých daní.“ **Politická ideologie: liberalismus**

Socialismus / konzervatismus / komunismus / sociální demokracie / křesťanská demokracie / liberalismus

Úkol č. 2: Doplňte následující tabulku. Využijte přitom získaných poznatků z předešlého úkolu.

Zkratka strany	Celý název strany	Ideologie	Stranická rodina
KSS	Komunistická strana Slovenska	komunismus, socialismus	socialistická a sociálně- demokratická
KDH	Křesťanskodemokratické hnutí	konzervatismus, křesť. demokracie	křesťansko- demokratická
SMER-SD	Směr – sociální demokracie	sociální demokracie	socialistická a sociálně- demokratická
ANO	Aliance nového občana	liberalismus	liberální a radikální

Stranické rodiny podle Klause von Beymeho: liberální a radikální, konzervativní, socialistické a sociálně-demokratické, , komunistické, rolnické, regionální a etnické strany, krajně (extrémně) pravicové a ekologické.

Úkol č. 3: Přiřaďte k jednotlivým slovenským politickým stranám jejich loga.

Křesťanskodemokratické hnutí

Komunistická strana Slovenska

Směr – sociální demokracie

Příloha č. 9: Pracovní list „Krajně pravicová stranická rodina“

Úkol č. 1: Vyjmenuj co nejvíce českých politických stran a hnutí, které lze zařadit do krajně pravicové stranické rodiny. Můžeš uvést i příklady z minulosti.

Úkol č. 2: Vyjmenuj co nejvíce zahraničních politických stran a hnutí, které lze zařadit do krajně pravicové stranické rodiny. Můžeš uvést i příklady z minulosti.

Úkol č. 3: K jednotlivým bodům volebního programu Lidové strany Naše Slovensko přiřaď konkrétní znaky typické pro krajně pravicové strany podle minimalistického přístupu nizozemského politologa Case Mudda. Jeden bod programu může být přiřazen k více znakům.

nacionalismus / xenofobie / víra v zákon a pořádek / silný stát / program šovinistického sociálního zabezpečení (stát by měl garantovat, že sociální politika bude fungovat k prospěchu „vlastních lidí“ a vlastního národa, nikoliv „cizích“)

Program Lidové strany Naše Slovensko pro volby do NR SR v roce 2016

- založíme domoobranu, která ochrání všechny slušné lidi tam, kde policie selhala
- zavedeme policejní cvičení v černých osadách
- práci nabídneme každému a těm, kteří odmítají pracovat, nedáme vůbec nic
- nepřijmeme ani jednoho imigranta a všechny imigranty, které k nám natlačila EU, vyhostíme
- obnovíme slovenskou korunu a slovenské právo nadřadíme nad příkazy Evropské unie
- nedovolíme cizincům skupovat slovenskou půdu

Zdroje: KOPEČEK, Lubomír. Politické strany na Slovensku 1989 až 2006. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2007. Politologická řada. ISBN 978-80-7325-113-0. 627 s.

10 bodov za naše Slovensko: Volebný program politickej strany Kotleba - Ľudová strana Naše Slovensko. *Kotleba - Ľudová strana Naše Slovensko: Odvahou proti systému!* [online]. 2016 [cit. 2018-01-19]. Dostupné z: <http://www.naseslovensko.net/wp-content/uploads/2015/01/Volebn%C3%BD-program-2016.pdf>

Příloha č. 10: Pracovní list „Krajně pravicová stranická rodina“ – řešení

Úkol č. 1: Vyjmenuj co nejvíce českých politických stran a hnutí, které lze zařadit do krajně pravicové stranické rodiny. Můžeš uvést i příklady z minulosti.

Svoboda a přímá demokracie-Tomio Okamura; Dělnická strana sociální spravedlnosti či Sdružení pro republiku – Republikánská strana Československa Miroslava Sládka

Úkol č. 2: Vyjmenuj co nejvíce zahraničních politických stran a hnutí, které lze zařadit do krajně pravicové stranické rodiny. Můžeš uvést i příklady z minulosti.

Národně socialistická německá dělnická strana; Národní fronta (Francie); Alternativa pro Německo; Zlatý úsvit (Řecko); Vlámský blog (Belgie); Lidová strana Naše Slovensko

Úkol č. 3: K jednotlivým bodům volebního programu Lidové strany Naše Slovensko přiřaď konkrétní znaky typické pro krajně pravicové strany podle minimalistického přístupu nizozemského politologa Case Mudda. Jeden bod programu může být přiřazen k více znakům.
nacionalismus / xenofobie / víra v zákon a pořádek / silný stát / program šovinistického sociálního zabezpečení

Program Lidové strany Naše Slovensko pro volby do NR SR v roce 2016

- založíme domoobranu, která ochrání všechny slušné lidi tam, kde policie selhala – **víra v zákon a pořádek**
- zavedeme policejní cvičení v černých osadách – **víra v zákon a pořádek**
- práci nabídneme každému a těm, kteří odmítají pracovat, nedáme vůbec nic - **program šovinistického sociálního zabezpečení**
- nepřijmeme ani jednoho imigranta a všechny imigranty, které k nám natlačila EU a vláda, vyhostíme - **xenofobie**
- obnovíme slovenskou korunu a slovenské právo nadřadíme nad příkazy Evropské unie – **nacionalismus a silný stát**
- nedovolíme cizincům skupovat slovenskou půdu – **nacionalismus a program šovinistického sociálního zabezpečení**

Příloha č. 11: Volební účast ve volbách do Národní rady Slovenské republiky

Volby do slovenského parlamentu	Volební účast
Volby do SNR v roce 1990	95,39%
Volby do SNR v roce 1992	84,20%
Volby do NR SR v roce 1994	75,65%
Volby do NR SR v roce 1998	84,25%
Volby do NR SR v roce 2002	70,07%
Volby do NR SR v roce 2006	54,67%
Volby do NR SR v roce 2010	58,84%
Volby do NR SR v roce 2012	59,11%
Volby do NR SR v roce 2016	59,82%

Zdroj: *VýsledkyVolieb.sk* [online]. [cit. 2018-03-08]. Dostupné z:
<https://www.vysledkyvolieb.sk/>

Příloha č. 12: Volební účast ve slovenských prezidentských volbách

	1. kolo	2. kolo
Volba prezidenta SR v roce 1999	73,89%	75,45%
Volba prezidenta SR v roce 2004	47,94%	43,50%
Volba prezidenta SR v roce 2009	43,63%	51,67%
Volba prezidenta SR v roce 2014	43,40%	50,48%

Zdroj: *VýsledkyVolieb.sk* [online]. [cit. 2018-03-08]. Dostupné z:
<https://www.vysledkyvolieb.sk/>

Příloha č. 13: Volební účast ve volbách do Evropského parlamentu v letech 2004, 2009 a 2014 ve vybraných zemích Evropské unie

Stát	2004	2009	2014
Slovenská republika	16,97%	19,64%	13,05%
Česká republika	28,30%	28,22%	18,20%
Polská republika	20,87%	24,53%	23,83%
Maďarsko	38,50%	36,31%	28,97%
Spolková republika Německo	43,00%	43,27%	48,10%
Rakouská republika	42,43%	45,97%	45,39%
Francouzská republika	42,76%	40,63%	42,43%
Italská republika	71,72%	65,05%	57,22%
Belgické království	90,81%	90,39%	89,64%
Průměr EU	45,47%	42,97%	42,61%

Zdroj: Turnout. *European Parliament* [online]. [cit. 2018-03-08]. Dostupné z: <http://www.europarl.europa.eu/elections2014-results/en/turnout.html>

Příloha č. 14: Loga vybraných slovenských pravicových stran a hnutí

Logo Křesťanskodemokratického hnutí

Logo Slovenské národnej strany

Logo Strany maďarskej komunity

Logo Most-Híd

Logo Svobody a Solidarita

Logo Obyčajní ľudia a nezávislé osobnosti

Zdroj (logo KDH): Voľby 2016: KDH. *V zdravotníctve* [online]. 2016 [cit. 2018-03-07]. Dostupné z: https://cdn.webnoviny.sk/sites/19/2016/01/kdh_logo-640x400.jpg

Zdroj (logo SNS): BESPERÁT, Ondřej. Slovenská národná strana. *Aktualne.cz* [online]. [cit. 2018-03-07]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/slovenska-narodna-strana/r~i:photo:222203/>

Zdroj (logo SMK): Logá našich politických strán 2016. *Denník N* [online]. 2016 [cit. 2018-03-07]. Dostupné z: https://a-static.projektn.sk/2016/01/yc_mkp_logo13.png

Zdroj (logo Most-Híd): Nové logo strany. *Most-Híd* [online]. 2014 [cit. 2018-03-07]. Dostupné z: <http://www.most-hid.sk/sites/most-hid.sk/files/story/new-logofinal.JPG>

Zdroj (logo SaS): Logo SaS. *Sloboda a Solidarita* [online]. 2014 [cit. 2018-03-07]. Dostupné z: <http://www.sas.sk/file/70/logo.jpg>

Zdroj (logo OľaNO): Obyčajní ľudia a nezávislé osobnosti (OLaNO). *Tlacovasprava.sk* [online]. [cit. 2018-03-07]. Dostupné z: https://tlacovespravy.files.wordpress.com/2012/01/obycajni-ludia-olano_logo-png1.png

Příloha č. 15: Výsledky pravicových kandidátů v prezidentských volbách

Nepřímá volba prezidenta Slovenské republiky v roce 1993

1. volba: Jozef Prokeš – 27 hlasů (3. místo) a Anton Neuwirth - 27 hlasů (3. místo)
2. volba: žádný z pravicových kandidátů ve druhé volbě nekandidoval

Přímá volba prezidenta Slovenské republiky v roce 1999

1. kolo voleb: Ján Slota – 2,50% (5. místo)
2. kolo voleb: žádný z pravicových kandidátů do druhého kola voleb nepostoupil

Přímá volba prezidenta Slovenské republiky v roce 2004

1. kolo voleb: Eduard Kukan – 22,09% (3. místo) a František Mikloško – 6,51% (5. místo);
2. kolo voleb: žádný z pravicových kandidátů do druhého kola voleb nepostoupil

Přímá volba prezidenta Slovenské republiky v roce 2009

1. kolo voleb: Iveta Radičová – 38,05% (2. místo) a František Mikloško – 5,42% (3. místo)
2. kolo voleb: Iveta Radičová – 44,47% (2. místo)

Přímá volba prezidenta Slovenské republiky v roce 2014

1. kolo voleb: Guyla Bardós – 5,30% (5. místo) a Pavol Hrušovský – 3,30% (6. místo)
2. kolo voleb: žádný z pravicových kandidátů do druhého kola voleb nepostoupil

Zdroj: *VýsledkyVolieb.sk* [online]. [cit. 2018-03-08]. Dostupné z:
<https://www.vysledkyvolieb.sk/>

Příloha č. 16: Seznam předsedů vybraných slovenských pravicových stran

Aliance nového občana (ANO): Pavol Rusko 2001-2011

Křesťanskodemokratické hnutie (KDH): Ján Čarnogurský 1990-2000; Pavol Hrušovský 2000-2009; Ján Figel' 2009-2016 a Alojz Hlina od roku 2016

Lidová strana Naše Slovensko (LSNS): Marián Kotleba od roku 2010

Most-Híd: Béla Bugár od roku 2009

Obyčejní lidé a nezávislé osobnosti (OLaNO): Igor Matovič od roku 2011

Sít': Radoslav Procházka 2014-2016 a Roman Brečely od roku 2016

Slovenská demokratická a křesťanská unie (SDKÚ): Mikuláš Dzurinda 2000-2012 a Pavol Frešo 2012-2016

Slovenská národní strana (SNS): Vít'azoslav Mórica 1990-1991; Jozef Prokeš 1991-1992; Ľudovít Černák 1992-1994; Ján Slota 1994-1999; Anna Malíková 1999-2003; Ján Slota 2003-2012 a Andrej Danko od roku 2012

Strana maďarské komunity (SMK): Béla Bugár 1998-2007; Pál Csáky 2007-2009; József Berényi 2009-2016 a József Menyhárt od roku 2016

Svoboda a Solidarita (SaS): Richard Sulík od roku 2009

Zdroj: Register of Political Parties and Political Movements. *Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky* [online]. [cit. 2017-12-07]. Dostupné z: <http://www.ives.sk/registre/zoznamps.do?action=azzu>

Příloha č. 17: Portréty vybraných slovenských pravicových politiků

Mikuláš Dzurinda (SDKU-DS)

Ján Slota (SNS)

Béla Bugár (Most-Híd)

Iveta Radičová (SDKÚ-DS)

Ján Čarnogurský (KDH)

Richard Sulík (SaS)

Marián Kotleba (ĽSNS)

Igor Matovič (OĽaNO)

Zdroj (portrét Mikuláše Dzurindy): Mikuláš Dzurinda: Slovensko je stále čiernou dierou Európy. Týždeň [online]. 2018 [cit. 2018-03-27]. Dostupné z: <https://www.tyzden.sk/data/tmp/9c530e1-1250x1250xintelligent--85/1522174593-66c0f36a0ae194cbb1b314c728aff38.jpg>

Zdroj (portrét Jána Sloty): Aký rozkol v strane sprevádzal Slotu?. HN Focus [online]. 2018 [cit. 2018-03-27]. Dostupné z: <https://cloudia.hnonline.sk/r940x530n/ba52e0bafbf72d5f1c08032f592cc849.jpg?default=article>

Zdroj (portrét Béla Bugára): Béla Bugár: Smer robí z krajiny jednu veľkú poštu. Most-Híd [online]. 2015 [cit. 2018-03-27]. Dostupné z: <http://www.most-hid.sk/sites/most-hid.sk/files/story/1m2a8914copy-kopia2.jpg>

Zdroj (portrét Ivety Radičové): Iveta Radičová: Aby nás volili, musíme byť populárni. Čas pre ženy [online]. [cit. 2018-03-27]. Dostupné z: <https://t1.aimg.sk/magaziny/5DpacxMUSZiqoLRvYQu4jg~Iveta-Radi-ov.jpg?t=L2ZpdC1pbi8xNjAweDkwMA%3D%3D&h=X64J4QVavdngC4JN--LtBg&e=2145916800&v=2>

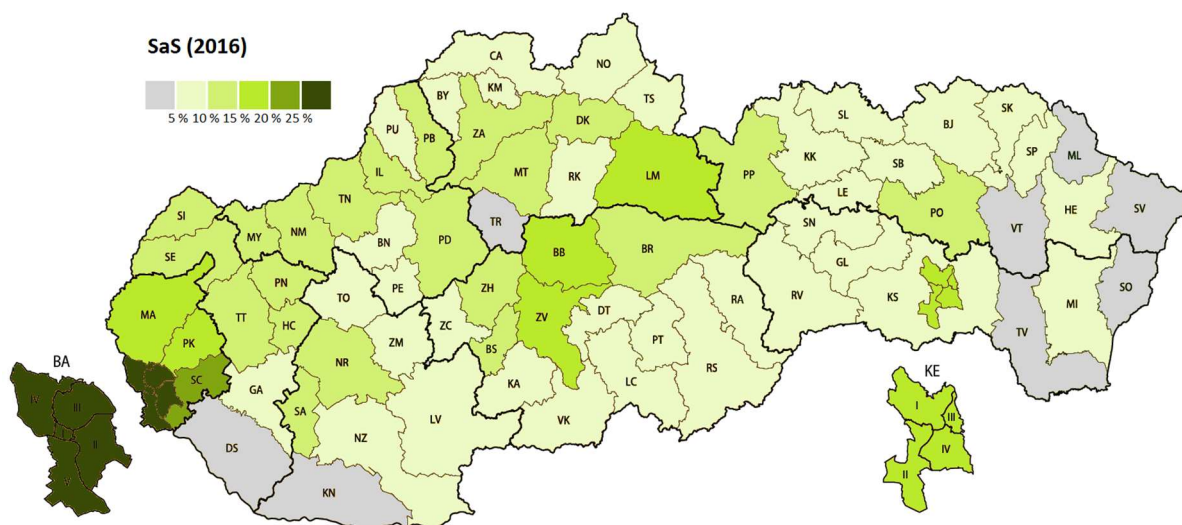
Zdroj (portrét Jána Čarnogurského): Čarnogurského stránku hromadne lajkujú politici: A ani o tom nevedia!. Nový čas [online]. [cit. 2018-03-27]. Dostupné z: https://t1.aimg.sk/magaziny/-aDaFTWeQc_V0prsWJVbig~J-n-arnogursk-exminister-spravodlivosti.jpg?t=L2ZpdC1pbi8xNjAweDkwMA%3D%3D&h=sIkq6JNpywnOwhXdOgRm7g&e=2145916800&v=2

Zdroj (portrét Richarda Sulíka): Německá média mají slovenského „liberála“ Sulíka za protievropského populistu. Svobodné fórum [online]. [cit. 2018-03-27]. Dostupné z: <http://forum24.cz/wp-content/uploads/2016/03/sulik-1024x637.jpg>

Zdroj (portrét Mariána Kotleby): Kotlebova župa zaostáva. Má najhoršie hospodárenie zo všetkých, ukázala analýza. Finweb [online]. [cit. 2018-03-27]. Dostupné z: <https://cloudia.hnonline.sk/r740x/ccba3dda278212daee7bd8eb841a1cd9.jpg>

Zdroj (portrét Igora Matoviča): Poslanci môžu hlasovať o tom, či Igor Matovič skončí v parlamente. *Aktuality.sk* [online]. [cit. 2018-03-27]. Dostupné z: https://t4.aimg.sk/magaziny/xsLXKLeZRI_5v9H3FRUfSw.1280~Igor-Matovi.jpg?t=LzE2MHg2MzoxMTk0eDY0NC84MDB4NDUwL3NtYXJ0&h=Sjwy7iciAm57P1liiPvgVg&e=2145916800&v=4

Příloha č. 18: Procentuální zisk Svobody a solidarity v jednotlivých okresech ve volbách do NR SR v roce 2016

Zdroj: Mapa podielu platných hlasov pre stranu Sloboda a Solidarita v percentách v parlamentných voľbách 5. marca 2016 na Slovensku. *Wikimedia Commons* [online]. 2017 [cit. 2018-03-27].

Dostupné

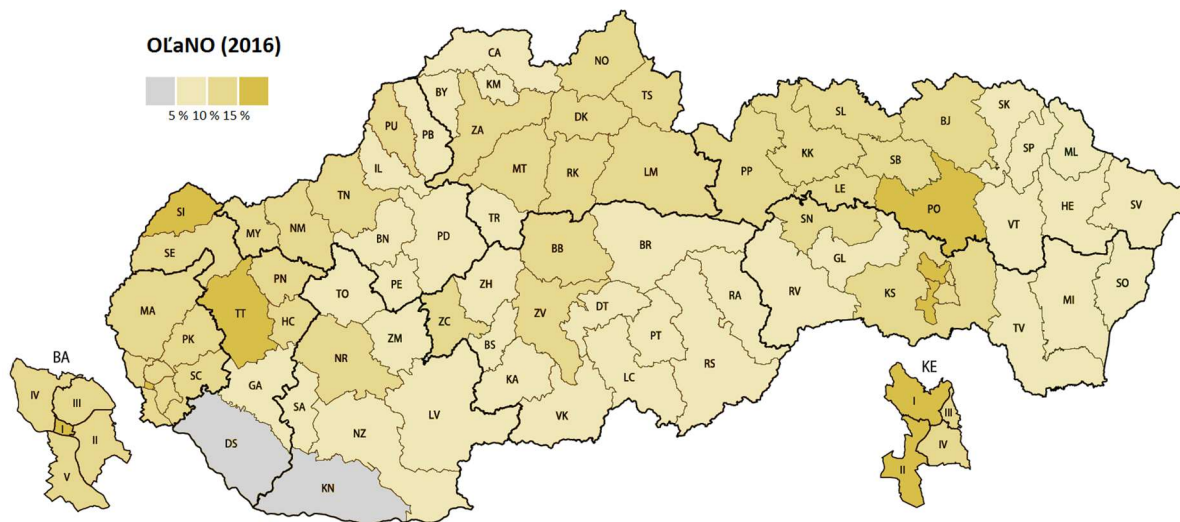
z:

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/4/4e/Results_Slovak_parliament_elections_2016_SaS.png

Zkratky okresů Slovenské republiky: BA – Bratislava, BB - Banská Bystrica, BJ – Bardejov, BN - Bánovce nad Bebravou; BR – Brezno, BS - Banská Štiavnica, BY – Bytča, CA – Čadca, DT – Detva, DK - Dolný Kubín, DS - Dunajská Streda, GA – Galanta, GL – Gelnica, HC – Hlohovec, HE – Humenné, IL – Ilava, KA – Krupina, KE – Košice, KK – Kežmarok, KM - Kysucké Nové Mesto, KN – Komárno, KS - Košice-okolie, LC – Lučenec, LE – Levoča, LM - Liptovský Mikuláš, LV – Levice, MA – Malacky, MI – Michalovce, ML – Medzilaborce, MT – Martin, MY – Myjava, NM - Nové Mesto nad Váhom, NO – Námestovo, NR – Nitra, NZ - Nové Zámky, PB - Považská Bystrica, PD - Prievidza, PE - Partizánske, PK - Pezinok, PN - Piešťany, PO - Prešov, PP - Poprad, PT - Poltár, PU - Púchov, RA - Revúca, RK - Ružomberok, RS - Rimavská Sobota, RV - Rožňava, SA - Šaľa, SB - Sabinov, SC - Senec, SE - Senica, SI - Skalica, SK - Svidník, SL - Stará Ľubovňa, SN - Spišská Nová Ves, SO - Sobrance, SP - Stropkov, SV - Snina, TN - Trenčín, TO - Topoľčany, TR - Turčianske Teplice, TS - Tvrdošín, TT - Trnava, TV - Trebišov, VK - Veľký Krtíš, VT - Vranov nad Topľou, - Žilina, ZC - Žarnovica, ZH - Žiar nad Hronom, ZM - Zlaté Moravce, ZV – Zvolen

Zdroj: Zoznam skratiek a okresov Slovenska [online]. [cit. 2018-03-28]. Dostupné z: <http://www.mojajp.sk/okresy-sr>

Příloha č. 19: Procentuální zisk Obyčejných lidí a nezávislých osobností v jednotlivých okresech ve volbách do NR SR v roce 2016

Zdroj: Mapa podielu platných hlasov pre stranu OĽaNO-NOVA v percentách v parlamentných voľbách 5. marca 2016 na Slovensku. *Wikimedia Commons* [online]. 2017 [cit. 2018-03-27].

Dostupné

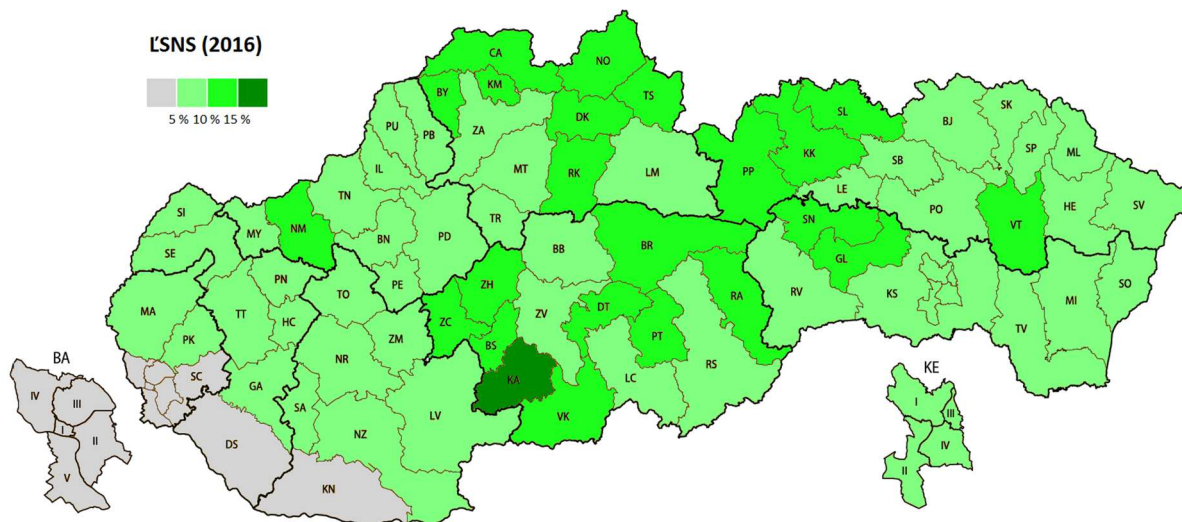
z:

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/b/b9/Results_Slovak_parliament_elections_2016_OLANONOVA.png

Zkratky okresů Slovenské republiky: BA – Bratislava, BB - Banská Bystrica, BJ – Bardejov, BN - Bánovce nad Bebravou; BR – Brezno, BS - Banská Štiavnica, BY – Bytča, CA – Čadca, DT – Detva, DK - Dolný Kubín, DS - Dunajská Streda, GA – Galanta, GL – Gelnica, HC – Hlohovec, HE – Humenné, IL – Ilava, KA – Krupina, KE – Košice, KK – Kežmarok, KM - Kysucké Nové Mesto, KN – Komárno, KS - Košice-okolie, LC – Lučenec, LE – Levoča, LM - Liptovský Mikuláš, LV – Levice, MA – Malacky, MI – Michalovce, ML – Medzilaborce, MT – Martin, MY – Myjava, NM - Nové Mesto nad Váhom, NO – Námestovo, NR – Nitra, NZ - Nové Zámky, PB - Považská Bystrica, PD - Prievidza, PE - Partizánske, PK - Pezinok, PN - Piešťany, PO - Prešov, PP - Poprad, PT - Poltár, PU - Púchov, RA - Revúca, RK - Ružomberok, RS - Rimavská Sobota, RV - Rožňava, SA - Šaľa, SB - Sabinov, SC - Senec, SE - Senica, SI - Skalica, SK - Svidník, SL - Stará Ľubovňa, SN - Spišská Nová Ves, SO - Sobrance, SP - Stropkov, SV - Snina, TN - Trenčín, TO - Topoľčany, TR - Turčianske Teplice, TS - Tvrdošín, TT - Trnava, TV - Trebišov, VK - Veľký Krtíš, VT - Vranov nad Topľou, Žilina, ZC - Žarnovica, ZH - Žiar nad Hronom, ZM - Zlaté Moravce, ZV – Zvolen

Zdroj: Zoznam skratiek a okresov Slovenska [online]. [cit. 2018-03-28]. Dostupné z: <http://www.mojajp.sk/okresy-sr>

Příloha č. 20: Procentuální zisk Lidové strany Naše Slovensko v jednotlivých okresech ve volbách do NR SR v roce 2016

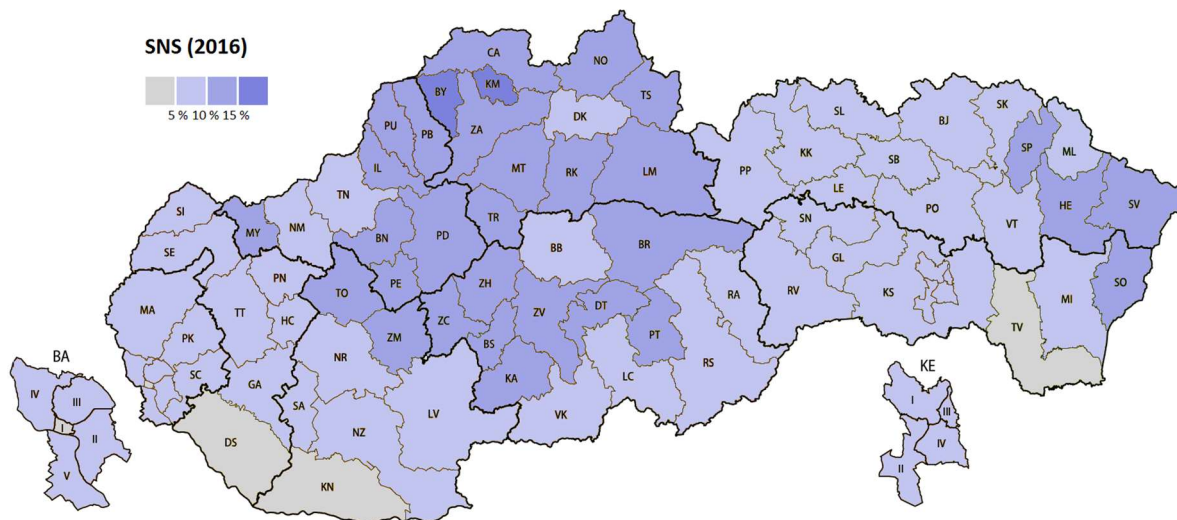
Zdroj: Mapa podielu platných hlasov pre stranu LSNSv percentách v parlamentných voľbách 5. marca 2016 na Slovensku. *Wikimedia Commons* [online]. 2017 [cit. 2018-03-27]. Dostupné z:

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/5/53/Results_Slovak_parliament_elections_2016_LSNS.png

Zkratky okresů Slovenské republiky: BA – Bratislava, BB - Banská Bystrica, BJ – Bardejov, BN - Bánovce nad Bebravou; BR – Brezno, BS - Banská Štiavnica, BY – Bytča, CA – Čadca, DT – Detva, DK - Dolný Kubín, DS - Dunajská Streda, GA – Galanta, GL – Gelnica, HC – Hlohovec, HE – Humenné, IL – Ilava, KA – Krupina, KE – Košice, KK – Kežmarok, KM - Kysucké Nové Mesto, KN – Komárno, KS - Košice-okolie, LC – Lučenec, LE – Levoča, LM - Liptovský Mikuláš, LV – Levice, MA – Malacky, MI – Michalovce, ML – Medzilaborce, MT – Martin, MY – Myjava, NM - Nové Mesto nad Váhom, NO – Námestovo, NR – Nitra, NZ - Nové Zámky, PB - Považská Bystrica, PD - Prievidza, PE - Partizánske, PK - Pezinok, PN - Piešťany, PO - Prešov, PP - Poprad, PT - Poltár, PU - Púchov, RA - Revúca, RK - Ružomberok, RS - Rimavská Sobota, RV - Rožňava, SA - Šaľa, SB - Sabinov, SC - Senec, SE - Senica, SI - Skalica, SK - Svidník, SL - Stará Ľubovňa, SN - Spišská Nová Ves, SO - Sobrance, SP - Stropkov, SV - Snina, TN - Trenčín, TO - Topoľčany, TR - Turčianske Teplice, TS - Tvrdošín, TT - Trnava, TV - Trebišov, VK - Veľký Krtíš, VT - Vranov nad Topľou, - Žilina, ZC - Žarnovica, ZH - Žiar nad Hronom, ZM - Zlaté Moravce, ZV – Zvolen

Zdroj: Zoznam skratiek a okresov Slovenska [online]. [cit. 2018-03-28]. Dostupné z: <http://www.mojaip.sk/okresy-sr>

Příloha č. 21: Procentuální zisk Slovenské národní strany v jednotlivých okresech ve volbách do NR SR v roce 2016

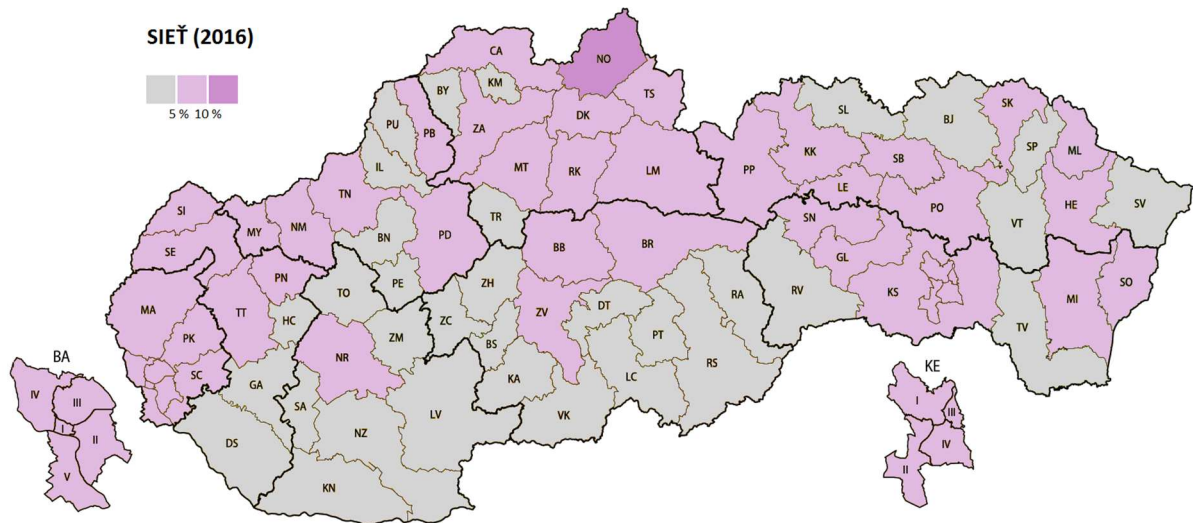

Zdroj: Mapa podielu platných hlasov pre stranu SNSv percentách v parlamentných voľbách 5. marca 2016 na Slovensku. *Wikimedia Commons* [online]. 2017 [cit. 2018-03-27]. Dostupné z: https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/7/76/Results_Slovak_parliament_elections_2016_SNS.png

Zkratky okresů Slovenské republiky: BA – Bratislava, BB - Banská Bystrica, BJ – Bardejov, BN - Bánovce nad Bebravou; BR – Brezno, BS - Banská Štiavnica, BY – Bytča, CA – Čadca, DT – Detva, DK - Dolný Kubín, DS - Dunajská Streda, GA – Galanta, GL – Gelnica, HC – Hlohovec, HE – Humenné, IL – Ilava, KA – Krupina, KE – Košice, KK – Kežmarok, KM - Kysucké Nové Mesto, KN – Komárno, KS - Košice-okolie, LC – Lučenec, LE – Levoča, LM - Liptovský Mikuláš, LV – Levice, MA – Malacky, MI – Michalovce, ML – Medzilaborce, MT – Martin, MY – Myjava, NM - Nové Mesto nad Váhom, NO – Námestovo, NR – Nitra, NZ - Nové Zámky, PB - Považská Bystrica, PD - Prievidza, PE - Partizánske, PK - Pezinok, PN - Piešťany, PO - Prešov, PP - Poprad, PT - Poltár, PU - Púchov, RA - Revúca, RK - Ružomberok, RS - Rimavská Sobota, RV - Rožňava, SA - Šaľa, SB - Sabinov, SC - Senec, SE - Senica, SI - Skalica, SK - Svidník, SL - Stará Ľubovňa, SN - Spišská Nová Ves, SO - Sobrance, SP - Stropkov, SV - Snina, TN - Trenčín, TO - Topoľčany, TR - Turčianske Teplice, TS - Tvrdošín, TT - Trnava, TV - Trebišov, VK - Veľký Krtíš, VT - Vranov nad Topľou, - Žilina, ZC - Žarnovica, ZH - Žiar nad Hronom, ZM - Zlaté Moravce, ZV – Zvolen

Zdroj: Zoznam skratiek a okresov Slovenska [online]. [cit. 2018-03-28]. Dostupné z: <http://www.mojaip.sk/okresy-sr>

Příloha č. 22: Procentuální zisk Sítě v jednotlivých okresech ve volbách do NR SR v roce 2016

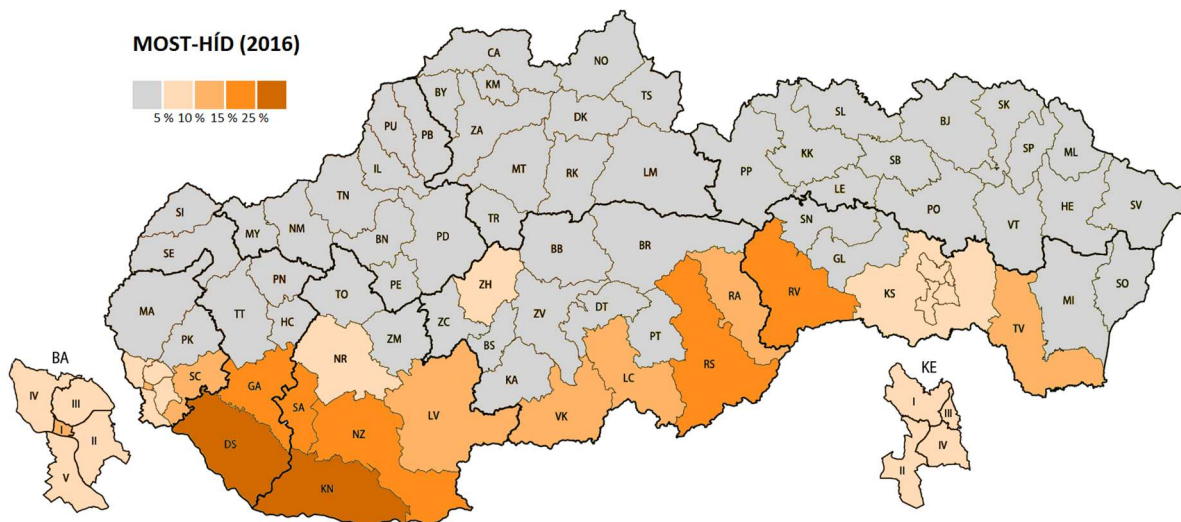

Zdroj: Mapa podielu platných hlasov pre stranu Siet'v percentách v parlamentných voľbách 5. marca 2016 na Slovensku. *Wikimedia Commons* [online]. 2017 [cit. 2018-03-27]. Dostupné z: https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/6/6c/Results_Slovak_parliament_elections_2016_Siet.png

Zkratky okresů Slovenské republiky: BA – Bratislava, BB - Banská Bystrica, BJ – Bardejov, BN - Bánovce nad Bebravou; BR – Brezno, BS - Banská Štiavnica, BY – Bytča, CA – Čadca, DT – Detva, DK - Dolný Kubín, DS - Dunajská Streda, GA – Galanta, GL – Gelnica, HC – Hlohovec, HE – Humenné, IL – Ilava, KA – Krupina, KE – Košice, KK – Kežmarok, KM - Kysucké Nové Mesto, KN – Komárno, KS - Košice-okolie, LC – Lučenec, LE – Levoča, LM - Liptovský Mikuláš, LV – Levice, MA – Malacky, MI – Michalovce, ML – Medzilaborce, MT – Martin, MY – Myjava, NM - Nové Mesto nad Váhom, NO – Námestovo, NR – Nitra, NZ - Nové Zámky, PB - Považská Bystrica, PD - Prievidza, PE - Partizánske, PK - Pezinok, PN - Piešťany, PO - Prešov, PP - Poprad, PT - Poltár, PU - Púchov, RA - Revúca, RK - Ružomberok, RS - Rimavská Sobota, RV - Rožňava, SA - Šaľa, SB - Sabinov, SC - Senec, SE - Senica, SI - Skalica, SK - Svidník, SL - Stará Ľubovňa, SN - Spišská Nová Ves, SO - Sobrance, SP - Stropkov, SV - Snina, TN - Trenčín, TO - Topoľčany, TR - Turčianske Teplice, TS - Tvrdošín, TT - Trnava, TV - Trebišov, VK - Veľký Krtíš, VT - Vranov nad Topľou, Žilina, ZC - Žarnovica, ZH - Žiar nad Hronom, ZM - Zlaté Moravce, ZV – Zvolen

Zdroj: Zoznam skratiek a okresov Slovenska [online]. [cit. 2018-03-28]. Dostupné z: <http://www.mojaip.sk/okresy-sr>

Příloha č. 23: Procentuální zisk strany Most-Híd v jednotlivých okresech ve volbách do NR SR v roce 2016

Zdroj: Mapa podielu platných hlasov pre stranu Most-Híd v percentách v parlamentných voľbách 5. marca 2016 na Slovensku. *Wikimedia Commons* [online]. 2017 [cit. 2018-03-27].

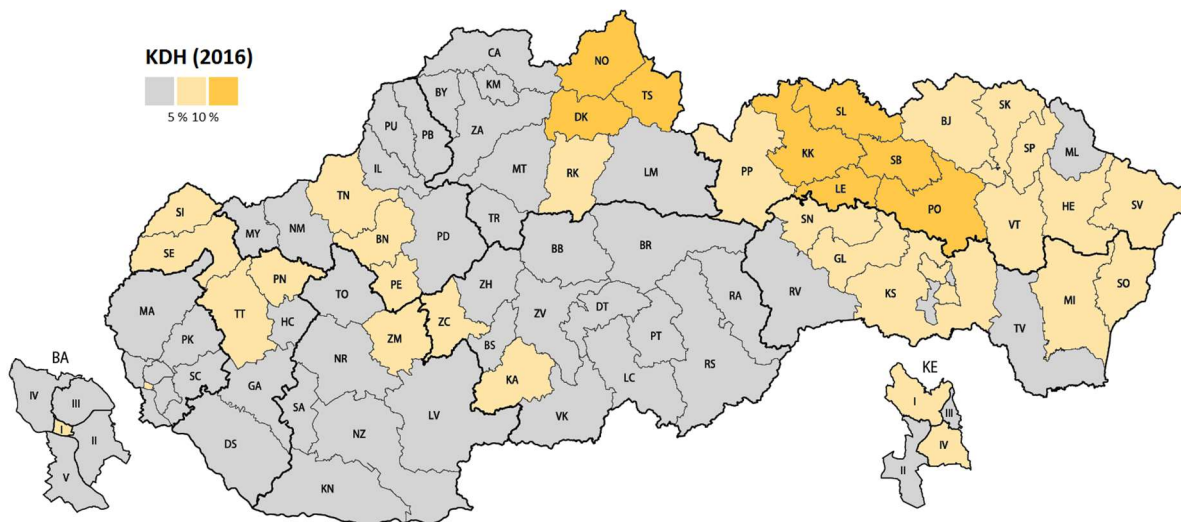
Dostupné z:

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/c/c9/Results_Slovak_parliament_elections_2016_MostHid.png

Zkratky okresů Slovenské republiky: BA – Bratislava, BB - Banská Bystrica, BJ – Bardejov, BN - Bánovce nad Bebravou; BR – Brezno, BS - Banská Štiavnica, BY – Bytča, CA – Čadca, DT – Detva, DK - Dolný Kubín, DS - Dunajská Streda, GA – Galanta, GL – Gelnica, HC – Hlohovec, HE – Humenné, IL – Ilava, KA – Krupina, KE – Košice, KK – Kežmarok, KM - Kysucké Nové Mesto, KN – Komárno, KS - Košice-okolie, LC – Lučenec, LE – Levoča, LM - Liptovský Mikuláš, LV – Levice, MA – Malacky, MI – Michalovce, ML – Medzilaborce, MT – Martin, MY – Myjava, NM - Nové Mesto nad Váhom, NO – Námestovo, NR – Nitra, NZ - Nové Zámky, PB - Považská Bystrica, PD - Prievidza, PE - Partizánske, PK - Pezinok, PN - Piešťany, PO - Prešov, PP - Poprad, PT - Poltár, PU - Púchov, RA - Revúca, RK - Ružomberok, RS - Rimavská Sobota, RV - Rožňava, SA - Šaľa, SB - Sabinov, SC - Senec, SE - Senica, SI - Skalica, SK - Svidník, SL - Stará Ľubovňa, SN - Spišská Nová Ves, SO - Sobrance, SP - Stropkov, SV - Snina, TN - Trenčín, TO - Topoľčany, TR - Turčianske Teplice, TS - Tvrdošín, TT - Trnava, TV - Trebišov, VK - Veľký Krtíš, VT - Vranov nad Topľou, Žilina, ZC - Žarnovica, ZH - Žiar nad Hronom, ZM - Zlaté Moravce, ZV – Zvolen

Zdroj: Zoznam skratiek a okresov Slovenska [online]. [cit. 2018-03-28]. Dostupné z: <http://www.mojaip.sk/okresy-sr>

Příloha č. 24: Procentuální zisk Křesťanskodemokratického hnutí v jednotlivých okresech ve volbách do NR SR v roce 2016

Zdroj: Mapa podielu platných hlasov pre stranu KDH v percentách v parlamentných voľbách 5. marca 2016 na Slovensku. *Wikimedia Commons* [online]. 2017 [cit. 2018-03-27]. Dostupné z:

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/6/66/Results_Slovak_parliament_elections_2016_KDH.png

Zkratky okresů Slovenské republiky: BA – Bratislava, BB - Banská Bystrica, BJ – Bardejov, BN - Bánovce nad Bebravou; BR – Brezno, BS - Banská Štiavnica, BY – Bytča, CA – Čadca, DT – Detva, DK - Dolný Kubín, DS - Dunajská Streda, GA – Galanta, GL – Gelnica, HC – Hlohovec, HE – Humenné, IL – Ilava, KA – Krupina, KE – Košice, KK – Kežmarok, KM - Kysucké Nové Mesto, KN – Komárno, KS - Košice-okolie, LC – Lučenec, LE – Levoča, LM - Liptovský Mikuláš, LV – Levice, MA – Malacky, MI – Michalovce, ML – Medzilaborce, MT – Martin, MY – Myjava, NM - Nové Mesto nad Váhom, NO – Námestovo, NR – Nitra, NZ - Nové Zámky, PB - Považská Bystrica, PD - Prievidza, PE - Partizánske, PK - Pezinok, PN - Piešťany, PO - Prešov, PP - Poprad, PT - Poltár, PU - Púchov, RA - Revúca, RK - Ružomberok, RS - Rimavská Sobota, RV - Rožňava, SA - Šaľa, SB - Sabinov, SC - Senec, SE - Senica, SI - Skalica, SK - Svidník, SL - Stará Ľubovňa, SN - Spišská Nová Ves, SO - Sobrance, SP - Stropkov, SV - Snina, TN - Trenčín, TO - Topoľčany, TR - Turčianske Teplice, TS - Tvrdošín, TT - Trnava, TV - Trebišov, VK - Veľký Krtíš, VT - Vranov nad Topľou, Žilina, ZC - Žarnovica, ZH - Žiar nad Hronom, ZM - Zlaté Moravce, ZV – Zvolen

Zdroj: Zoznam skratiek a okresov Slovenska [online]. [cit. 2018-03-28]. Dostupné z: <http://www.mojaip.sk/okresy-sr>

Anotace

Jméno a příjmení	Jan Ševčík
Katedra	Katedra společenských věd
Vedoucí práce	Mgr. David Hampl, Ph.D.
Rok obhajoby	2018

Název práce	Pravicové politické strany na Slovensku po roce 1990
Název v angličtině	Right Wing Political Parties in Slovakia after 1990
Anotace práce	Cílem této diplomové práce je analýza slovenských pravicových stran od roku 1990 po současnost.
Klíčová slova	Pravicové politické strany na Slovensku, vývoj slovenského stranického systému po roce 1990, Slovenská demokratická koalice, Křesťanskodemokratické hnutí, vznik Slovenské republiky, Národní rada Slovenské republiky
Anotace v angličtině	The diploma thesis deals with the topic of right-wing political parties in Slovakia after 1990.
Klíčová slova v angličtině	Right-wing political parties in Slovakia, the development of the Slovakian party system after 1990, the Slovak Democratic Coalition, the Christian Democratic Movement, the Establishment of the Slovak Republic, the National Council
Počet příloh vázaných v práci	24
Rozsah práce	97 stran
Jazyk práce	Český jazyk